№ 53. ПЯТНИЦА, 8 ІЮЛЯ. 1860. PIĄTEK, 8 LIPCA. № 53.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 2 іюля.

Высочайшимъ приказомъ, по вѣдомству учрежденій Императрицы Маріи, состоящихъ подъ непосредственнымъ Ихъ Императорскихъ Величествъ покровительствомъ, мая 8-го дня 1860 г. опредѣляется въ службу: провизоръ фармаціи, изъ дворянъ, *Нарушевичъ*, почетнымъ членомъ Виленскаго губернскаго попечительства дѣтскихъ пріютовъ. По части медицинской, 29 мая, назначается: главный докторъ Динабургскаго военнаго госпиталя, статскій совѣтникъ *Ямковскій*—главнымъ лекаремъ Кишиневскаго военнаго госпиталя.

— Указомъ правительствующаго сената, 17-го іюня, произведены въ отставку: по вѣдомству попечительнаго совѣта общественнаго призрѣнія въ городѣ Вильнѣ. *Въ коллежскіе ассесоры*—бывшій смотритель и казначей дома Виленскаго человѣколюбиваго общества, титулярный совѣтникъ Клавдій *Воеводзкій;* по вѣдомству Могилевской губернской посреднической коммисіи, *въ титулярные совѣтники* — бывшій письмоводитель канцеряріи Оршанскаго, Копыскаго и Сеннинскаго посредника полюбовнаго спеціальнаго межеванія, коллежскій секретарь Діонизій *Карачевскій-Волкъ.*

Правила о пріемѣ въ Государственный Банкъ частныхъ вкладовъ, для обращенія изъ процентовъ.

1) Государственный Банкъ принимаетъ, съ 1-го іюля 1860 г. впредь до новыхъ распоряженій, вклады для обращенія, изъ процентовъ на слѣдующихъ условіяхъ *):

Примѣчаніе. Пріемъ вкладовъ производится ежедневно отъ 10-ти до 2-хъ часовъ; уплата процентовъ и капитала по билетамъ Банковъ съ 11-ти до 3-хъ часовъ.

2) Вкладчики могутъ отдавать принадлежащіе имъ капиталы Банку, безъ опредѣленія сроковъ востребованія, т. е. безсрочно, или же помѣщать капиталы на условные сроки, означенные въ сихъ правилахъ.

3) Безсрочно принимается отъ одного лица не менѣе 100 р., и въ круглыхъ суммахъ безъ копѣекъ. По таковымъ вкладамъ Банкъ платитъ по расчету 3% въ годъ. Проценты начисляются по капиталу въ пользу вкладчика, не ранѣе какъ по истеченіи 6 мѣсяцевъ со дня взноса. По прошествіи же сего срока, при востребованіи капитала, проценты на оный выдаются за каждый день пролежанія капитала въ Банкѣ, считая полный мѣсяцъ въ 30 дней. При востребованіи однихъ процентовъ, они выдаются неиначе, какъ за полные прошедшіе 6 мѣсяцевъ. По окончаніи года проценты остаются въ пользу вкладчика, и на его счету, но Банкъ ни въ какомъ случаѣ не платитъ процентовъ на проценты, не взятые вкладчиками. Вкладчикъ имѣетъ право получить капиталъ свой обратно, по предъявленіи выданнаго ему свидѣтельства: въ тотъ же день, если требуемая сумма не превышаетъ 25,000 р., черезъ 3 дня, при востребованіи отъ 25,000 и до 100,000 р., черезъ 7 дней болѣе 100,000 и до 300,000 р., и черезъ 2 недѣли свыше 300,000 руб. Теченіе процентовъ прекращается со дня предъявленія свидѣтельства.

4) На сроки могутъ быть сносимы суммы на

*) На обращеніе изъ процентовъ и вообще во всѣхъ расчетахъ и платежахъ Государственный Банкъ принимаетъ какъ наличныя деньги: государственные кредитные билеты, звонкую высокопробную монету серебряную и золотую, какъ русскаго чекана, такъ и иностранную по утвержденному на сію послѣднюю курсу, купоны за истекшіе сроки по билетамъ Коммисіи Погашенія Долговъ, 5 проц., Банковымъ и по акціямъ компаній, пользующихся гарантіею Правительства, билеты бывшихъ Банковыхъ Установленій и трансфертныя записки Конторъ Государственнаго Банка. Мѣдная монета обязательна для него къ пріему не болѣе 10 к. отъ одного лица и мелкая серебрянная 72 пробы не болѣе 3 руб.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 2 lipca.

Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale zakładów CESARZOWEJ MARJI, pod bezpośrednią ICH CESARSKICH MOŚCI opieką zostających, 8-go maja, prowizor Farmacji *Naruszewicz* został mianowany członkiem honorowym Wileńskiéj opieki gubernjalnéj przytułku dla dzieci. W wydziale medycznym, 29-go maja, główny doktor Dynaburskiego szpitala wojskowego, radzca stanu *Jamkowski* naznaczony jest głównym lekarzem Kiszyniewskiego szpitala wojskowego.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 7-go czerwca, zostali mianowani przy dymisji: w wydziale rady opiekuńczéj opieki powszechnéj w mieście Wilnie, były dozórca i kassjer domu Wileńskiego towarzystwa dobroczynności, radzca honorowy Klaudjusz *Wojewódzki*, assesorem kollegjalnym; w wydziale Mohylewskiéj gubernialnéj kommisji pośredniczéj, były sekretarz kancellarji Orszańskiego, Kopyskiego i Sienninskiego pośrednika polubownego rozgraniczenia specjalnego, sekretarz kollegjalny Dyonizy *Karaczewski-Wolk*, radzcą honorowym.

Prawidła o przyjmowaniu do banku państwa lokacji prywatnych, dla procentowania.

1) Bank państwa przyjmuje, od 1-go lipca 1860 r. aż do nowych rozporządzeń, lokacje do procentowania na warunkach następującyh: *)

Uwaga. Przyjmowanie lokacji odbywa się codzień od godziny 10-éj do 2-éj; wypłacanie procentów i kapitału za biletami banków od godziny 11-éj, do 3-éj.

2) Lokatorowie mogą oddawać swoje kapitały do banku, bez określenia terminów zapotrzebowania zwrótu, to jest bez terminu, albo też składać kapitały na termina umówione, oznaczone w niniejszych prawidłach.

3) Bez terminu przyjmuje się od jednéj osoby najmniéj 100 r., i w summach okrągłych bez kopiejek. Za takie lokacje bank płaci po obliczeniu 3% na rok. Procenta od kapitału policzają się na rzecz lokatora, dopiero po upłynieniu 6 miesięcy od daty ulokowania. Po upłynieniu zaś tego terminu, w razie zażądania zwrótu kapitału, procenta odeń wydają się za każdy dzień przeleżenia kapitału w banku, licząc miesiąc cały o dniach 30. Przy żądaniu samych tylko procentów, te wydają się nie inaczéj, jak za całe przeszłe 6 miesięcy. Po upłynieniu roku, procenta pozostają jako należność lokatora i za nim się liczą, atoli bank w żadnym razie nie płaci procentu od procentów, przez lokatorów nie wziętych. Lokator ma prawo otrzymać swój kapitał napowrót, po złożeniu wydanego mu poświadczenia: tegoż dnia, jeżeli zapotrzebowana summa nie przewyższa 25,000 r., we trzy dni, przy zapotrzebowaniu od 25,000 aż do 100,000 r., w siedm dni, przeszło 100,000 aż do 300,000 r., i we dwa tygodnie przeszło 300,000 r., Procentowanie ustaje od daty złożenia poświadczenia.

*) Na procentowanie i w ogólności we wszystkich rozrachunkach i wypłatach, bank państwa przyjmuje za gotówkę: kredytowe bilety państwa, brzęczącą srebrną i złotą monetę wysokiéj próby, tak mennicy rossyjskiéj jako i zagraniczną, podług utwierdzonego téj ostatniéj kursu, kupony za upłynione termina biletów kommisji umorzenia długów, 5 proc. biletów bankowych i akcji towarzystw przez rząd zagwarantowanych, bilety byłych zakładów bankowych i listy przelewne (transfertowe) kantorów banku państwa. W monecie miedzianéj obowiązany jest przyjmować nie więcéj nad 10 kop. od jednéj osoby i w srebrnéj zdawkowéj 72 próby, nie więcéj nad 3 ruble.

(*Продолженіе*).

Въ оптовой контрактъ г. Адельсона входитъ участокъ отъ Двины до Ландварова, въ 176 верстъ протяженія, въ суммѣ 3,046,300 руб. сер.; но основанія этого контракта подверглись кореннымъ измѣненіямъ, по слѣдующимъ причинамъ:

Объемъ земляныхъ работъ увеличился почти на 30%, вслѣдствіе указаннаго Правительствомъ направленія линіи близъ Динабургской крѣпости и уменьшенія уклона откосовъ въ выемкахъ. Кромѣ того, при производствѣ работъ въ выемкахъ въ 1858 и 1859 гг. обнаружились новыя непредвидѣнныя трудности, при чемъ оказалось, что пропорція глинистаго грунта превышаетъ на 40% опредѣлившуюся по развѣдкамъ, произведеннымъ при составленіи проэкта.

Діаметръ чугунныхъ трубъ увеличенъ, съ 0,20 саж. до 0,35 и даже до 0,50 саж., съ чѣмъ вмѣстѣ возрасла издержка на доставку и укладку.

Свойство грунта, въ которомъ проходитъ Понарскій туннель, потребовало дать своду толщину вмѣсто полутора кирпича до трехъ, съ соотвѣтственнымъ утолщеніемъ стѣнокъ.

Количество земляныхъ работъ на станціяхъ также значительно увеличилось, съ утвержденіемъ окончательнаго типа станцій.

Наконецъ, самое развитіе работъ повлекло за собой возвышеніе рабочей платы, въ большемъ размѣрѣ противу предусмотрѣннаго. Возвышеніе это простирается отъ 30 до 40%.

Съ таковымъ увеличеніемъ количества работъ и возвышеніемъ ихъ стоимости, противъ оптоваго контракта, подрядчикъ лишенъ былъ всякой возможности продолжать работы на первоначальныхъ условіяхъ.

При этомъ положеніи дѣла предстояло:

Или уничтожить контрактъ, разсчитавъ подрядчика, по контрактнымъ цѣнамъ, за работы дѣйствительно произведенныя, или допустить обоюдный пересмотръ цѣнъ, установивъ ихъ на прочныхъ основаніяхъ, по указаніямъ опыта, и затѣмъ новыя цѣны примѣнить къ количеству работъ, опредѣлившемуся по окончательнымъ проэктамъ.

Первая мѣра, разорительная для подрядчика, сдѣлавшаго значительныя затраты для исполненія принятаго обязательства, повлекла бы за собой остановку въ работахъ и воспрепятствовала бы окончанію ихъ къ предположеннымъ срокамъ. Вторая мѣра, болѣе согласная съ справедливостью, представлялась наиболѣе соотвѣтственною и въ видахъ пользы самаго Общества; ибо, съ одной стороны, въ новые контракты, которые Общество вынуждено бы было заключить съ другими подрядчиками, въ случаѣ уничтоженія прежнихъ договоровъ, по необходимости надлежало бы ввести всѣ оказавшіяся въ количествѣ и стоимости работъ увеличенія, почему къ достиженію ощутительнаго пониженія окончательной цѣнности сооруженій надежды не представлялось; съ другой стороны, пріостановленіе работъ имѣло бы самыя невыгодныя послѣдствія для Общества, такъ какъ оно потеряло бы цѣлый рабочій годъ, и открытіе желѣзной дороги для публики отдалилось бы на такой же срокъ; съ тѣмъ вмѣстѣ Общество лишилось бы на годъ гарантіи дохода, присвоенной правительствомъ, по положенію 26 января 1857 г. отдѣленію Варшавской линіи отъ С.-Петербурга до Вильно.

Увеличеніе издержекъ по новымъ условіямъ будетъ, безъ всякаго сомнѣнія, значительно; но оно въ точности опредѣлится только по обмѣру произведенныхъ работъ.

Всѣ изложенныя выше соображенія примѣняются, хотя въ меньшей мѣрѣ, и къ оптовому контракту подрядчика Скворцова, на сооруженіе 57 верстъ желѣзной дороги, отъ Ландварова до Мергажеръ, и должны привести къ подобнымъ же результатамъ.

Прочіе договоры на работы по 2 отдѣленію С.-Петербурго-Варшавской желѣзной дороги заключены: съ заводомъ Гуэнъ и Ко. на устройство металлическаго полотна мостовъ, мостовыхъ чугунныхъ трубъ и трубъ для водоснабженія станцій и съ разными лицами, на перевозку рельсовъ. О договорѣ на поставку металлическаго полотна, по важности его, будетъ изложено подробно ниже сего; прочіе же договоры, нынѣ приводимые въ исполненіе, не требуютъ особыхъ разъясненій.

Въ заключеніе всего вышеизложеннаго относительно работъ 2 отдѣленія Варшавской линіи, скажемъ, что настоящее положеніе дѣла дозволяетъ намъ принять къ исполненію слѣдующую программу:

Къ 1 августа 1860 г. окончаніе землянаго полотна для установа непрерывнаго рабочаго пути между Двиной и Вильно.

Къ 15 августа 1860 г. окончаніе рабочаго пути.

Къ 1 сентября 1860 г. открытіе этого пути для балластныхъ поѣздовъ.

Наконецъ къ 1 ноября 1861 г., по устройствѣ, въ теченіе года, всѣхъ дотолѣ предпринятыхъ сооруженій, открытіе линіи для правильной эксплоатаціи.

Само собою разумѣется, что, указывая цѣль нашихъ усилій, какъ по этому отдѣленію Варшавской линіи, такъ и по всякой другой части сѣти, мы не можемъ отвѣчать за непредвидимыя затрудненія, столь часто встрѣчающіяся въ огромныхъ предпріятіяхъ; посему несправедливо бы было, въ представляемомъ нами планѣ, видѣть рѣшительное обязательство, котораго не дозволяетъ намъ дать осторожность: въ этомъ отношеніи, для общества обязательно только то, что опредѣлено положеніемъ 26 января 1857 года.

ВѢСТИ ИЗЪ КОВНО.

I. По поводу перваго торжественнаго акта въ училищѣ для приходящихъ дѣвицъ—и Воскресныя школы. II. Театры и проэктъ новаго бульвара на Николаевскомъ проспектѣ.

(*Окончаніе*).

Общій размѣръ средствъ училища представляется въ слѣдующемъ видѣ:

Высочайше ассигнованныхъ на ежегодное пособіе училищу	3,000 р.
Процентовъ съ капитала въ 55,000 пожертвованнаго Ковенскимъ дворянствомъ *) считая по 2%	1,100 р.
Суммы, вносимой мѣщанскимъ обществомъ г. Ковно	100 р.
Предполагаемаго сбора съ воспитанницъ за ученье полагая по 15 р. съ каждой, приблизительно	1,950 р.
Итого . .	6,150 р.

Въ этой росписи мы не можемъ необратить вниманіе читателей на массивную цифру капитала, пожертвованнаго Ковенскимъ дворянствомъ, которая въ результатѣ даетъ очень незначительный процентъ. Намъ кажется, что въ виду тѣхъ гарантированныхъ правительствомъ источниковъ, гдѣ помѣщаемые капиталы могутъ приносить не менѣе $4^1/_2$% (какъ напр. недавно выпущенныя Серіи, или прежде объявленный обмѣнъ на 5% билеты) нельзя далѣе оставлять подобный общественный капиталъ въ сундукахъ приказа, и довольствоваться вмѣсто $4^1/_2$%—2%.—Между тѣмъ въ виду можетъ быть и другая мысль объ употребленіи части капитала. Кому знакомо Ковно со стороны

*) Первоначально пожертвованнаго Ковенскимъ дворянствомъ на открытіе въ Вильнѣ центральнаго института для дѣвицъ.

первый разъ отъ одного лица не менѣе 500 р. и только въ круглыхъ десяткахъ рублей. а) За капиталы, передаемые на сроки отъ 3 до 5 лѣтъ, Банкъ уплачиваетъ ежегодно по 4% безъ начисленія процентовъ на проценты. б) За вклады, оставляемые въ Банкѣ на сроки отъ 6 и не болѣе 10 лѣтъ, по 4½% въ годъ, безъ начисленія процентовъ на проценты. По срочнымъ вкладамъ проценты уплачиваются по истеченіи 6 мѣсяцевъ со дня вноса, во всякое время.

5) Если бы вкладчикъ пожелалъ и по окончаніи объявленнаго имъ срока оставить свои капиталы въ Банкѣ на новые сроки, то онъ обязанъ предувѣдомить Банкъ, по крайней мѣрѣ за 3 мѣсяца, до истеченія срока, на который первоначально внесенъ капиталъ. Иначе, по прошествіи срока если вкладчикъ не взялъ капитала или не предупредилъ въ назначенное время Банкъ о своемъ желаніи оставить деньги на новый срокъ, прекращается на капиталъ теченіе условленныхъ процентовъ и вкладъ остается безсрочнымъ, приносящимъ въ пользу вкладчика толко проценты, которыми будутъ въ то время пользоваться вклады сего разряда.

6) Никакія послѣдующія измѣненія со стороны Банка въ условіяхъ пріема процентныхъ вкладовъ не распостраняются на срочные вклады до окончанія срока, на который они были приняты въ Банкѣ, по условіямъ съ вкладчиками.

7) Всѣ вклады какъ безсрочные, такъ и срочные, принимаются не иначе, какъ на имя вкладчика или владѣльца капитала и отъ него самаго или его довѣреннаго, по представленіи вмѣстѣ съ деньгами подписаннаго самимъ вкладчикомъ объявленія. Форма требуемыхъ для взноса вкладовъ объявленій раздается въ Банкѣ безплатно.

8) Всякому вкладчику открывается въ книгахъ Банка одинъ особый вкладной процентный счетъ, на который записываются всѣ принятые отъ него въ разное время и на разныхъ условіяхъ вклады. Копія этого счета или свидѣтельства, выдается вкладчику съ означеніемъ въономъ общей суммы вклада каждаго разряда изъ означенныхъ въ §§ 3 и 4 сихъ правилъ.

9) Послѣдующіе вклады каждаго вкладчика, въ какой бы они ни были, только круглой суммѣ, безъ копѣекъ, и всѣ востребованія изъ капитала или изъ процентовъ производятся Банкомъ по представленіи вкладчикомъ принадлежащаго ему свидѣтелства, на которомъ каждый разъ дѣлаются отмѣтки, или которое замѣняется новымъ.

10) Вклады, находящіеся въ Банкѣ могутъ быть передаваемы владѣльцами оныхъ другимъ лицамъ, но не иначе, какъ съ сохраненіемъ прежнихъ условій. и только посредствомъ трансферта по книгамъ Банка. Самыя же свидѣтельства, выданныя изъ Банка, не могутъ быть передаваемы по бланковой или передаточной надписи другимъ лицамъ. Желающіе передать свой капиталъ на имя другаго лица на тѣхъ же условіяхъ, на коихъ внесенъ вкладъ, представляютъ для сего въ Банкъ свое свидѣтельство и объявленіе о переводѣ за подписями своею и новаго вкладчика, которому выдается новое свидѣтельство.

11) Родителямъ и опекунамъ разрѣшается вносить капиталы съ полученіемъ по онымъ процентовъ на имя малолѣтнихъ на сроки не болѣе, какъ до совершеннолѣтія сихъ послѣднихъ.

12) Въ случаѣ смерти вкладчиковъ капиталы и проценты уплачиваются законнымъ наслѣдникамъ, по предъявленіи свидѣтельства на вкладъ, съ удостовѣреніемъ подлежащихъ Присутственныхъ мѣстъ о томъ, что оно дошло до нихъ законнымъ порядкомъ по завѣщанію или наслѣдству.

13) Вышеозначенными правами могутъ воспользоваться во всякое время вкладчики Государственнаго Коммерческаго и бывшаго Заемнаго Банковъ, Конторъ Коммерческаго Банка, Сохранныхъ Казенъ и Приказовъ Общественнаго Призрѣнія, по предъявленіи въ государственный банкъ находящихся у нихъ билетовъ, выданныхъ на имя лица или неизвѣстнаго *).

Срокъ для теченія процентовъ по билетамъ, обмѣненнымъ на новые вклады, считается со дня подачи или полученія съ почты письмемнаго объявленія и самихъ билетовъ. Новыя же свидѣтельства на вклады выдаются изъ банка въ замѣнъ прежнихъ билетовъ не ранѣе, какъ по надлежащемъ сличеніи съ книгами того кредитнаго установленія, изъ коего билеты были выданы.

14) По билетамъ означенныхъ Установленій (§ 13), которые небудутъ обмѣнены на свидѣтельства Государственнаго Банка, уплачиваются капиталъ и проценты на прежнемъ основаніи и согласно съ Высочайшимъ Указомъ 31 мая 1860 г. ст. 12. Проценты на сіи билеты считаются по два на сто въ годъ безъ причисленія процентовъ на проценты. Капиталы и проценты будутъ и впредь выдаваемы по желанію вкладчиковъ по билетамъ Банковъ: Заемнаго, Коммерческаго и С. Петербургской Сохранной Казны— изъ Государственнаго Банка, по билетамъ Московской Сохранной Казны и Московской Конторы Государственнаго Банка— изъ сей послѣдей, и по билетамъ Приказовъ Общественнаго Призрѣнія и Конторъ Коммерческаго Банка—изъ тѣхъ же Установленій и Конторъ Государственнаго Банка. Билеты всѣхъ сихъ Установленій продолжаютъ и впредь, до новыхъ распоряженій, пользоваться всѣми, предоставленными имъ, преимуществами.

Примѣчаніе. Прочія формы можно видѣть въ Правленіи Банка.

ВИЛЬНО.

Почетный попечитель Виленскаго дворянскаго института и Виленской гимназіи, камеръ-юнкеръ графъ Степанъ Плятеръ освѣдомясь, что по семи смѣтамъ, составленнымъ архитекторомъ Виленскаго учебнаго округа, предположено къ производству въ нынѣшнее лѣто ремонтныхъ исправленій какъ въ зданіи св. Янской коллегіи, такъ и въ конviктѣ для бѣдныхъ при Виленской гимназіи на сумму 1,850 руб., и что гимназія не имѣетъ вовсе средствъ на приведеніе сего предположенія въ исполненіе, между тѣмъ предстоящія исправленія крайне необходимы и потому не могутъ быть отложены на дальнѣйшее время, представилъ г. попечителю Виленскаго учебнаго округа означенные 1,850 руб. сер. для употребленія ихъ Виленскимъ директоромъ безотчетно, на тѣ исправленія, какія онъ найдетъ нужнымъ въ зданіи св. Янской коллегіи (кромѣ помѣщенія центральнаго архива), и въ конвиктѣ бѣдныхъ при Виленской гимназіи. Къ сему графъ Плятеръ присовокупилъ, что онъ желаетъ, чтобы какъ назначеніе исправленій, такъ и расходъ пожертвованныхъ имъ денегъ были производимы Виленскимъ директоромъ по его усмотрѣнію, и въ случаѣ если отъ пожертвованной суммы, по окончаніи исправленій, будетъ остатокъ, то и сей остатокъ былъ обращенъ на надобности гимназіи, по усмотрѣнію директора.

*) Билеты вкладчиковъ, кои связаны сроками относительно возврата капиталовъ, могутъ быть обмѣнены на новыя свидѣтельства, не иначе, какъ безъ измѣненія условленныхъ сроковъ и за проценты, не превышающіе тѣхъ, кои были платимы изъ кредитныхъ установленій въ день пріема самыхъ вкладовъ, а также безъ права передачи таковыхъ свидѣтельствъ трансфертомъ другому лицу, но ни въ какомъ случаѣ не принимаются подобные вклады, внесенные на срокъ далѣе 10 лѣтъ

4) Na termina mogą być składane summy, na piérwszy rok od jednéj osoby nie mniéj nad 500 r. i tylko całemi dziesiątkami rubli. a) Za kapitały, składane na termina od 4 do 5 lat, bank płaci co rok po 4% bez liczenia procentu od procentów. b) Za lokacje, wnoszone do banku na termina od 6 i nie dłużéj nad 10 lat, po 4½ % na rok, bez naliczania procentów od procentów. Od lokacji terminowych procenta wypłacają się po upłynieniu 6 miesięcy od dnia ulokowania, w każdym czasie.

5) Jeżeliby lokator żądał i po upływie też zakreślonego przezeń terminu pozostawić swe kapitały w banku na nowe termina, tedy obowiązanym jest uwiadomić o tém bank, przynajmniéj trzema miesiącami przed upłynieniem terminu, na jaki początkowo kapitał został złożony. W przeciwnym razie, po upłynieniu terminu, skoro lokator nie wziął kapitałú albo nie uprzedził banku w czasie oznaczonym o swém życzeniu pozostawienia pieniędzy na nowy termin, umówione procenta od kapitału ustają i lokacja pozostaje bezterminową, przynoszącą lokatorowi takie tylko procenta, jakie będą podówczas liczyły się od lokacji tego rodzaju.

6) Żadne pózniejsze odmiany ze strony banku co do warunków przyjmowania lokacji procentowych, nie mogą być stosowane do lokacji terminowych aż do ukończenia terminu, na jaki zostały w banku przyjęte, według warunków z lokatorami.

7) Wszystkie lokacje, tak bezterminowe jako i terminowe, przyjmują się nieinaczéj, jak na imie lokatora czyli właściciela kapitału i od niego samego lub od jego pełnomocnika, po złożeniu wraz z pieniędzmi podpisanego osobiście przez lokatora oświadczenia. Forma wymaganych przy składaniu lokacji oświadczeń, rozdaje się w banku bezpłatnie.

8) Dla każdego lokatora przeznacza się w księgach banku jeden osóbny lokacyjno-procentowy rachunek, do którego zapisują się wszystkie przyjęte odeń różnoczasowie i na różnych warunkach lokacje. Kopja tego rachunku czyli poświadczenia wydaje się lokatorowi, z wymienieniem w nim summy ogólnéj lokaty każdego rodzaju, jakie w §§ 3 i 4 niniejszych prawideł są wyszczególnione.

9) Następne lokacje każdego lokatora, jakiéjkolwiek byleby zaokrąglonéj summy, bez kopiejek, i wszystkie żądania co do kapitału lub procentów, bank przyjmuje i uskutecznia za złożeniem przez lokatora należącego doń poświadczenia, na którém każdą razą czynią się właściwe adnotacje lub które zastępuje się przez nowe.

10) Lokacje, w banku znajdujące się, mogą na mocy przelewu swych właścicieli przechodzić na własność innych osób, atoli nieinaczéj, jak z zachowaniem warunków uprzednich, i tylko przez transfert w księgach banku. Same zaś poświadczenia z banku wydane, nie mogą być przekazywane innym osobom przez napis przelewu na blankiecie.

Życzący ustąpić swój kapitał na własność innéj osobie na tych samych warunkach, na jakich kapitał jest ulokowany, składa w tym celu w banku swoje poświadczenie i zawiadomienie o uczynionym przelewie przez siebie i przez nowego lokatora podpisane, któremu też nowe poświadczenie bank wydaje.

11) Rodzice i opiekunowie mogą wnosić kapitały z pobieraniem wypadających procentów na imie małoletnich, na termina nie dłuższe, jak do pełnoletności tych ostatnich.

12) W razie śmierci lokatorów, kapitały i procenta wypłacają się prawnym spadkobiercom, po złożeniu poświadczenia lokaty, wraz z zaświadczeniem właściwéj władzy, że owe poświadczenie banku przeszło do nich w porządku prawnym drogą testamentu lub spadku.

13) Z praw wyżéj wymienionych mogą skorzystać w każdym czasie lokatorowie banku handlowego państwa i byłego banku pożyczkowego, oraz kantorów banku handlowego, kass zachowawczych i urzędów powszechnego opatrzenia, po złożeniu w banku państwa posiadanych biletów, wydanych na imie wymienione lub na okaziciela **)

Termin nowego procentowania z rzeczy biletów, na nowe lokacje zamienionych, liczy się od dnia podania lub otrzymania z poczty zawiadomienia o tém na piśmie, oraz samych biletów. Nowe zaś poświadczenia na lokacje bank, zamiast uprzednich biletów, wydaje nie pierwiéj, jak po należytém sprawdzeniu z księgami tego zakładu kredytowego, z którego bilety były wydane.

14) Za biletami pomienionych zakładów kredytowych (§ 13), które na poświadczenia banku państwa zamienione nie będą, kapitał i procenta wypłacają się jak dawniéj i stosownie do 12 art., Najwyższego ukazu pod dniem 31 maja 1860 r. Procenta za temi biletami liczą się po dwa od sta na rok, bez procentowania procentów. Kapitały i procenta będą i nadal wydawane, na życzenie lokatorów, za biletami banków: pożyczkowego, handlowego i S.-Petersburskiéj kassy zachowawczéj—z banku państwa, za biletami Moskiewskiéj kassy zachowawczéj i Moskiewskiego kantoru banku państwa—z tego ostatniego, i za biletami urzędów powszechnego opatrzenia i kantorów banku handlowego—z tychże instytucji i kantorów banku państwa. Biletom wszystkich tych zakładów służą i nadal, do nowych rozporządzeń, wszystkie przywiązane do nich prerogatywy.

Uwaga. Inne formy można widzieć w rządzie banku.

WILNO.

Kurator honorowy Wileńskiego instytutu szlacheckiego i gimnazjum Wileńskiego, kamer-junkier Stefan hrabia Plater dowiedziawszy się, że podług siedmiu kosztorysów, ułożonych przez budowniczego Wileńskiego okręgu naukowego, zamierzano właśnie przystąpić tego lata do reperacji tak gmachów kollegium Św-Jańskiego, jako też konwiktu dla biednych przy gimnazjum Wileńskiem na summę 1850 rubli, i że gimnazjum nie ma wcale środków ku wypełnieniu tego zamiaru, pomimo iż reperacje te są najniezbędniejsze i przeto na późniéj odłożone być nie mogą: złożył Jaśnie Wielmożnemu kuratorowi Wileńskiego okręgu naukowego owe 1850 rub. sr., do dowolnego użycia téj summy przez dyrektora Wileńskiego na reperacje, jakie sam uzna za potrzebne w gmachu Kollegjum Św. Jańskiego (prócz lokalu Archiwum centralnego) i w konwikcie dla biednych przy gimnazjum Wileńskiem. Przyczém hrabia Stefan wymienił, iż życzeniem jego jest, ażeby tak same reperacje, jako też i wydatkowanie ofarowanych przezeń pieniędzy zostawały w zawiadywaniu dyrektora Wileńskiego, zależąc wprost od jego uwagi, i w razie jeżeli z summy ofiarowanéj, po ukończeniu reperacji, okaże się pozostałość, tedy żeby i ta pozostałość według uwagi dyrektora na potrzeby *gimnazjum była użytą.*

**) Bilety lokatorów, które związane są terminami co do zwrotu kapitałów, nie inaczéj na nowe poświadczenia mogą być zamienione, jak bez odmiany umówionych terminów i za procenta nie przewyższające tych, jakie w zakładach kredytowych w dzień przyjęcia samych lokacji były płacone, tudzież bez prawa przekazu takich poświadczeń przez przelew na inną osobę, lecz w żadnym razie nie przyjmują się takie lokaty, złożone na termin przeszło 10-letni.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Ze Wschodu i Południa dochodzą ważne wieści. Rzeź Maronitów poruszyła wprawdzie rządy francuzki i angielski do potępienia niedołęztwa, lub złéj woli Dywanu, ale przedsięwzięte środki są tak błahe, milczenie dwóch mocarstw zachodnich tak złowrogie, iż zdaje się, że jeszcze nie uderzyła godzina wyzwolenia krzyża. Cztéry okręta posłane bez wojska pod Beyrut, bez obwieszczenia Europy, co Francja i Anglja osiągnąć zamierzają, będą miały tylko ten skutek, że pożary przygasną, rzeź na chwilę ustanie i jęki chrześcijan zamilkną; pozwolą im pogrześć i opłakać swych bliskich, a może, na świeżych zgliszczach, odbudować nędzne chaty, na przytułek dla uszczuplonéj ludności. Bieg rzeczy ludzkich, kiedy się zwraca ku lepszemu, natrafia na tysiączne przeszkody i długiego potrzeba czasu, nim ludzie zgodzą się na słuszność wymagań stron pokrzywdzonych, dłuższego jeszcze nim przyłożą rękę do osiągnienia uznanych już celów. Od lat 40, jak się do tego sama Anglja przyznaje, Europa statecznie zamykała oczy na krzywdy chrześcijan, i owszem, stawała zawsze w obronie muzułmanów; dziś, przynajmniéj na parlamencie angielskim, głos prawy wziął górę i sam nawet lord Stratford Redcliffe, bezwarunkowy chwalca i obrońca islamu, oświadczył, iż z boleścią przyznać musi niepodobieństwo otrzymania od rządu tureckiego, rękojmi bezpieczeństwa dla chrześcijan. Sułtan wysłał wprawdzie do Syrji jednego z wysokich dostojników cesarstwa Fuad-Paszę, z 16,000 wojska; wielki wezyr objeżdża Bulgarję i w pięknéj, pełnéj rozumu i ludzkości mowie wraża, że Pady-Szach żadnéj nie czyni różnicy między poddanymi Porty i że równie ich szczęścia pragnie; ale któż nie wie, że zaledwie wojsko tureckie na zimowe leże odpłynie, a wielki wezyr do Stambułu wróci, Turcy rzucą się znowu do mordów, chrześcijanie znowu krwią zapłacą za chwilę udzielonéj spokojności. Jedno pociesza, że nietylko mówcy angielscy, ale nawet najprzedajniejsze czasopisma, jak np. „Dziennik frankfurtski“ już bronić muzułmanów nie śmieją; prasa zaś francuzka, każdéj zacnéj myśli dostępna, zgodnie podniosła głos swój w sprawie chrześcijaństwa i dopóty wołać nie przestanie, dopóki tradycyjnéj polityki swego kraju, obrony, bądź co bądź

матеріальныхъ интересовъ, тотъ не можетъ не найти въ немъ сходство съ Парижемъ или Петербургомъ (сравненіе конечно лестное, но тѣмъ не менѣе совершенно неожиданное). въ отношеніи дороговизны и неудобства квартиръ вообще. Отъ помѣщенія для училища конечно требуются совершенно другія условія, чѣмъ напр. отъ помѣщенія семейнаго человѣка. Такого помѣщенія найти здѣсь совершенно невозможно. Сколько нибудь приблизительно удобныя—дороги, и, какъ напр. настоящее, стоятъ на совершенно невыгодномъ для приходящихъ дѣвицъ пунктѣ. Половина дома г. Фишера, противъ городской Ратуши, зданіе, представляющее нѣкоторыя удобства, слишкомъ далеко отъ новаго города, въ которомъ по большей части размѣщены тѣ бѣдныя семьи, которыя всего болѣе и настоятельнѣе нуждаются въ настоящемъ учрежденіи. Вспомнимъ осень, зиму, трехъ съ половиною верстное разстояніе отъ крайняго пункта новаго города, вспомнимъ, что большинство семей, которыя ближе всего принуждены воспользоваться училищемъ, какъ единственнымъ средствомъ для образованія своихъ дочерей, не имѣютъ возможности доставить послѣднимъ хотя на сколько нибудь теплую одежду и обезпечивающую отъ холода и грязи обувь. Отсюда очень понятно, что помѣщеніе училища въ такомъ пунктѣ, который бы стоялъ по возможности въ центрѣ относительно квартиръ семей, болѣе всего нуждающихся въ училищѣ, представляется вопросомъ чрезвычайно важнымъ. Такимъ образомъ вполнѣ справедливо желать, чтобы часть капитала, напр. 25,000 р. была немедденно отдѣлена на постройку особаго зданія для женскаго училища. Только при этомъ условіи можно достигнуть всѣхъ выгодъ, зависящихъ отъ помѣщенія зданія въ извѣстномъ пунктѣ и отъ удобнаго расположенія внутреннихъ въ немъ покоевъ. Судя по стоимости домовъ въ Ковнѣ, можно быть увѣреннымъ, что жертвою 25 т. р. цѣль будетъ вполнѣ достигнута и самый потраченный капиталъ будетъ приносить значительный процентъ. Наемъ помѣщенія (замѣтимъ, со всѣми неудобствами) для семи классовъ, и общей залы училища, для квартиръ инспектрисы и надзирательницъ, едва ли можетъ обойтись менѣе 1500 руб. А за 25 т. можно отстроить домъ, который бы представлялъ всѣ удобства для помѣщенія училища.—Стало быть училище съ одной меньшей половины капитала будетъ имѣть уже 6%.

Вотъ два вопроса, касающіеся главнаго источника матеріальныхъ средствъ заведенія, надъ которыми, намъ кажется, стоитъ остановиться нѣсколько внимательнѣе. Извлеченіе большаго процента изъ основнаго капитала, и устройство на часть его собственнаго зданія, что только одно можетъ устранить всѣ, иногда очень грустныя неудобства.

Вѣроятно никто не будетъ предполагать, что желанною цѣлью заведенія только дать своимъ воспитанницамъ знанія языковъ и музыки, какъ надежныхъ способовъ заработывать себѣ средства къ жизни. Не имѣя этого въ виду, мы вправѣ придать и стихотвореніямъ и музыкѣ, болѣе чѣмъ второстепенное значеніе. Но теперь мы рѣшительно не въ правѣ требовать этого отъ учрежденія, открытаго только назадъ тому шесть мѣсяцовъ, въ близкомъ же будущемъ, конечно, подобные акты представятъ намъ доказательства, на сколько двинулось впередъ болѣе серьозное умственное развитіе дѣвицъ.

И такъ въ виду уже начавшаго дѣйствовать съ блестящимъ успѣхомъ училища для приходящихъ дѣвицъ, у насъ не смотря на всѣ усилія поднять другой не менѣе важный вопросъ о воскресныхъ школахъ для ремесленниковъ, слугъ и вообще бѣднаго населенія, онъ покамѣсть не близокъ къ осуществленію. Прислушайтесь къ разговорамъ.

— Хорошо бы открыть и у насъ воскресныя школы?

— Для кого? отвѣтятъ вамъ,—для ремесленниковъ—ихъ у насъ нѣтъ; есть евреи, которые непойдутъ въ школу; у насъ нѣтъ того класса городскаго населенія, который бы нуждался въ учрежденіяхъ этого рода.—Средства?—Но у насъ города бѣдны. Средства Ковно, какъ города, рѣшительно недостаточны на самыя существенныя его потребности.—Преподаватели?—Здѣсь люди занятые съ ногъ до головы, если только они способны быть учителями. Студенты университета или чиновники до послѣдняго волоска, и по своимъ интересамъ чиновники плотію и кровію, или учители гимназіи, которымъ собственныхъ уроковъ по горло.

Мы рѣшительно не намѣрены уступить здѣсь ни шагу. Во 1-хъ учрежденіе каждой воскресной школы въ отдѣльности имѣетъ въ виду очень ограниченное число учениковъ—двадцать, тридцать человѣкъ—вотъ уже вамъ пять, шесть кружковъ, которые займутъ пятерыхъ, шестерыхъ преподавателей. На такое число учениковъ воскресная школа въ Ковнѣ смѣло можетъ всегда расчитывать. Здѣсь все таки есть нѣсколько ремесленниковъ—христіанъ, здѣсь есть наконецъ много слугъ, а между ними на половину шляхтичей, которымъ воскресная школа должна принести несомнѣнную пользу. Наконецъ, едва ли сами Евреи останутся равнодушными къ нашимъ воскреснымъ школамъ. Средства?—Но они потребуются въ такомъ ничтожномъ размѣрѣ. Гимназія, Ратуша, какое нибудь другое казенное учрежденіе конечно не откажутъ въ воскресномъ помѣщеніи и даже прислугѣ. Затѣмъ только черная доска, мѣлъ, книжекъ на нѣсколько десятковъ рублей. Все это покроется любымъ концертомъ любителей, наконецъ спектаклемъ, который съ охотою по первому требованію дастъ г. Хелховскій, съ отеческой нѣжностью полюбившій съ прошлаго года привѣтливое Ковно, и т. д. и т. д. Слѣдственно и ученики, люди нуждающіеся въ обученіи, сознающіе послѣднее, какъ потребность, найдутся; средства—тоже остановка—за малымъ—за сочувствіемъ самаго общества къ вопросу. Мѣстныя власти заботятся объ открытіи воскресной школы, но останавливаются передъ вопросомъ: гдѣ же взять преподавателей? Здѣсь успѣхъ можетъ условливаться только общественнымъ сочувствіемъ. Конечно всего естественнѣе было бы обратиться къ содѣйствію, составляющихъ сословіе учителей. Неужели между ними не найдутся люди, которые бы приняли на себя инициативу благороднаго, прекраснаго дѣла? Неужели...... Намъ остается одно:—ждать,.... покамѣсть появится по вопросу о воскресныхъ школахъ первый признакъ движенія и жизни...,

(Прод. впредь).

państwa tureckiego, nie obali. Już jeden z najwymówniejszych publicystów wystąpił z niesłyszaną we Francji nauką, że co dotąd poczytywano za najgłówniejszą przeszkodę do zajęcia się sprawami Turcji europejskiéj, iż po złożeniu w grobie z w ł o k c h o r e g o c z ł o w i e k a, puścizna po nim otworzy pole do krwawych zapasów, jest marném urojeniem; bo spadkobiercy téj puścizny żyją, są na miejscu i po czterech wiekach wyzucia ich z praw, nie ulegających żadnemu przedawnieniu, byłoby największą niesłusznością nie dozwolić im do nich wrócić. Niech Europa zastosuje tylko do ludności chrześcijańskich te same zasady, jakie jéj w roku 1856 względem Turków przewodniczyły, niech tylko nowym wyzwoleńcom swoim dobrodziejstwo nie interwencji zapewni, a wnet ta najzawikłańsza, na pozór, sprawa, popłynie właściwym spokojnym biegiem i ani równowagi Europy nie zwichnie, ani czyjejkolwiek chciwości nie rozdrażni. Jeżeli, na drodze rozumowania, wyrobić się powinna idea powrócenia narodowościom chrześcijańskim praw i siedlisk ich naddziadów, początek przez dziennikarstwo francuzkie już dany i nie zbędzie na dzielnych rzecznikach, którzy téj idei upaść nie dozwolą.

Na południu Europy, do wewnętrznych powikłań przybywają zewnętrzne trudności. Zdawało się, że po dokonanem połączeniu Włoch środkowych z Piemontem, po oddaniu Sabaudji i Nizzy Francji, zasada nieinterwencji oraz zostawienie samym Włochom prawa urządzenia swojéj przyszłości, uznane zostały za nieodzowne; tymczasem powstanie sycylijskie i wypadki w Neapolu, wiarę rządów w skuteczność téj drogi zachwiały. Myśl, w Piemoncie wyrobiona, że tylko jednolite Włochy będą mogły wyzwolić się z pod obcego wpływu i zachować prawdziwą niezależność, stawszy się aktem wiary wszystkich oświeconych i kraj swój miłujących mężów, przeniknęła serca ludów berłu Wiktora Emmanuela uległych. Co sami głęboko czuli, co za niezachwianą prawdę mieli, to kierownicy opinji powszechnéj, w Piemoncie, sądzili być najgorętszém życzeniem południowych swoich spółbraci; i dla tego, nieszczędząc ani krwi, ani majątku, pośpieszyli z Garibaldim do Sycylji, wierząc, że obalenie tronu neapolitańskiego, uprzątnie wszelkie zawady i że wnet Włochy zleją się w jedną organiczną całość; ale rząd neapolitański, mimo całą swą nieoględność i zaślepienie, nie roztrwonił jeszcze wszystkich zasobów żywotności; we wstręcie zaś ludów swoich do wyrzeczenia się autonomji, znalazł potężną pomoc przeciw dążeniom zwolenników jednolitości. Zaledwie przeto Sycylja, bohaterstwem Garibaldiego i przybyłych z nim ochotników dźwignęła się z upadku, zaledwie wojska neapolitańskie ustąpiły z jéj powierzchni i zamknęły się we trzech nadbrzeżnych twierdzach, gdy odwieczny duch Sycylijskiéj udzielności odżył i prostą, wyraźną drogę Garibaldiego, tysiącami zawad utrudnił. Pod strachem wymierzonych na miasta dział neapolitańskich, wśród huku bomb i okropności pożarów, pod natarczywością bagnetów ruchomych kolumn królewskiego wojska, cała Sycylja wołała: „Włochy i Wiktor-Emmanuel!“ ale skoro grom dział umilkł, skoro Garibaldi, grassujące po całéj wyspie zastępy wojskowe, do twierdz wpędził, wnet sycylijska przekora odżyła. Zawrzały wewnętrzne niezgody; jeszcze je silna ręka bohatera przy ziemi trzyma, ale któż zaręczy, że im dzielniéj są pochylone, tém spreżyściéj w górę nie wystrzelą. Oto, najświeższe doniesienie, z d. 8 lipca, zwiastuje, że nowy gabinet, zaledwie przez dyktatora mianowany, ustąpił przed trudnością położenia, że la Farina, sycylijczyk rodem, gorący zwolennik jedności, ile dotąd wiadomo, działający z natchnienia hr. Cavour, na rozkaz dyktatora uwięziony i do Genui odesłany został. Powody tego czynu nieograniczonéj władzy są nieznane, ale niepodobna w nim niewidzieć niebezpiecznego położenia wyspy, które ogólnéj sprawie koniecznie zaszkodzić musi.

W Neapolu, mimo ogłoszoną konstytucję, wielka jeszcze niepewność panuje. Ministrowie sprawy wolności nie zdradzą; znaczny zastęp wyznawców konstytucji, zasilany gromadnie wracającymi z wygnania patryotami, nad jéj rozwojem czuwa; trzy poselstwa: francuzkie, angielskie i piemonckie całym wpływem działanie jego wspierają, ale król widocznie przymusowi tylko ulega, w sercu zaś radby co najprędzéj do dawnego trybu rządzenia wrócić. Dotąd ministrowie ani na chwilę nie przypuszczają, aby królestwo neapolitańskie miało wyrzec się oddzielnego istnienia; w oczach ludu, myśl ta byłaby tak potworną, że pierwszy coby z nią wystąpił, byłby poczytany za zdrajcę, nawet przymierze, o którem tyle mówiono i pisano, pojmowane jest w Neapolu, w najdrobniejszych, ile być może, rozmiarach, t. j. że oba królestwa miałyby tylko zobowiązać się do spólnego działania, w razie zewnętrznéj wojny. W Turynie dla tak błahych, tak niepewnych, a z powszechnem mniemaniem sprzecznych korzyści, wstręt do podobnego przymierza widoczny, a tymczasem Francja i Rossja naglą, aby Wiktor-Emmanuel nie tylko pokrewną i sąsiedzką rękę Franciszkowi II podał, ale tron jego ocalił i drogę do związku włoskiego otworzył. Czy uwięzienie i wygnanie p. la Farina z Sycylji, nie jest z temi zawiłościami w związku, czy opór Franciszka II radom swoich ministrów, nie ma źródła w zewnętrznéj natarczywości na Piemont, odgadnąć dziś trudno; wszakże to przyznać należy, że ogłoszenie konstytucji neapolitańskiéj, zamiast zbliżenia końca sprawy włoskiéj, jeszcze go na czas nieokreślony odepchnęło. Poczyna się zatém może najciekawsza część tego dziejowego widowiska, na które oczy Europy już tak długo są wytężone.

W Ł O C H Y.

PIEMONT. Turyn, *6 lipca.* Posiedzenie senatu. Porządek dzienny przywołuje rozbiór projektu do prawa o pożyczce 150 miljonów, już przyjętego przez izbę deputowanych.

Senator *Pallavicini Trivulzio* oświadcza, iż chce głosować za pożyczką, przekonany, że te pieniądze posłużą na uzbrojenia w obec nieuchronnéj wojny. Tym tylko sposobem dadzą się odwrócić niezliczone niebespieczeństwa grożące państwu. „Myślmy naprzód o urządzeniu Włoch; pomyślimy późniéj o urządzeniu skarbowości.“ Demagogowie burzą się, wsteczni spiskują, Austrja wzmacnia się i skupia siły w zawołanym swoim czworoboku. Słowem, zadanie włoskie jest włoskiem zadaniem, jest zadaniem sprawiedliwości przed sądem bożym, a zadaniem siły przed sądem ludzkim.

Senator *Martinengo* utrzymuje, że tam gdzie chodzi o rzeczywistą i trwałą organizację Włoch, żaden wydatek zastraszać nie powinien.

Senator *D'Azeglio Roberto.* Rząd powinien być

OBRAZKI LITEWSKIE.

przez

IGNACEGO CHODŹKĘ.

WOTUM CHYBIONE.

(*Dalszy ciąg ob. N. 52*).

X.

Infułat przez cały dzień rozmyślał i zastanawiał się głęboko, jakby miał sobie w tém nadzwyczajném zdarzeniu postąpić? a lubo prawdziwéj przyczyny odstręczającéj Załuskiego od stanu duchownego nie wiedział, ani się domyślał; wszelako uznał, że zmuszać go do spełnienia rodzicielskiego szlubu nie może ani powinien; nie przyjmował on w sumieniu swojem jezuickiéj maksymy *compelle intrare* *), i dowolne tylko a ochotne *votum* uznawał godném ołtarza pańskiego. Mając on w infułackiéj swéj i patryarchalnéj dostojności pełną władzę „*rozwiązania na ziemi, co rozwiązaném miało być w Niebie,*“ łatwo wprawdzie mógł użyć teraz téj władzy, i otworzyć młodzieńcowi przywarte przed nim wrota na świat; pewnym był także, że perswazja jego listowna, a w potrzebie osobista nawet, potrafi ułagodzić rodziców w gniewie na syna, jeżeliby gniew ten był nadto surowym i upartym, ale mądry kapłan znał dobrze serce ludzkie; wiedział zatém, że niespokojność z jakiejbykolwiek przyczyny, skoro raz wejdzie w nie, i w niém się zagnieździ, staje się chorobą chroniczną, udręczającą bez ustanku, czepiającą się do wszelkich myśli człowieka, wątlącą wszelkie jego zamiary; a cóż dopiero gdy niespokojność ta i trwoga, łączy się z religijném uczuciem, i grozi nam palcem gniewu Bożego!!!

Od takiéj więc niespokojności i trwogi, chciał Infułat uwolnić i szlubujących i poszlubionego, i rodziców i syna; konkludując podług zasad ówczesnéj pobożności, że tego prostém słowem dokazać nie zdoła; że bez ofiary za ofiarę, zostanie zawsze dług nie wypłacony, i bojaźń aby się oń srogo nie dopomniano, tém większa w sercu poszlubionego, że każdéj niepomyślności, a broń Boże śmierci w rodzeństwie, on siebie winnym sądząc, zgryzocie i rozpaczy mógłby na końcu uledz,—osobistego tu więc trzeba było okupu, a okupu nie łatwego i pozornego tylko, i nie tylko zadość czyniącego kościołowi, ale uspakajającego własne okupującego się sumienie. Nakoniec ostateczną determinację niepewnych myśli swych i projektów, zawiesił Infułat do jutrzejszéj spowiedzi Załuskiego.

Nazajutrz była niedziela, i z rana zasiadł Laskarys do konfessjonału, zwróciło to szczególniejszą uwagę duchowieństwa, bo Infułat *penitencjarjusz* rzymski, wtenczas tylko siadał do spowiadania, gdy ktoś szczególniejszych potrzebował indulgencji; a jeszcze bardziéj się zadziwiono, gdy przystąpił do konfessjonału sam jeden tylko Załuski: zkądżeby w młodzieńcu tak ciężkie grzechy? zdziwienie to się zdwoiło, gdy postrzeżono, że po dość długiéj spowiedzi Infułat wstał, i kilka słów przemówiwszy do penitenta, odszedł z konfessjonału—nie dał absolucji, szeptano po kościele—nie dał absolucji — W rzeczy zaś saméj, Infułat posłyszawszy z ust Załuskiego niespodziane dla się wyznanie miłości jego dla Nagurskiéj, i osądziwszy, że to główna przyczyna niepodobieństwa spełnienia przezeń rodzicielskiego szlubu,—uczuł wnet potrzebę i nowego dla się namysłu względem warunków, pod któremi mógłby ten szlub rozwiązać, i świeckiego rozmówienia się z nim; dla tego zawieszając spowiedź rzekł mu:—„dokończysz spowiedzi na nieszporach.“ Zadziwił się Załuski, i wysłuchawszy w samotnéj ławce mszy rannéj, odszedł do swéj celi.

Troska dzienna—noc bezsenna *), jedna idzie za drugą! i zawsze prawie są razem, gdy los prześladujący człowieka weźmie ich obie ku pomocy—sen, litościwy przyjaciel biednych, błąka się natenczas około nich, i rzuca im czas od czasu ukradkiem garstkę maku na oczy, te się kleją na chwilę—to chwila ulgi... to kropla ze źródła zapomnienia... tak, jeżeli i w tę chwilę nie wcieli się rozpacz i nie zapełni jéj fantastycznemi marami, przedstawującemi dręczącą jawę w karykaturze. Daruj czytelniku, jest to jęk boleści samego autora, nie stosowny wcale do stanu opisywanego przezeń młodzieńca; wprawdzie kilka nocy przeszło mu bezsennie, troski i walki wewnętrzne zmordowały go, więc potrzebował on odpoczynku, i gdy na twardéj kanapce ks. Idzego przyległ, wnet mimowolnie usnął głęboko.

Przebudziło go wykrzyknienie—„Ty śpisz a twoja dola rośnie!“ zbudzony ujrzał przed sobą Faszcza;—rozumiałem, że cię znajdę w kościele mówił on daléj, a ty panie bracie przespałeś tu całe nabożeństwo; ks. Jaworski powiedział mnie gdym się o ciebie zapytał, żeś ty był w spowiedzi u Infułata, i że on tobie niedał rozgrzeszenia—co to się znaczy?

Załuski powitawszy skarbnika, uśmiechnął się—Infułat, rzekł on, kazał mnie być u siebie dziś rano w spowiedzi, a wśród spowiedzi sam ją niewiem dla czego przerwał, ukończenie i absolucję odkładając na nieszpory.

— Gdym tu wszedł, rzekł Faszcz, poznałem po śnie twoim głębokim, że to fałsz; grzesznik bez absolucji nie zasypiałby tak spokojnie.—No, jeżeliby wszakże Infułat bałamucił, mamy na niego hetmana. Interessa twoje idą wyśmienicie—Hanna będzie twoją.

— Zkąd ta pewność panie skarbniku dobrodzieju? żywo zapytał Załuski—zkąd ta pewność, gdy ona nie wie dotąd zapewne, że ją tak serdecznie pokochałem.

— Otoż, to że już wie, bo prócz twoich strzelistych spójrzeń na nią, postarałem się ja, że jeszcze ktoś inny jéj o tobie mówił.

— Ktoż, panie skarbniku kto?

— Ej mój kochany starościcu, długoby o tém gadać; a ja nie mam czasu, i zabiegłem tylko do ciebie, abym ci dobre nowiny *summatim* zwiastował. Księżna ubłagana wczoraj przezemnie, przyrzekła, że wyinkwiruje sentymenta swojéj respektowéj względem waszmości...

— Ach! ach! zawołał Załuski.

— A co? przedłużał Faszcz, musiałbyś nieboże przebyć wiele manowców, nimbyś się dobił do téj cnoty, do któréj ja jednym susem doskoczyłem, i ciebie doniosłem. Dziś najłaskawsza nasza księżna pani, przechodząc koło mnie, rzekła z uśmiechem:—„No skarbnisiu, zbieramy kwiatki nie grzyby do kosza, który nam przynieść macie,“ i spójrzała na idącą w jéj niewieścim orszaku Hannę; alluzję tę tylko ja jeden zrozumiałem, a więc najuniżeniéj kłaniając się, zapytałem:—Możemyż JO. pani po te kwiatki śmiało sięgnąć? księżna uchyliła głowę, a więc dziś wieczorem staw się waszmość u mnie. Nagurski ze mną mieszka, więc...

— Ale zapominasz kochany skarbniku, a prawdziwy mój dobrodzieju, przerwał Załuski, o najważniejszéj okoliczności...

— Chcesz mówić, przerwał wzajemnie Faszcz, o twoim szlubie duchownym.

— A tak, rzekł Załuski, rozmawiałem już o tém z Infułatem; wie on, że szlubu tego spełnić nie mogę, a zatem że go rozwiązać musi, ale pod jakiemi warunkami? to przewidzieć trudno; domyślać się jednak łatwo, że spowiedź wczoraj mi przezeń nakazana, i dzisiejsze jéj przerwanie, należy jakoś do jego determinacji i myśli.

— Nie zapomniałem i o tém, rzekł Faszcz, i mamy słowo hetmańskie, że *in casu necessitatis*, on się wda w tę sprawę, ale jedynie tylko co do twoich szlubów, i na Infułata wpłynie *per viam persvasionis.*

— Cóż na to wszystko, mości panie? zapytał nakoniec skarbnik, patrząc przenikliwie w oczy milczącemu Załuskiemu, możesz się jeszcze cofnąć; wstąp do seminarjum: Nagurski ujrzawszy Załuskiego kleryka, zapomni co zaprzysięgał Załuski staroście Zawichostski; tylko ostrzegam, nie waż się natenczas patrzeć na jego Hannę okiem bazyliszka; bo stary żołnierz...

— Co to znaczy panie skarbniku, przerwał żywo Załuski, probujesz mię? przez com dał panu prawo wątpienia o moim honorze, sumieniu i sercu?

— Brawo! zawołał ukontentowany Faszcz, ściskając rękę Załuskiego—bravo! Swatany nie wyprze się swata!

— Dla Boga skarbniku, rzekł Załuski, nie rozumiem pana, mówisz pod figurą; w jakichś alluzjach to do kwiatów, to do swatów.

— Zrozumiesz, zrozumiesz wszystko, i o wszystkiém się dowiesz, tymczasem bądź zdrów, a czekąm wieczorem, czekam—i śpiesznie odszedł.

Nie miał jeszcze czasu Załuski rozważyć dokładnie, co mu Faszcz powiedział, gdy Infułat wezwał go na powtórną rozmowę. Zadumany, z opartą głową na ręku, siedział Laskarys za tym samym stołem, za którym przy pierwszym wstępie przyjmował Załuskiego; gdy ten wszedł, wskazał mu krzesło i gdy z przemówieniem zdawał się czekać, aż Załuski usiądzie, przeto on usiadł.

Po niejakiem jeszcze milczeniu, jakby namyśle, rzekł Infułat:—Nie przyłożyłem jeszcze panie Janie sakramentowéj pieczęci do twéj spowiedzi, bo po tém coś mi wyznał, po objawieniu nagłych twych zapałów do panny Nagurskiéj, uczułem wnet, że mi wprzód koniecznie potrzeba świeckiéj z tobą rozmowy, nim duchowną jakąś weźmiemy da Bóg determinację; zresztą, rozmowę tę naszą samotną, za dalszy ciąg spowiedzi uważać możemy, dla tego jednostajnéj od ciebie szczerości jak przy konfessjonale wymagam. Załuski uchylił pokornie głowę.

— Powiedz mi zatém, mówił daléj Infułat, czy to miłość dla Hanny, jest jedynym powodem odrazy twéj od duchownego stanu? czy bez niéj ochotniebyśspełnił szlub twych rodziców?

— Ojcze, odpowiedział młodzieniec, gdym był w domu, codzień mając przed oczami przeznaczony mi stan mój przyszły, i codzień doń uspasabiany, nie pomyśliłem o innym, nie pomyśliłem, że może być dla mnie inny, a zatem nie miałem przyczyny badać siebie, czy mam rzeczywistą wokację i ochotę do tego stanu? jam natenczas już był księdzem, tylko bez święceń. Ale gdym za bramę rodzicielską wyjechał, świat mię objął nowy, potonąłem w nim ojcze myślą, sercem i duszą—dojrzałem od razu, i z trudnością przyszło mi wracać do celu, dla którego tu dążyłem; a uczułem, że zostanie mi w duszy tęsknota za światem, którego nie poznałem wprawdzie, ale który mi choć krótko, ale tak jasno i mile zaświecił.

— Czemużeś mnie tego wnet po przybyciu tu nie objawił, owszem powiedziałeś mi....

— Powiedziałem, mówił Załuski, że mam postanowienie spełnić szlub rodziców moich, i rzeczywiście miałem to postanowienie, bo chwilowe wrażenie nie mogło przeważyć we mnie obowiązku od dzieciństwa wpojonego. Ale ojcze! inne uczucie, inne wrażenie oczekiwało na mnie widać z przeznaczenia Bożego, widać z woli Bożéj, bo oczekiwało mnie w domie Bożym...

Zamilkł.

— Cóż więc? rzekł Infułat.

— Cóż! oto przedtém oblekłbym suknię duchowną bez powołania wprawdzie, bez ochoty, z żalem może, ale bez wstrętu i z wewnętrzną nadzieją, że z czasem pozbywszy się marnych pochopów do świata... będę mógł bliźnich moich nauką i przykładem, a z własnego doświadczenia, naprzeciw tym pochopom ubezpieczać,—ale ojcze, jakże tego kiedykolwiek dokazać potrafię, gdy czuję, że jest szczęście na świecie, do którego nigdy już nie przestanie tęsknić dusza moja, jeżeli go posiadać nie będzie?

— A przecież osiągnienie tego mniemanego szczęścia nie łatwem ci będzie, bo naprzód czy jesteś gotów na wszelkie ofiary, któremi odkupić musiałbyć szlub rodziców twoich tak, aby zadosyć uczynienie kościołowi, pokój wewnętrzny i tobie samemu i im przyniosło.

— Jestem gotów, odpowiedział Załuski, byleby te ofiary...

— Nie pozbawiły cię, przerwał Laskarys, nadziei, którą teraz w duszy twéj pieścisz—rozumiem.

Przeszedłszy potém kilka razy swój pokój w zamyśleniu, obrócił się nagle do Załuskiego ocierającego łzy, bujnemi kroplami spadające mu po twarzy; położył mu rękę na ramieniu i uroczyście rzekł:—Czekam cię u konfessjonału...

(*Dalszy ciąg nastąpi.*)

---

*) Zmuś do wejścia.

*) Barkarola—Korsaka.

gotowym na wszelkie wypadki, wspierać go, jest obowiązkiem każdego włoskiego patryoty. Obecne pokolenie winno przynieść z siebie całopalną ofiarę, dla dobra przyszłych pokoleń. Nie dość dzisiaj na jednym Deciuszu, tysiące Deciuszów powinni rzucić się w otchłań, naśladując wszystkie uzbrajające się ludy europejskie.

Senator *Farina*. Pożyczka powinna być dozwoloną, nie tyle ze względu skarbowości, ile ze względu na jéj polityczną konieczność. Dziś nie podobna zatrzymać się. Należy śmiało iść naprzód. Mówca zarzuca ministrom opieszałość w rozwoju narodowości i zbyteczną łatwość w łączeniu się z demokracją.

Hr. Cavour, prezes rady. Wykonywanie obowiązkow naszych stało się łatwém, skoro podług oświadczeń poprzedzających mię mężow na téj mównicy, polityka nasza otrzymała zatwierdzenie i skoro nam nie odmówiono żądanych środków, do pomknięcia się naprzód. Dzięki im za to współczucie. Co do przedmiotow skarbowości, rząd zajął się już obwodami lombardzkiemi, szczególniéj zaś obwodem Brescia, ale niepodobna działać pojedyńczo, należy urządzić stosunki skarbowe w całém królestwie. Spodziewam się, że tak lombardzkie jak i inne obwody znajdą wynagrodzenie już poniesionych i ponieść się jeszcze mających ofiar, w postępie gospodarczym, który koniecznie wywołać muszą nasze ustanowienia liberalne. Ani na chwilę nie wątpię, że wolność sprowadzi w nowych krajach też same skutki, jakie sprowadza w dawnych i że postawi nas w możności znoszenia, bez nadzwyczajnych wysileń, ciężarów stosunkowo większych. Byłoby do żądania, aby w zacnym i szczodrobliwym obwodzie bresejańskim, rękodzielnie broni znowu podźwignięto, lecz aby dójść do tego odrodzenia, rękodzielnicy powinni koniecznie przyswoić wynalazki do wyrobów tego rodzaju wprowadzone. Dziś zaczynać od wynagrodzeń nie możemy; bo jeżeli nie zagraża nam pewność wojny, to przynajmniéj wszelkie jest do niéj podobieństwo. Owoż nie waham się wyrzec, że jeśli ogłosimy zamiar wynagrodzić szkody, znajdziemy się w konieczności albo nic, albo bardzo mało wypłacić. Niektórzy zarzucają, że gabinet daje się powodować obcéj woli; zarzut jest nowy. Wszakże nie zapomnę o nim, skorzystam z udzielonych przestróg i czuwać będę nad okrętem, lub statkiem parowym, któryby chciał pociągnąć za sobą nawę naszego państwa. Zdarzyć się może, że dwa okręta zgodnie płynąć będą po jednem morzu; wszakże żadnemu z nich niepozwolę rządzić biegiem naszéj nawy, inaczéj jak dla zaprowadzenia jéj szczęśliwie do portu. (oklaski).

Pojedyńcze paragrafy projektu przechodzą bez oporu. Po obliczeniu głosów, okazało się za prawem 64, przeciw 3.

Poseł neapolitański p. Canofari zachęca najusilniéj wychodzców królestwa Obojga Sycylji do powrótu do ojczyzny. Widać, że gabinet Spinelli pragnie mieć co najwięcéj przewodników ruchu konstytucyjnego własnego, lecz razem dynastycznego. W Genui postrzegać można wielu wygnańcow neapolitańskich, przybyłych z Turynu, wracających do swego kraju. Pp. Poërio, Mancini i jeszcze kilku, którzy są deputowanymi, jeszcze pozostali, zapewne do zamknięcia izby. Półkownik Turr, ciężko ranny pod Palermo wysiadł w porcie genueńskim; towarzyszy mu margr. Techio, blizki przyjaciel Garibaldiego i zaszczycony ufnością króla Wiktora-Emmanuela podobnież przywieziono tu dwóch oficerow i 20 żołnierzy, rannych lub chorych, z obozu Garibaldiego.

Dnia 7 lipca. Syn margrabi Villamarina jest teraz zwyczajnym gońcem między Neapolem i Turynem; wyjechał wczoraj z Turynu, dla wręczenia swojemu ojcu ostatnich postanowień gabinetu piemonckiego. P. Canofari, ze swéj strony wyprawia jednego po drugim, swoich sekretarzów, z doniesieniami o dążeniach i usposobieniu gabinetu turyńskiego. Rzecz niezawodna, że książe Petrulla przeznaczony był na poselstwo w Piemoncie, ale nie trudno było przekonać p. Spinelli, o niepopularności książęcia, z powodu przypisywanych mu wyobrazeń austryjackich, zaczerpniętych w długim pobycie przy dworze wiedeńskim. Teraz mówią o książęciu Ischitella; może ten byłby lepiéj przyjęty, ale rokowania między obydwoma gabinetami są jeszcze bardzo nieoznaczone; trudno wierzyć aby zaszły tak daleko, jak utrzymują dzienniki belgijskie t. j. aby hr. Cavour już przesłał ultimatum gabinetowi neapolitańskiemu, zawarte we czterech żądaniach, przez wszystkie czasopisma powtórzonych. Książe Ischitella jest jenerałem i znajduje się w podeszłym wieku; w młodości był adjutantem Joachima Murata, pozostał mu wiernym do restauracji, znajdował się w niełasce, ale po śmierci Ferdynanda I, za jego syna Ferdynanda II, wrócił do dworu. Zawsze był względnym na dawnych muratistów; po obaleniu konstytucji 1848 otrzymał miejsce ministra wojny i marynarki; dążenia iego były nieco przeciwne Austrji. Dowiedziawszy się, że Piemont ma zamiar wejść w przymierze anglo-francuzkie, radził królowi bardzo natarczywie, aby uprzedzić Wiktora-Emmanuela i ofiarować mocarstwom zachodnim korpus posiłkowy; osobista przyjaźń Ferdynanda II dla cesarza *Mikołaja* nie dozwoliła usłuchać téj rady. Ks. Ischitella miał niejakie pojęcie sprawy włoskiéj; rzecz więc prosta, że ukazanie się jego w Turynie byłoby nierównie właściwsze, niż książęcia Petrulla.

Mocarstwa przyjazne, tchnące duchem pojednawczym, radzą porozumienie się z Neapolem; posłowie angielski i francuzki jednostajnie niemal przemawiają, poseł pruski nie wdaje się w samę treść pytania. Stronnictwo Bertani trwoży się, aby nie przyszło między gabinetami do porozumienia; odwołanie konstytucji 1848 r. może zaspokoić życzenia ludu, tak iż niczego więcéj nie zapragnie; dla tego stronnictwo *bezwzględnéj jedności* chciałoby, aby Garibaldi szedł co najśpieszniej na przód, jakim stanowczym wypadkiem powikłał rokowania i aby mieczem rozciął węzeł, który splatać poczynają.

Dnia 8 lipca. Mówią że syn margr. Villamarina wręczył Franciszkowi II własnoręczny list Wiktora-Emmanuela; wyrażone w nim uczucia prawdziwie wujowskie miały sprawić najlepsze wrażenie na umysł siestrzana. Zdaje się wszakże, że do przymierza przyjść niemoże; rząd piemoncki ani słowa nie wyrzeknie dopóki nie nabędzie przeświadczenia, że sprawiedliwe żądania ludu zostaną zaspokojone; bo niepodobna, aby w chwili, w któréj Sycylja walczy i umiera przy okrzykach, „niech żyje Wiktor-Emmanuel,“ ministrowie tego króla odważyli się podpisać przymierze, którego głównym warunkiem byłaby rękojmia całości państw neapolitańskich i któryby zmusił wysłać wojsko piemonckie, nie na obronę, ale na pokonanie Sycylijczykow. Nakoniec sądzimy, iż sam rząd neapolitański pojmuje niepodobieństwo jego przełożeń, wstrzyma się więc od wyprawienia niewczesnego poselstwa, zapowiedzianego z takim wrzaskiem, przez dzienniki włoskie i zagraniczne.

Dziennik *Opinione,* poczytywany za organ hr. Cavour, zdaje się naznaczać inną przyczynę stojącą na zawadzie przymierzu: sojusz między Neapolem i Piemontem jest niepodobny. Gabinet Spinelli nazwał wielką ideą doprowadzenie do zgody obudwu rządów; idea wtenczas tylko jest wielką, kiedy przejść w czyn zdoła. Dziś mogą ustalić się stosunki uprzejmości między dwóma rządami, ale nie przymierza. Główne przeszkody spoczywają w niepewném położeniu rządu neapolitańskiego, w skłonnościach ludów włostich, a nawet w przymierzach, wiążących Piemont z innemi państwami, zwłaszcza, że co do Neapolu, największa różność mniemań panuje między gabinetami europejskiemi. Owoż takie przymierze Piemontu, byłoby niemiłe dla pewnych rządow, z któremi Piemont łączą ogniwa spółczucia przyjaźni, wdzięczności i wzgląd na własne dobro. Nie powinniśmy narażać systematu związków, które nas umacniają, aby zawrzeć z Neapolem jedność, któraby nas nadwątliła.“

Na tę notę dziennika *Opinione, Goniec paryzki* następnie odpowiada:

„Położenie dziennika *Opinione* nadaje powyższéj nocie znaczenie półurzędowe, albo raczéj czyni ją zwierciadłem panującego mniemania, w gabinecie turyńskim. Ale czy zatem idzie odrzucenie przełożeń Franciszka II? Już język dziennika *Opinione* znacznie złagodniał, w swoich wyrażeniach, o rządzie neapolitańskim. Kilka tygodni temu to monarchiczne czasopismo mówiło z lekceważeniem o upadku neapolitańskiéj korony, dziś już nic nie wspomina o wcieleniu Neapolu i jeżeli odtrąca przełożenia związku, już nie czuje wstrętu do oświadczenia, że uprzejme stosunki między dwóma państwami istnieć mogą. Teraz zapytamy, dla czego przymierza z Neapolem Piemont przyjąć nie może? Chcielibyśmy aby wymieniono te mocarstwa, z któremi istnieją osobne zobowiązania i które patrzyłyby złem okiem na przymierze, zawarte między Piemontem i Neapolem ku wzajemnéj obronie. Dziennik *Opinione* wmawia, że zdania między mocarstwami co do Neapolu są podzielone. To jest bezzasadne. I owszem nieinterwencja połączyła je z sobą; ale także mocarstwa liczyły na rosządek i patryotyzm ludów włoskich. Czy naprzykład Rossja widziałaby chętnie upadek rządu monarchicznego? Czy Prusy, czy Niemcy? Umyślnie zamilczamy o Austrji. Czy Francja? Bynajmniej. Francja sprzeciwia się gwałtom, odtrąca wojnę domową: chce, albo raczéj pragnie, aby demokracja wszędzie ujęta była w pewne prawidła; bo wie, że demokracja może pogodzić się z władzą centralną silną i opiekuńczą. Pozostaje Anglja. Czy Piemont i Anglja nie porozumiały się przypadkiem o losach Włoch? Zdaje się że *Opinione* daje to jasno do zrozumienia; ale losy narodu, zwykle sam narod tworzy. Jeżeli Anglja i Piemont związały się jaką tajemną umową, co do Włoch, Piemont poprze tę umowę. Oto dokąd nas prowadzi niezręczna nota dziennika *Opinione.* Ale bądźmy spokojni, mimo urzędowe znamie, *Opinione* nie krępuje opinji gabinetowéj. Dziennik ten uczynił już krok zbliżenia ku Neapolowi, przypuszczając, iż mogą istnieć stosunki uprzejmości między dwóma rządami; pewno na tem nie poprzestanie. Anglja nie opuszcza swego zwyczaju, bądź co bądź, podburzania państw lądowych; lecz ludy i rządy wystrzegają się tych niebespiecznych knowań, nawet we Włoszech.“

Dzienniki turyńskie, nie wyjmując najumiarkowańszych, coraz z większą natarczywością starają się przekonać, że przymierze jest niepodobnem. Główny ich dowód polega na tém rozumowaniu, że Wiktor-Emmanuel, obwołany w Sycylji, nie może zawrzeć przymierza, którego skutkiem byłoby przywrócenie władzy burbońskiéj. Dodają, że obietnice Franciszka II nie mają żadnego znamienia szczerości. Myśl federacji, popierana przez Francję, znajduje powszechny opór. Dzienniki włoskie więcéj niż kiedy oburzają się na podobne urządzenie półwyspu. W jednym tylko razie opinja mogłaby się z niém pogodzić, jeśliby los Sycylji Umbrji i Obiedwóch Marchji ustalony został, w duchu idei włoskich. Główny też zarzut stanowi posiadanie Wenecji przez Austrję i hr. Cavour nigdy go powtarzać nieprzestaje. Nieugiętość rządu, względem stronnictwa duchownego, jest niezachwiana. Biskup officjał i cała kapituła placencka, wyrokiem sądowym skazani są na więzienie. Dziś zabrano dzienniki *Armonia i Campanile:* pierwszy z nich odznacza się zuchwalstwem i potępia króla neapolitańskiego za to iż ustąpił, przemawia stanowczo w obronie biskupów, opornych rządowi.

Kommisje pracujące nad nowym kodeksem prawodawczym, zapewne, nie omieszkają wpisać do niego prawa o *małżeństwie cywilném,* téj ogromnéj sprawy i tego strasznego kamienia obrazy w całych Włoszech. Dzienniki zwracają uwagę, że to prawo o małżeństwie najłatwiéj przyjęte zostało przez duchowieństwo sabaudzkie i stawi za przykład, ile dokazać umie rząd tak silny i sprzężysty, jak francuzki.

Odkryto spisek w Pizie, znaleziono znaczne pieniądze w ręku osób uwięzionych. Stronnictwo w. książęcia tak było pewne udania się tego zamachu, że był już oznaczony dzień w którym Ferdynand IV miał odbyć wjazd do Florencji. W liczbie uwięzionych, wymieniają wielu księży. Znaleziono u nich listy, bardzo kompromitujące osoby, zajmujące wysokie stanowiska w Rzymie. Kilku prałatow, a nawet kardynał Antonelli wdani są w ten spisek. Mówią, że liczba uwięzionych przechodzi 300.

KRÓLESTWO OBOJGA SYCYLJI.

Neapol, 1 lipca. Dziennik urzędowy ogłosił *naprzód,* raport gabinetu Spinelli do króla z przełożeniem, aby konstytucję 1848 *zawieszoną,* ale *nie zniesioną*, natychmiast wprowadzić i nadać jéj moc obowiązującą. *Powtóre,* dekret królewski nakazujący wykonanie rzeczonego przełożenia. *Potrzecie,* podobnyż dekret zwołujący Parlament. *Poczwarte,* dekret, że dopóki parlament nie uchwali prawa o druku, władze mają trzymać się rozporządzeń wydanych 25 maja 1848, 27 marca i 6 listopada 1849. *Popiąte,* dekret stanowiący kommisję, mającą wypracować projekta do praw o wyborach, o straży narodowéj, o wewnętrznym zarządzie, o radzie stanu i o odpowiedzialności ministrow. Nakoniec *po szóste,* rozkaz do ministra spraw wewnętrznych, aby nim Parlament uchwali prawo o straży narodowéj, urządził, w całém królestwie tymczasową straż obywatelską.

W biurach ministrów panuje nadzwyczajna czynność. Wszystkie urządzenia, ściągające się do wprowadzenia konstytucji w życie, układają się jedne po drugich. Na pierwszym względzie miany jest rozkład, ile która prowincja wysłać ma przedstawicieli na parlament, i tak: odwód neapolitański wybierze 19 deputowanych; Terra di Lavore 17; księstwo bliższe 12; księstwo dalsze 9; Malisa 8; Abruzzo dalsze pierwsze 5; Abruzzo dalsze drugie 7; Abruzzo bliższe 6; Kapitanat 7; ziemia Bari 10; ziemia Otranto 8; Basilicata 11; Kalabrja bliższa 9; Kalabrja dalsza pierwsza 6; Kalabrja dalsza druga 8.— A więc 15 obwodow, z których składa się stały ląd królestwa, wyszlą na parlament 142 deputowanych. Co do Sycylji, dla któréj osóbna konstytucja ma być ogłoszoną, na ten raz ją pominiono.

Ruch wyborczy jest przedmiotem szczególnéj uwagi. Zawiązał się już komitet konstytucyjno-elektoralny, do którego należą hrabiowie Syrakuzy i Aquila, stryjowie królewscy. Właśnie pisze się teraz okolnik tego komitetu, równie liberalny, jak sprężysty; podług niego na listę kandydatów wejdą tylko takie osoby, które z zasadami dynastycznemi, łączą prawdziwe przywiązanie do konstytucji. Układa się też inna lista, obejmująca wszystkie znamienitości wojska, marynarki, sądownictwa, rodowitości, urzędników, duchowieństwa, umiejętności, nauk i sztuk. Podług powyższéj listy, król ma wybrać 120 członków izby parów.

Nowy prefekt policji w Neapolu p. Liborio Romano zjednał sobie powszechny szacunek. Postanowił on czuwać nad porządkiem stolicy i obmyślił wszelkie środki do poskromienia zaburzeń, lub wstecznych zamachów, jakich ośmieliliby się dopuszczać ludzie niespokojni, będący narzędziem dawnéj kamarylli. Takich albo natychmiast oddaje w ręce sprawiedliwości, albo podejrzanych, a jeszcze nie schwytanych na gorącym uczynku, wyprawia z Neapolu, przez udzielenie im pasportów.

Usiłowania władz, ku uspokojeniu umysłow, nie mogą być tak prędko uwieńczone skutkiem. Przeszłość Burbonów, na któréj tyle win ciąży, aż nadto usprawiedliwia powszechne niedowierzanie. Długie i boleśne doświadczenia nie zacierają się od razu i nie nikną na uderzenie czarodziejskiéj rószczki; tylko czas i najściślejsza prawość mogą rozproszyć wkorzenioną nieufność względem rządu. Tylko przymierze, ale rzetelne, z Piemontem mogłoby dodać rządowi dosyć mocy do odzyskania ufności. Może zbyteczna młodość i niedoświadczenie królewskie zaważą na szali sprawiedliwości ludowéj, byleby Franciszek II, już odtąd poszedł odmienną drogą. Wyjazd królowéj matki i ks. biskupa Gallo, do Gaety, i daléj do Wiednia, złagodził nieco umysły; oddalenie członków Kamarylli, jako to: jenerała Nunziante, książąt de la Tour, Scaletta i de Sangro, jenerała Ferrari i p. Sanseverino, mogłoby wywrzeć wpływ bardzo skuteczny, ale potrzeba, aby król, raz otworzywszy oczy, nie przestawał na półśrodkach. Czas jest pełen niebespieczeństw; drażliwość ludu jest nadzwyczajna, oddanie twierdzy św. Elma straży pół tysiącznego oddziału weteranów szwajcarskich oburzyło opinję; najwięcéj lękać się potrzeba każdego podejrzanego kroku, bo nieprzyjaciele dynastji czekają tylko pierwszego błędu do obalenia tronu. Jeżeli to nastąpi, biada temu krajowi; cokolwiek bądź, lud neapolitański hołduje zasadom rojalizmu i gdyby zapamiętali zwolennicy jedności włoskiej potrafili rzucić królestwo Obojga Sycylji w ręce Piemontu, rozpocząłby się tu długi szereg wstrząśnień, wojny domowéj, tajnych spisków i wszystkich klęsk, które rozpasane namiętności polityczne za sobą prowadzą.

Króla otaczają hr. Aquila, ministrowie, poseł francuzki i prefekt policji; ci radzą szczerze, ale król nie wyzwolił się jeszcze z więzów Kamarylli. Duch Marji-Teresy, mimo jéj oddalenie, silnie działa, jéj pomocnicy, nie mogąc jawnie wystąpić, tajemnie spiskują i radziby, w swém zaślepieniu, strącić Franciszka II z tronu i osadzić na nim hr. Trapani, młódszego brata, urodzonego z Austryjaczki. Dodawszy do tego wojsko upokorzone, lud niespokojny, sanfedistów, tajny komitet, nakoniec Garibaldiego, oto są żywioły, przy których nie podobna oczekiwać prędkiego powrótu spokojności; a jednak wszelkie nadzieje jeszcze nie znikły, na odgłos, że król ukaże się na Toledo, w jednym powozie z pp. Brenier i Villamarina, krocie ludu zebrały się dla powitania tego symbolu zmiany dotychczasowych zasad rządu. Tymczasem król nie ukazał się; nieufność z całą gwałtownością znowu serca zajęła.

W skutek obwieszczeń komendanta stolicy hr. d'Aragon Cutrofiano i uchwały ministerjalnéj, stan oblężenia został zdjęty d. 2 lipca. Władze zapowiedziały, że dopóki straż obywatelska nie zostanie sformowaną, wojsko czuwać będzie nad utrzymaniem spokojności. Żałować tylko należy, że użyto do téj służby Bawarów i Kroatów, którzy świeżo wrócili z Palermo i zuchwalstwem swojém, oraz postawą istnych rabusiow, niepokoją mieszkańców.

Król neapolitański podpisał, d. 30 czerwca, dekret amnestji zupełnéj, nieograniczonéj i bez żadnych wyjątków. Drugim dekretem los winowajców zwyczajnych, skazanych wyrokami sądowymi na różne kary, został złagodzony.

7 lipca. Nowy gabinet neapolitański najusilniéj pracuje nad wzbudzeniem ufności w szczerość rządu; wyjednał nakoniec u króla oddalenie osób składających kamarillę; niebezpieczni ci ludzie udali się za królową do Gaëty i przynajmniéj naczas kraj opuszczą. Wszyscy dawni urzędnicy, okryci powszechną nienawiścią, miejsca potracili, następcami ich są ludzie uczciwi, znani z liberalnego sposobu myślenia; przysięga przez wstępujących do służby, wykonywa się podług roty przepisanéj w konstytucji. Sądy są napełnione pozwami, wytoczonemi przez strony dawnym urzędnikom, i tak właściciel drukarni, Bruto, poszukuje, w drodze prawa, na margr. Ajossa, zwrótu strat poniesionych za dowolne zamknięcie, przez półrocze jego prukarni, w któréj 40 ludzi co dzień pracowało. B. Prefekt policji Pasquale Governo został pozwany o zamorzenie głodem dwóch więźniów. Komisarze policji d'Espagnalis, ks. Morbillo, Merinda przytrzymani są w więzieniu, zwanem la Vicaria. P. Liborio Romano, dzisiejszy prefekt policji, rozkazał najściślejsze badania w rzeczy czynionych im zarzutów. Schwytano głośnego Manetta i jego syna, na wyśpie Ischia, Wpływ tych ludzi na motłoch neapolitański jest znany; zniknęli oni byli ze stolicy natychmiast, po dokonanym zamachu na p. Brenier. Przez kilka dni błąkali się w niewielkiéj łodzi po morzu, przybiwszy nakoniec do brzegu Ischia, schwytani, przewiezieni zostali do Neapolu; potrzeba było silniéj straży, aby ich obronić przed zawziętością mieszkańców; pod zasłoną 50 żandarmow odprowadzeni do prefektury policji. Najściślejsze badania rozpoczęły się dla odkrycia prawdziwych sprawców zbrodni, dokonanéj na ministrze francuzkim.

Stronnictwo konsystucyjne wysłało deputację do poselstw: angielskiego, francuzkiego i piemonckiego, z prośbą, o wdanie się ich do rządu, aby wojsko cudzoziemskie, w służbie króla neapolitańskiego zostające, natychmiast zostało rozwiązane, aby organizację straży narodowéj co najprędzéj uzupełniono, gdyż liczba 5000 nie dostateczną jest dla Neapolu, aby wszystkim bez różnicy półkom wojsk neapolitańskich, rozdać chorągwie narodowe włoskie, aby nakoniec władza nad żandarmerją, gwardją narodową i linjami telegraficznemi poruczona była ministrowi spraw wewnętrznych. Posłowie bardzo uprzejmie wysłuchali tych przełożeń, oświadczając, iż chętnie przyjęcie ich doradzać będą, muszą jednak uczynić uwagę, że gdy król i ministrowie po całych dniach i nocach pracują, wykonanie jakiś czas opóźnić się może. Delegowani stronnictwa konstytucyjnego odeszli zadowoleni, skutku zaś czekać będą z ufnością.

Z drugiéj strony dochodzą wieści, że ministrowie walczą z niesłychanemi trudnościami, że na 20 dekretów, które składają do podpisu królowi zaledwo mogą wyjednać przyjęcie jednego, lub dwóch, a jednak chodzi o mianowanie urzędników cnotliwych, o oddalenie nienawistnych, o rozporządzenia niezbędne dla trwałości nowego rządu i dla obudzenia wiary ludu w szczerość królewską. Ale Franciszek II albo waha się, albo odmawia i o każdą piędź władzy walczy. Tak np. pragnie, jak jego ojciec zatrzymać wyłączną władzę nad wojskiem, nie chcąc jéj, stosownie do konstytucji, oddać pod rząd ministra wojny, nie chce usunąć ani naczelnika jeneralnego sztabu, ani komendantów ziemskich, ani jeneralnego inspektora żandarmerji, którzy bezpośrednio od niego żależeli. Zdaje się, że zamiast udzielenia rękojmi swojemu ludowi o to mu tylko chodzi, aby się sam przeciw niemu obwarował. Sam dając przykład niedowierzania, trudno aby naród natchnął ufnością. Wojsko, które chce w ręku swym zatrzymać, trwoży lud; 3000 Bawarów, stojących w Portici, przerażają spokojnych mieszkańców tego wiejskiego ustronia. Niemcy opatrzyli się w żelazne drągi do wyłamywania drzwi, jawnie grożą napadem na domy; oficerowie zaledwie powściągnąć ich mogą. Nie dawno chcieli iść na Neapol, tak, że musiano wysłać przeciw nim znaczne siły i działa. Król przyrzekł był ich rozwiązać, ale często cofa swoje obietnice.—Oddziaływanie jeszcze się nie poczęło, ale ustępstwa przyjmowane są oziębłe, bo wiadomo, że je prośbą, albo groźbą wymuszać przychodzi. Naprzykład prawo o gwardji narodowéj, z wielką biedą wydarto królowi; naprzód niechciał jéj wcale, potem zgadzał się ledwie na 200 ludzi w każdéj z 12 części miasta, nakoniec ministrowie odstąpili od liczby 800 i król zgodził się na 500.

Podług ostatnich wiadomości z Neapolu d. 10 lipca wieczorem, wyprawiono gońca z bardzo ważnemi depeszami do p. Canofari, w Turynie. Mają one zawierać przełożenia gabinetowi Piemonckiemu, które podług rad Francji, Rossji Prus i Anglji otworzą wstęp do stanowczych rokowań. Komandor San-Martino, minister spraw zagranicznych, którego obecność w Neapolu jest nieuchronnie potrzebną, uda się późniéj do Turynu dla poparcia działań p. Canofari, skoro układy już będą do pewnego stopnia posunięte.—Neapol jest spokojny.

Margrabia Ajossa znajduje się od kilku dni w Paryżu. Neapolitanie, mieszkający w téj stolicy, widzieli z największem zgorszeniem, że jeden z wyższych urzędników poselstwa obwoził go po mieście, ukazując jego osobliwości. Ta okoliczność obudza podejrzenie, że p. Ajossa nie stracił względów królewskich, że oddalenie jego z Neapolu jest tylko czasowe i że król Franciszek

II gotów byłby znowu poruczyć mu część służącéj sobie władzy.

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Dziennik urzędowy sycylijski następnie objaśnia wyjście z gabinetu ks. Torrearsa i barona Pisani: „Po udzielonéj wczoraj odpowiedzi, przez dyktatora, radzie obywatelskiéj palermitańskiéj, dwaj sekretarze stanu ks. Torrearsa i baron Pisani złożyli swe obowiązki, rozumiejąc, iż nie mogą, według własnego przekonania, trzymać się drogi, którą jenerał uznał za niezbędną dla dobra kraju.“

P. Maratotto, półkownik artyllerji piemonckiéj, otrzymał uwolnienie od służby i natychmiast odpłynął do Palermo, gdzie wszedł, w stopniu jenerała, do wojska sycylijskiego.

W porcie genueńskim oczekiwane są cztery paketboty, kupione w Anglji przez Garibaldiego i które mają stanowić zawięź jego floty. Dwa pierwsze wypłynęły już z Liverpool w tym kierunku. Mówią, że rozpoczęły swą służbę, przewożąc bezpłatnie wychodźców włoskich, niemających, dla ubóstwa, wrócić o czém do ojczyzny.

Donoszą z Genui, pod d. 6 lipca. Lud neapolitański przyjął bez zapału, ale w gruncie dosyć chętnie, nową formę rządu. Człowiek zaufany, wysłany przez Garibaldiego do Neapolu, dla wybadania rzeczy na miejscu, powrócił z przekonaniem smutnem, ale głębokiem, iż oczekiwać należy powszechnego przyjęcia przez ludność poczynionych ustępstw. Czy Garibaldi zatrzyma się w obec takiego usposobienia neapolitańskiego ludu? lub ograniczy się, na ten raz, wcieleniem Sycylji? Niewiadomo. Wszakże wyprawy, zamiast ostygać, coraz powiększają się. Nowy odpływ około 2,500 ludzi w tych dniach nastąpił. Przyłączyło się do niego 10—12 Francuzów.

Garibaldi, nakazawszy pospolite ruszenie w Sycylji, postanowił teraz aby wieśniacy, z powodu żniw, zostali na miejscu. Poczytują to za krok przymusowy, spowodowany przez wstręt Sycylijczyków do wojny.

Uniwersytet w Pawji zasłynął zapałem swoim dla dyktatora. I rzeczywiście: z 2000 słuchaczów, zapisanych na zimowe półrocze, 950 uczniów wyszło dla złączenia się z Garibaldim. Młodzież ta ucieka po prostu do Genui, aby tam siąść na okręt. Wielu między nią jeszcze nie ma 16 lat skończonych. Bez baczności rodziców i dozorców, wyszłoby jéj nierównie więcéj. Wielu ojców chcieli zabrać swych synów z Pawji, dla ocalenia ich od panujących uniesień patryotyzmu, ale już ich nie znaleźli. Widziano w Genui kilkunastu tych młodzieńców, wracających z Sycylji rannych, lub chorych; między nimi znajduje się syn jednego z professorów, wyrostek mający dopiero lat 16 i 6 miesięcy. Zapał cokolwiek ostygł w tych dniach, ponieważ rozbiegła się wieść, że Garibaldi, skutkiem świeżo zaszłych zdarzeń, zaniechał zamiaru udania się na ląd stały; ale na pierwszy odgłos wróci znowu i dobrze, że wakacje blisko, bo inaczéj, pod koniec roku akademickiego, nie pozostałby ani jeden słuchacz w uniwersytecie, który często liczył ich od 3 do 4000.

Goniec handlowy kreśli następny obraz wewnętrznego położenia Sycylji: „Wszyscy, a la Farina najpierwszy, jest tego przekonania, że ruch rewolucyjny w Neapolu jest koniecznie potrzebny dla bezpieczeństwa Sycylji. Różnica w zdaniach na tém polega, że Sycyljanie w ogólności i La Farina z nimi, podłóg wyobrażeń objawionych przez barona Pisani, są za bezpośredniem połączeniem, utrzymując, że to w niczém nie przeszkodzi wojnie. Zataić trudno, że niektórzy krajowcy patrzą na rzeczy bardzo poziomo, pragną rządu ustalonego w Sycylji, reszta zaś jest dla nich zupełnie obojętną. To pewna, że zasady i dążenia niektórych Mazzinistów, takich np. jak Mario, Mordini i innych, przybyłych tu bez żadnéj korzyści dla swego stronnictwa, są zupełnie antypatyczne charakterowi, przekonaniu i podaniom ludu sycylijskiego. Jeśli dotąd o tém nie wiedzieli, nauczyli się tego obecnie. Kiedy kto liczyć chce na jaki naród, powinien go naprzód poznać; to jest tak prawdziwe, że dzienniki sycylijskie toczą urojoną wojnę ze stronnictwem Mazziniego, które tu nie istnieje. Trudności powiększą się z przyczyny bardzo ważnéj i temu tylko krajowi właściwéj. Wszędzie gdziekolwiek, w skutek rewolucji, zajdzie zmiana rządu, administracja zostaje na miejscu i działa jak przedtem; przeciwnie, w Sycylji, po obaleniu władz neapolitańskich, nie pozostało ani śladu administracji. Zarządu cywilnego zupełnie tu niema. Urzędnicy potracili miejsca, pouciekali, lub ukryli się; skarb jest w ręku wojskowego zarządu; ani policji, ani karabinjerów, ani straży narodowéj nie zobaczysz, a jednak bespieczeństwo publiczne bardzo potrzebuje opieki; zgoła nie ma administracji; intendencje, t. j. zarządy obwodowe nie istnieją. Trudno zrobić sobie wyobrażenie o obecnym wewnętrznym stanie, oraz o niepokonanych trudnościach, z jakiemi każdéj reorganizacji walczyć by przyszło; o gwałtowności, z jaką mieszkańcy wzdychają do jakiegokolwiek porządku i bezpieczeństwa, i nakoniec o potrzebie, w jakiéj znajduje się dyktator i jego gabinet, uczynienia zadosyć tym gwałtownym żądaniom.“

W dalszym ciągu dekretów dyktatorskich *dziennik urzędowy* ogłasza: dekret d. 25 czerwca, nakazujący budowę drogi żelaznéj z Palermo do Messyny; tegoż dnia, zmieniający radę wojenną, pod przewodnictwem podpółkownika Antonio Mondini; tegoż dnia, nakazujący urządzenie szpitalu wojennego, w dawnym klasztorze największego kollegium, zajmowanego dotąd przez jezuitów; 21 czerwca, ustanawiający cenzorów, którym poruczono roztrząsnąć postępowanie dawniejszych urzędników sądowych, pod przewodnictwem barona Piotra Scrofani. Dekret nakoniec, z d. 30 czerwca sprawi pewne zdziwienie. Na usilne nalegania wielu prawych obywateli, którzy najskuteczniéj przyczynili się do powstania, Garibaldi mianował straż dyktatorskiego pałacu, złożoną ze 120 ludzi. P. Gaetano de Loggio został jéj kapitanem; ks. Pignatelli, porucznikiem; między sierżantami znajdują się: ks. Corrado Miscemi, margr. Salvator Rudini i p. Kazimierz Pisani, syn; między kapralami, kawaler Luigi Villarosa, ks. Giardinelli, margr. San-Giovanni; między porstymi gwardjakami, baron kazimierz Pisani (przeszły minister), baron Narcizo Cozza, hr. Ant Federico, baron Favera i inni. W porównaniu z wojskiem linjowem, gwardziści mają stopnie podporuczników; kaprale, poruczników; sierżanci, kapitanow; podporucznicy, dowódzców bataljonowych; porucznicy, podpółkowników; kapitan zaś półkownika.

Podług listu, pisanego z Genui dnia 6 lipca, zmiana ostatniego gabinetu sycylijskiego miała następną przyczynę; „La Farina potrafił odzyskać wpływ na sprawy sycylijskie; Garibaldi ustąpił. Najlepszym tego dowodem są pochwały dzienników hr. Cavour i p. la Farina. Posłużyła do téj zmiany obecność Mazziniego na wyspie; trwożliwi i umiarkowani zlękli się widma rzeczypospolitéj, którem ich zastraszono; skutkiem zaś tego ma być prędka wyprawa Garibaldiego na posiadłości neapolitańskie. Dla zwalczenia oporu dyktatora przekładano mu, że jeżeli Sycylja ma czekać zapowiedzianego przezeń oswobodzenia reszty Włoch, mogącego jednak na długo się odwlec, na wiele przypadków ta zwłoka narazić ją może. Czy dyplomacja przyzwoli na połączenie Rzymu, Neapolu i Wenecji, od któréj wcielenie Sycylji ma zależeć?

Garibaldi, przed niewielu dniami, posyłał do Turynu ludzi zaufanych, dla rozmówienia się wprost z królem, stosownie do swego zwyczaju, którego trzyma się od przeszłego roku. Znana jest egzaltowana jego miłość dla Wiktora-Emmannela; król skłonił dyktatora przyśpieszyć wcielenie, końcem wyzwolenia rządu piemonckiego od widocznych kłopotów, w jakie natarczywość Neapolu, o zawarcie z nim przymierza, widocznie go wtrąca.

O nowych ministrach podają następne szczegóły; minister spraw zagranicznych, baron Józef *Natoli*, przyjaciel p. la Farina, mieszkał przez lat 10 w Turynie, jako emigrant odznaczył się w 1848 w parlamencie sycylijskim, lecz nie przyjmował żadnego urzędu; należał do deputacji, wysłanéj do Karola Alberta, z ofiarą korony sycylijskéj młódszemu jego synowi, książęciu Genui.

P. de *Giovanni* słynie ze zdolności i biegłości w przedmiotach skarbowych; patryotyzm jego jest znany, przedmiot nie jest dlań nowym; bo do roku 1836, był jednym z głównych urzędników w wydziale skarbowym; po upadku powstania, mimo chęci rządu burbońskiego użycia go znowu do służby, chociaż niebogaty, wolał usunąć się na prowincję, gdzie kierował, jak mówią, jednym z prywatnych zakładów bankowych.

Wychowania narodowego *p. Lanza*, biegły lekarz, był podczas wygnania professorem w uniwersytecie turyńskim. Znany jest jako człowiek zdolny i umysłu wielce niezależnego. Mówią, że sędziwa jego matka przybyła osobiście dla skłonienia go do powrotu; wysilenie téj podróży okupiła życiem.

Minister spraw wewnętrznych, p. *Daita* mało jest znany. Przyjaciele jego mówią, że jest dobrym łacinnikiem, że wolność kocha platonicznie i jest umysłu bardzo spokojnego.

P. Crispi porywczością swoją zmusił dyktatora uwolnić go od zarządu spraw wewnętrznych. Na bezzasadne oskarżenie, rozkazał uwięzić dnia 15 czerwca ks. Caccamo, głównego intendenta sprawiedliwości; Paola Nicastri, prezesa sądu najwyższego i jego syna i don Giuseppe Neapolitani, jeneralnego prokuratora tegoż sądu. Uwiadomiony o tém dyktator wezwał ministra, który zwalił winę na kwestorów; ci nie mieli ostróżności opatrzyć się rozkazem na piśmie, lecz w oburzeniu na p. Crispi, że wyrzekł się swojego polecenia, uwalniając wyżéj wspomniane osoby, otworzyli drzwi więzienia zbirom i innym winowajcom. Demagogowie, dowiedziawszy się o tém poczęli wołać: niech żyje dyktator! Precz z ministrami! Wzburzenie umysłów było wielkie i zaledwie zdołał je uśmierzyć baron Riso, nie dawno przez rząd neapolitański skazany, z 9 innymi patryotami, na rozstrzelanie. Ale gabinet upadł; niedłuższe trwanie rokują też obecnemu, zdaje się, że wkrótce p. la Farina stanie na czele nowego ministerstwa.

Dziennik Urzędowy ogłosił obszerne prawo wyborcze, na mocy którego wszyscy mieszkańcy, Sycylji, począwszy od 21 roku życia, mają należeć do wyboru deputowanych na parlament; we wszystkich parafjach, plebanom dozwolony jest udział w przedwstępnych pracach wyborczych. Komisje zbiorą się w całym kraju 10 lipca.

Birża i bank w Palermo otworzyły swe czynności 25 czerwca.

Dziennik *le Constitutionnel* utrzymuje,— że nowy gabinet Sycylijski roztrząsa dwa oddzielne projekta: piérwszy, popierać wojnę i wygnać Neapolitanów z Messyny, Syrakuzy i Augusty, a tymczasem przygotować wszystko do głosowania o połączeniu się z Włochami; drugi projekt, aby od razu wyrzec przyłączenie; dyktator zaś zaniechawszy twierdze zajęte przez wojska królewskie, powinien rzucić siły swoje na ląd stały, wtargnąć do Neapolu, obalić tron Franciszka II, i wzmocniony przewidywaném połączeniem się z sobą wojsk królewskich, zająć Marchje i Umbrję. Wówczas dopiéro możnaby przystąpić do głosowania o zlaniu się w jednę całość. Lecz wykonanie tego drugiego projektu sprzeciwia się temu co sam Garibaldi powiedział: „Kiedy Neapolitanie dadzą mi takie dowody ufności, jak Sycylijczycy, utrzymując powstanie przez 6 tygodni, zajmę się nimi; ale teraz zostawiam ich własnemu męztwu.“

Wyprawa dowodzona przez półkownika Cosenz, wypłynąwszy z Genui 3 lipca, o godzinie 1 po północy, przybyła do Palermo d. 5 o północy, po 48 godzinach żeglugi.

Dziennik *Morning-Herald* umieścił list Garibaldiego 24 czerwca, pisany do p. Parker, właściciela warstatu okrętowego w Liverprol, u którego dyktator kupił 2 statki; list ten kończy się następnemi słowami: „Wdzięczny jestem za spółczucie, okazywane przez Anglję dla naszéj sprawy. Anglja pamiętać powinna, że wiernych sprzymierzeńców znajdzie tylko między ludami wolnemi; a jakże ich mało na stałym lądzie! Włochy wolne i jednolite zapełniłyby ten niedostatek i stałyby się największą przeszkodą, dla zamiarów rządu francuzkiego.“

F R A N C J A.

Paryż, *10 lipca.* Poselstwo marokańskie, składający trzéj dostojnicy cesarstwa a mianowicie: Hadji-Edris-Ben Mohamed-Ben-Edris, poseł nadzwyczajny i pełnomocny minister cesarza Mulej-Mohammeda, El-Said el Barnousi-Ben-Jalloul, dyrektor jeneralny skarbu, oraz Kaid-Abd-El-Kader-Boukhary, jenerał, głównodowodzący korpusu gwardji cesarskiéj, byli wczora przedstawieni przez p. Thouvenela Napoleonowi III w Saint-Cloud.

Cesarz zezwolił na stowarzyszenie strzelców narodowych, na tych samych zasadach, na jakich zawiązało się stowarzyszenie angielskie. Sławny pogromca lwów p. Gerard stanie na jego czele; wyznaczono już kommisję dla ułożenia prawideł.

Piszą z Tulonu, 8 lipca, że okręta *Algesiras* i *Saint-Louis*, udały się do Neapolu pod dowództwem kontr-admirała Paris, na zmianę okrętów *Donauwerth* i *Eylau*, pod rządem kontr-admirała Lebarbier de Tinan, wyprawionych pod Beyrut; spółcześnie wypłynęły z Malty do tegoż portu okręta angielskie *Malborough* i *Orion*. Wolno więc wnosić, iż to nastąpiło w skutek porozumienia między obudwóma rządami Francji i Anglji.

Krąży wieść, że hr. Chambord zwołał w Szwajcarji kongres legitymistów, na który mają przybyć infanci hiszpańscy, ks. Modeny, księżna Parmy, tudzież stronnicy Burbonów rozmaitych dzielnic.

P. Sancataldo, poseł Garibaldiego, przybył 10 lipca do Paryża. Przedmiot jego poruczeń nie jest urzędowy, ale poufny.

Z powodu mnóstwa projektów do prawa, posiedzenia izby prawodawczéj zostały przedłużone do 20 lipca; kiedy ktoś dziwił się, że, wśród takich upałów, złożono tyle projektów, odpowiedziano, że to zapewne dla tego, aby się prędzéj wylęgły.

Otrzymano w Paryżu wiadomości z brzegów morza Czerwonego. W głównych królestwach afrykańskich panują gwałtowne wstrząśnienia. Teodor I, cesarz abisyński, który wzniosł się był do wielkiéj potęgi, doznał znacznych klęsk i utracił kilka prowincji. Przeciwnik jego, Negussie Nitkas wziął nad nim górę.

A N G L J A.

Londyn, *9 lipca.* Na dzisiejszem posiedzeniu izby lordów *margr. Normanby* oświadczył, że florenccy jego korespondenci, ludzie zasługujący na największą wiarę, potwierdzają to wszystko co już dawniéj o okrucieństwach Garibaldiego w téj izbie oznajmił. Również zamilczeć nie może, że według tychże listów stronnictwo Mazziniego czyni ogromne postępy we Florencji; dzienniki pewnieby to świadectwem swojem stwierdziły, gdyby ich rząd teraźniejszy wydawać nie zakazał.

Lord Brougham odpowiada, że korespondenci, których ma we Florencji, są pewnie ludźmi godnymi wszelkiéj wiary, a jednakże ich wiadomości są wbrew przeciwne udzielanym przez szlachetnego margrabię. Dodaje, że chociaż mówią o konstytucji neapolitańskiéj, ale to pewna, że jéj ogłoszenie do niczego nie doprowadzi i, dzięki Bogu, nie ocali ohydnego tyrana neapolitańskiego.

Lord Brougham, mimo sędziwość wieku, zawsze z młodzieńczym zapałem staje w obronie Garibaldiego; kiedy na posiedzeniu 5 lipca margr. Normanby, nazwał go awanturnikiem, dostojny starzec zawołał z oburzeniem: Nie powtórzę wyrazu *awanturnik*, nie chcę mówić o uczuciu, jakie podobna nazwa obudza. Dla mnie jenerał Garibaldi jest godny stanąć na równi ze wszystkimi mocarzami świata i jestem pewny, że na tysiąc 999 życzą mu największego powodzenia.

Lord Malmesbury tłumaczy się, iż osobiście nie potępiał Garibaldiego; ale ponieważ jenerał, wbrew prawu narodów, przywłaszczył sobie władzę najwyższą, winien więc być odpowiedzialnym za zbrodnie popełnione pod powagą jego imienia.

Lord Brougham odrzekł, że jeśliby prawo narodów broniło Włochowi śpieszyć na pomoc uciemiężonym swoim spółziomkom, woli żeby nikt ani wspomniał o podobnem prawie.

Lord Wodehouse usprawiedliwia Garibaldiego, twierdząc, że jeśli jakie okrucieństwa popełniono, były one skutkiem rewolucji i wywołane przez daleko większe srogości wojsk neapolitańskich, z któremi ani porównać nie można zemsty ludu sycylijskiego.

Na posiedzeniu tejże izby d. 10, nim przystąpiono do porządku dziennego, *lord Stratford de Redcliffe* żąda objaśnień co do rzezi Syryjskiej. Zwraca on uwagę, że te rzezie wzięły początek w maju; wówczas mnóstwo dzieci wymordowano w najokropniejszy sposób; chciałby więc wiedzieć czy rząd miał o tém doniesienie, albo czy ma jaki powod do sądzenia, iż rząd turecki zaniedbał swego obowiązku, w odwróceniu tych nieszczęść. Byłoby mu nadzwyczaj przykro, żeby można oskarżać rząd turecki o niedbalstwo, a jeszcze boleśniej jeśliby okazało się jakie spólnictwo z jego strony; wszakże zataić tego nie może, iż postępowanie rządu tureckiego obudza słuszną podejrzliwość. Czy rząd królowéj otrzymał jakie doniesienia w téj mierze i z jakiego czasu? Czy ma chęć udzielić je izbie lordów? Czy mu wiadomo, że rząd francuzki postanowił wdać się w tę sprawę, jeśli Porta nie przedsięweźmie właściwych środków?

Lord Wodehouse żałuje, iż przychodzi mu tylko potwierdzić rzeczywistość opłakanych wypadków, o których mowa. Nie może wymienić dat rozlicznych depeszy, ale wie, iż w jednéj z nich wspominają się zbrodnie popełnione d. 1 maja. Wyczytał także, że te ohydne morderstwa miały miejsce w obecności wojsk tureckich, które nic nie przedsięwzięły, aby ich niedopuścić. Szczęściem, wielka liczba chrześcijan uniknęła śmierci i zdaje się, że opisy dzienników są przesadzone. Konsulowie różnych państw w Konstantynopolu, wezwali Portę do położenia temu końca. Rząd francuzki został uwiadomiony, że Dywan użył istotnie środków sprężystych, ale rząd angielski żadnego jeszcze doniesienia nie odebrał w téj mierze. Admiralicja wysłała rozkaz, aby natychmiast eskadra, pod dowództwem admirała Martin, wypłynęła ku brzegom Syrji i tam działała spólnie z eskadrą francuzką, która podobnież rozkazy odebrała od swego rządu. Co do złożenia papierów, *lord Wodehouse* nie miał jeszcze czasu poradzić się w tym względzie, z sekretarzem stanu spraw zagranicznych.

Dnia 10 lipca, o godzinie 7 zrana, okręt szrubowy *Hero* i fregata szrubowa *Ariadne* podniosły kotwicę i odpłynęły do Quebeku. Na pierwszym z tych statków znajduje się **J. k. w. ks. Wallji.**

A U S T R J A.

Wiedeń, *8 lipca.* W złożonym budżecie radzie państwa wydatki na wydział wyznań wynoszą 12 miljonów zł. r., z których 7 miljonów dostarczają fundacje. Wydział oświecenia narodowego uległ znacznemu zmniejszeniu; przeciwnie wydatki wyznań zostały powiększone. Skarb krajowy dodaje na uposażenie wyznania katolickiego 4,850,000 zł. r. Pomoc zaś udzielona innym wyznaniom wynosi tylko 150,000 zł. r.; wszakże zapominać nie należy, że w państwie austryjackiem niezmierna większość mieszkańców jest wyznania katolickiego, tudzież, że wyznawcy protestanccy, stanowią klassę zamożniejszą, łatwiéj mogącą opędzić potrzeby swego kościoła.

Rząd ogłosił budżet wydatków na rok 1861, z wykazem różnic, jakie zachodzą między budżetem tegorocznym:

Wydatki.			
Dwór	5,962,000	mniéj	113,400.
Gabinet cesarski .	72,700	więcéj	200.
Rada państwa . .	289.600	«	6,800.
Rada ministrów .	16,900	mniéj	700.
Ministerstwo spraw zagranicznych	2,461,600	więcéj	4,300.
— spraw wewnętrznych . .	39,807,500	mniéj	5,290,600.
— skarbu . .	72,340,200	«	6,195,700.
— sprawiedliwości . . .	14,465,700	«	1,042,300.
— wyzn. i oświecenia . . .	4,984,700	więcéj	137,700.
— wojny .	100,000,000	mniéj	38,518,300.
— marynarki .	6,000,000	«	1,172,400.
— policji . .	2,733,000	«	149,600.
— kontroli . .	4,608,600	«	197,300.
Rozmaite wydatki	1,315,300	«	115,900.
Pomoce i pożyczki.	3.000,000	więcéj	1,950.000.
Dług . . .	113,407,500	«	2,716,400.
Umorzenie . .	13,057,500	mniéj	1,292,300.
Kapitały . . .	3,707,000	«	2,547,500.
Dochody.			
Podatki bezpośrednie . . .	105,542,500	więcéj	847,000.
— pośrednie .	178,387,900	«	1,694,700,
Dobra rządowe .	8,036,300	«	303.900.
Rozmaite dochody	7,129,900	mniéj	1,646.200.
Sprzedaż dóbr .	457,700	więcéj	10,700.
Razem	299,554,300	więcéj	1,210,000.

Piszą z Zagrebia, pod d. 6 lipca: «Jeden z patryotów kroackich, w niedawno wydanéj książce o *Kroacji i związku włoskim*, powiedział: dla narodów europejskich, Kroata jest dzikim żołdakiem, postrachem cywilizacji i ludzkości oraz że Austrji tylekroć walecznością kroacką ocalonéj Kroacja winna tę niesławę. Jakieś głuche knowanie do rozbudzenia téj dzikości, podobne do owego, które miało miejsce w 1848, poczyna się i teraz objawiać. Zdaje się, że rządowi austryjackiemu chodzi o to, aby zamienić Kroatów na Lazaronów lub Druzow. Wiadomo, że Austrja całą Kroację urządziła jak ciągły oboz, czyniąc w niéj osady wojenne. Wszyscy mieszkańcy są tam razem żołnierzami i rolnikami. Rząd austryjacki przewiduje, że ruch objawiający się w Węgrzech, zmusi go do odstąpienia systematu jednolitości, chciałby więc mieć na zawołanie bandy do szerzenia wszędzie postrachu. Dowód tego znajduje się w poduszczeniach urzędników i innych ajentów rządowych. Sprowadzono do Wiednia tych wszystkich, którzy, w 1848, weszli byli do spisku przeciw Węgrom i apostołowali za wojną domową, w duchu austryjackim, ale teraz początek podobnych knowań wywołał tylko oburzenie między Kroatami. Dzisiejszy Ban Sokcsewich jest tylko Kroatą z nazwiska. Urodzony na wojennem pograniczu, przedewszystkiem jest żołnierzem austryjackim. Jego wiara, religja, zasady polityczne, skupione są w znajomości *kriegsrechtu* i w uszanowaniu dla awansu. Od pewnego czasu głośno powtarzają słowa *narodowość kroacka*, a tymczasem język krajowy wypychają ze szkół, z sądownictw i zarządu; obiecują powiększenie Kroacji, przyłączenie do niéj Bośnji, Kroacji tureckiéj, Serbji jednéj i drugiéj, aby tak oszukać tutejszą ludność jak się to w 1848 udało. W Wojewodynie serbskiéj chcianoby obudzić nienawiść wieśniaków do właścicieli pochodzenia węgierskiego. Wiadomo, że sejm węgierski 1847 uposażył wieśniaków wydziałem ziemi na własność; owoż urzędnicy starają się wmówić Serbom, że skoro Węgrzy przywrócenie sejmów otrzymają, wnet dawniejsze prawo zniosą i ziemie na powrót odbiorą. Wszakże, w Siedmiogrodziu, rzeczy mogą wziąść nierównie straszniejszy obrót; dla Rumunów wolność rozboju i łupieztwa może byłaby ponętniejszą, nad polityczne swobody, mała stosunkowo liczba właścicieli Węgrów, nie tylko padłaby pod nożem rozbestwionych Rumunów, ale rozpasana tłuszcza, przekraczając Karpaty, wstrzymałaby rozwoj cywilizacji multańsko-wołoskiéj i dozwoliłaby Austryjakom obłowić się w tych mętach. Jeżeli jednak rząd ma najgorsze zamiary, roztrącą się one o wzrastające w dawnych krajach koronnych węgierskich spółczucie dla Magyarów; Czesi nawet, zwątpiwszy o pomocy słowiańskich spółbraci, garną się do Węgrów, uczyć się ich języka poczynają, a towarzystwa aktorów węgierskich, w księstwach naddunajskich, przyjmowane są prawdziwie po bratersku. I na zewnątrz i w głębi ducha wre ważna robota, któréj skutki są nie obliczone.

Dnia 10 lipca. Wypadki w Neapolu przeraziły dwór wiedeński do największego stopnia; najbliżsi cesarza nie tają, że w najszczęśliwszym razie utrzymania się Burbonów na tronie, sprawa własnego oca-

lenia zmusi ich do zupełnéj zmiany polityki i nic im nie pozostanie, tylko zerwać z Austrją, a trzymać z Piemontem. Tymczasem rozprawy, w radzie państwa, natchnęły więcéj śmiałości, wszyscy widzą, że cząstkowe ustępstwa, że półśrodki niczemu nie zaradzą. Ale, zdaje się, że cesarz temu nie wierzy, że łudzi się nadziejami, których ziszczenie jest niepodobne. Wyobrażenia też, od dziedzińistwa wpojone, tkwią głęboko w jego sercu. Powtarzają tu w Wiedniu, że świeżo jeden z najwyższych kościelnych dostojników węgierskich, miał z cesarzem poufną rozmowę, a gdy czcigodny biskup wspomniał o prawach węgierskich, cesarz odpowiedział, że powstanie 1848 wyzuło Węgrów ze wszystkich praw jakie posiadali; biskup przypomniał, że prawa narodów, jak prawa królów, nie ulegają przedawnieniu. Wszakże, kiedy po tylu doświadczeniach cesarz nie pozbył się jeszcze tak wstecznych przekonań, trudno spodziewać się, aby jasno wzajemne położenie i korony i ludów ocenił.

P. Weber, dyrektor policji, wezwał wszystkich redaktorów i zapowiedział, z rozkazu barona Thierry, ministra policji, iż dzienniki nie powinny roztrząsać: granic władzy służącéj radzie państwa; dowodzić potrzeby konstytucji; podawać w wątpliwość jedności cesarstwa; rozbierać stosunki korony węgierskiéj do krajów z nią odwiecznie złączonych; przyznawać sejmom prowincjonalnym władzę prawodawczą; słowem, że nie powinny pisać nic takiego, coby ścieśniało działania rządu, wytężone ku utrzymaniu spojności monarchji, w przeciwnym bowiem razie baron Thierry ścigać będzie dzienniki z nieubłaganą surowością. (*Le Nord*)

PRUSY.

Berlin, *9 lipca*. Polityka gabinetu berlińskiego nie uległa żadnéj zmianie. Ks. rejent reorganizację wojska doprowadził do końca, a lubo dzienniki wsteczne chciałyby wmówić, że uczynił to z obrazą uchwały izby poselskiéj, która na to urządzenie tylko, jak na tymczasowe, przyzwoliła, gabinet zaś i dowódzców stałych mianował i kadry, do zapełnienia ich w późniejszych latach, urządził, to pewna, że żaden z najściślejszych wyznawców konstytucji, złamania jéj w tym postępku gabinetu nie dopatrzy. Polityka niemiecka, pomimo starań Bawarji i Austrji, ani kroku naprzód, ani kroku wstecz nie zrobi, dopóki programmat pruski, jako oparty na rozumie i słuszności, przyjęty nie zostanie. Zdaje się, że i Austrja opuściła już ręce, przekonała się bowiem, że nigdy tego nie dokaże, aby Niemcy miały jéj ręczyć całość niemieckich posiadłości. W stosunkach zewnętrznych podobnież trudno, aby Prussy czynnie wystąpiły, bo lubo odzywają się głosy w Berlinie, przemawiające za królem neapolitańskim, lecz ponieważ te wychodzą od stronnictwa, dzisiejszemu gabinetowi przeciwnego, książe zaś rejent, zupełnem zaufaniem ministrów swoich zaszczyca, nie podobna więc, aby gabinet za temi głosami poszedł. Należy być szczerym; co może narod pruski obchodzić jak się sprawy Włoch południowych ułożą? jest to dla nich sprawą, bez wątpienia, obojętniejszą, niż jaki obrót weźmie wojna anglo-francuzka z Chinami. Ktoś wdanie się Prus we Włoskie powikłania gotów był nazwać *donkiszotizmem*; jeden z organów prasy berlińskiéj, a mianowicie *Przegląd* mówi:

«Jest to widok upokarzający, że prawowitość europejska patrzy z założonemi rękami na konanie jednego ze swych królewskich braci. To jedno uspokoić nas powinno, że Franciszek II nie należy do rzędu królów umiejących upaść z honorem. Wykręcać się, ustępować, naznaczać ministerstwo liberalne, ratować się konstytucją, o, czyż to już niema królów umiejących umrzeć z bronią w ręku? Jeżeli już koniecznie potrzeba wchodzić w układy z rewolucją, czemuż nie użyć środka, do którego odwołał się cesarz Napoleon t. j. do powszechnego głosowania, które samo przez się prowadzi do rządu silnego.»—Przegląd nie widzi, że to głosowanie w Neapolu, mogłoby gdzieindziéj zaprowadzić t. j. Włochy południowe zlać z całym półwyspem, a Franciszka II na tułactwo.—Jeżeli więc dziennik feodalny nie radzi Prusom, aby zbrojnie wsparły upadający tron Obojga Sycylji, widać że jest przekonanym, iż w jego kraju podobną radę poczytanoby za szaleństwo. (*Le Nord*)

DANJA.

Oto jest obiecany w przeszłym numerze Kuryera wyjątek z mowy prezesa zgromadzenia Szlezwickich stanów pastora *Otzen:*

„I dziś jak przed trzema laty, uważam za najświętszą powinność, podnieść głos w obronie sprawy języka. W obwodzie duchownym, który właśnie reprezentuję, a do którego i probostwo Gottorf należy, znajduje się dziewięć parafji, ciężko dotkniętych przez reskrypt w przedmiocie języka, i przeto wkładają na mnie obowiązek, bronienia, wszelkiemi siłami, ich duchownych i kościelnych interesów. Powinienem więc i muszę mówić. Mogę powtórzyć z apostołem: „Nie mogę zamilczeć o tém, com sam widział i słyszał.“— Cożem więc widział i słyszał? Widziałem potoki łez płynące nad okropnym stanem, w jaki reskrypt o języku wtrącił mnogie gminy tameczne. Słyszałem najboleśniejsze skargi na ten reskrypt. Widziałem tysiące petycji, i z nich słyszałem tysiące głosów i błagań o zmianę przepisów, co do języka w kościele i w szkołach. Czyż więc te skargi, te łzy i błagania żadnych słusznych nie mają powodów? O! nie, zaiste! Kto kocha słowo Boże, kto miłuje przybytki Pańskie, możeż się nie uskarżać gdy widzi, iż w wielu gminach tego naszego księstwa, słowo Boże opowiada się w języku, którego nikt ze słuchaczy nie rozumie, i dla których przeto kościoły, w dni niedzielne i uroczyste, są jakby zamknięte. Kto pragnie królestwa Bożego, możeż się nie uskarżać, gdy zważy, że kazania miane po Duńsku, tam, gdzie nikt ich nie pojmuje, nie tylko że go nie krzewią, ale go owszem odpychają i niszczą. A przecięż tak się, niestety, dzieje i w wielu parafjach kraju naszego, kazania mówią się w języku, którego nikt z parafjan nie rozumi. Zaprawdę powiadają o nich, iż mogliby rozumieć, gdyby chcieli; ale ja też za prawdę powiadam, iż chociażby chcieli nie mogą.“

Komu to świadectwo o potworności rozporządzeń we względzie języka może się zdawać niedostatecznem, dla tego przytoczymy tu jeszcze jedno, godniejsze wiary. Były minister do spraw Szlezwickich, ma się rozumieć Duńczyk, ale który bezstronniéj niż jego spółziomkowie zapatrywał się na stan tego kraju, i właśnie dla téj przyczyny z gabinetu usunięty został, tak mówi o reskrypcie językowym, w świeżo przez się wydanéj broszurze:

„Siedm lat już ubiegło, od czasu ogłoszenia owych nowych postanowień co do języka. Urzędnicy ciągle, jak wtedy, byli i są za tą nowością, i owszem, o ile mogli, starali się ją sami popierać. Rząd pomimo petycji i większości sejmujących stanów, nie zszedł ani na chwilę z raz obranéj drogi. Agitacje polityczne, chociaż się z początku zdarzały, ale stopniowo stawały się coraz rzadszemi, i tém mniéj mogą być uważane za jedyną, a nawet za główną przeszkodę do osiągnienia pożądanych skutków, że mężowie stojący na czele anti-Duńskiego poruszenia, liczą się, po większéj części, do najwierniejszych poddanych Jego Królewskiéj Mości. A przecięż rzeczy dzisiaj tak stoją, że cała ta językowa Babel, przez lat siedem z takim trudem, wysileniem, kosztem i uporem wznoszona, runęłaby zapewne i zniknęła bez śladu w dni siedm, gdyby jéj nie podtrzymywały przymus i przemoc rządowa.

„Policja prassy w księztwie Szlezwickiém należy do najpotworniejszych instytucji jakie się kiedykolwiek w cywilizowanym kraju zjawiły. Nie mówimy już o tém, iż w ciągu ostatnich lat 10ciu, tyle książek zostało tam zakazanych, iż nikt ich spamiętać nie może; ale nie możemy nie wspomnieć, że takie nawet książki bywają zakazane w Szlezwigu, które krążą swobodnie we wszystkich innych częściach tak zwanego Duńskiego państwa. Zdarzało się nawet, że dzieła wydane i powolone w Kopenhadze, uległy zakazowi w księstwie Szlezwickiem, które przecież, podług teorji duńskiéj, do Danji należeć powinno. Ale oczom się własnym nie chce wierzyć czytając, jakie pisma bywają zakazane. Zakaz arytmetyki Sassa, „z powodu iż jest przesiękła duchem Szlezwicko-Holsztyńskim,“ nie jest jeszcze najosobliwszym. Ale oto na liście zakazanych książek w Szlezwigu, znajdujemy wychodzący w Altonie, w księztwie Holsztyńskiém, kalendarz, który się zgoła polityką nie trudni. Ministerjalny edykt z d. 22 grudnia 1858, zabronił ów kalendarz na rok 1859 i na wszystkie lata następne, i to z tego mianowicie powodu, iż na alfabetycznéj liście jarmarków, nazwiska miasteczek Szlezwickich znajdują się pomiędzy nazwiskami Niemieckiemi. Mógłby nas kto posądzić, że przesadzimy, dla tego też przytaczamy tu własne słowa królewskiego kommissarza, który na 23-m posiedzeniu stanów, tak się w tym przedmiocie odezwał:

„Sprawozdanie komitetu zwróciło szczególniejszą uwagę na zakaz w księztwie Szlezwickiém kalendarza, uprzywilejowanego i wydawanego w Altonie, który się nigdy polityką nie trudnił. Ale właśnie w tym niewinnym kalendarzu znajduje się to samo, com już wykazał, mówiąc o innych zabronionych pismach i książkach. Dość przeczytać listę jarmarków. Układ jéj, nie mówię iżby z namysłu, ale przecięż może obudzić wyobrażenie, że cały kraj z téj strony Königsau do Niemiec należy. Znajdujemy tam nazwiska miast i miasteczek w różnych krajach niemieckich, pomieszczone obok ze Szlezwickiemi w alfabetycznym porządku. Oto przyczyna, zakazu rzeczonego kalendarza.“

Słowa te nie potrzebują komentarza; i nie możemy nie dodać, coby mogło powiększyć wagę takiego argumentu. (*J. de St. P.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

TURYN 8 lipca. Książe Carignan przybył do téj stolicy, w następny wtorek wróci do Florencji. Książe San-Cataldo udaje się do Paryża jako przedstawiciel Sycylji. Wieść o bitwie pod Messyną i zdobyciu tego miasta była mylną.

LONDYN 9 lipca. Donoszą z New-Yorku, że olbrzymi okręt Great-Eastern wszedł dnia 28 czerwca do portu tego miasta, dzienny bieg jego wynosi w średniem przecięciu 333 mile.

KONSTANTYNOPOL 7 lipca. Fuad-Pasza wysłany został do Syryi w urzędzie cesarskiego kommissarza. Turcja wyprawia znaczne posiłki w wojsku i zbożu do Syryi.

RZYM 7 lipca. Wysłano Irlandczyków z Rzymu drogą do Spoleto, gdzie zbierze się 10 tysięczny korpus, opierający się o twierdzę. Ogólna liczba Irlandczyków wynosi 4,000 ludzi; wojsko pobiera żołd jak podczas wojny.

PARYŻ 11 lipca. Posiedzenie izby prawodawczéj przedłużono do 21 lipca. Ciało prawodawcze zajmie się prawem sądowem dopiero po zawotowaniu budżetu.

TURYN 11 lipca. Jenerał Lamoricière ściągnął wojska z nad granic, wnet zatem rozruchy wybuchnęły w Sant-Agata, Montrefeltro i w okolicach Cattolica. Poselstwo neapolitańskie złożone z pp. Manna i Vinspeare udało się do Turynu.

MADRYT 10 lipca. Jenerał Rios umarł w Tetuanie. Jenerał Macrohon mianowany jeneralnym kapitanem wysp Filippińskich. Dzienniki portugalskie przyjęły z zapałem nowy gabinet.

MESSYNA 8 lipca. Półkownik Medici jest w Barcelona; czeka na przybycie ochotników; rozpoznał osobiście położenie miejscowości Messyny i Melozzo. Dnia 11 lipca ma natrzeć na Melozzo; w Messynie co nocy popełniane są zabójstwa; zbiegowstwa nie ustają w wojsku neapolitańskiem, które jest w rozprzężeniu.

GENUA 9 lipca. Dziś 1,500 ochotników siadło na okręta; wieczorem nowa wyprawa odpłynie; ochotnicy ciągle przybywają.

KONSTANTYNOPOL 4 lipca. Objazd wielkiego wezyra uspokoił Rumelję i Bulgarję, Kiprysli-Pasza zwiedzi Belgrad i prowincje zachodnie. Damaszek jest wzburzony, działa wymierzone przeciw miastu; wojsko nie dostateczne. W Beyrut popłoch, wszyscy uciekają, posiłki Tureckie przybyły.

WIEDEŃ, 10 lipca. Kardynał Corsi otrzymał pozwolenie mieszkania gdzie mu się podoba, nawet w Pizzie. Piszą z Rzymu, że jenerał hrabia Goyon otrzymał rozkaz przystąpić d. 12 lipca do wsadzenia na okręta wojsk francuzkich, które dotąd państwo kościelne zajmowało.

GENUA, piątek 13 lipca. Otrzymano wiadomość z Palermo z d. 8-go. W nocy z 7 na 8, pan La Farina został z rozkazu dyktatora uwięziony i zmuszony natychmiast odpłynąć. Ministrowie dowiedziawszy się o tém, prosili o uwolnienie siebie od obowiązków, na co dyktator zgodził się; wszyscy urzędnicy poszli za przykładem ministrów.

LONDYN 14 lipca. Anglja i Francja zgodziły się nie czynić interwencji w Syryi, wszakże jeśliby porta okazała się niezdolną do położenia końca rozruchom, oba mocarstwa udzieliły swoim admirałom jednobrzmienne instrukcje, aby wysadzili załogi okrętowe w Bejrucie, w razie dalszéj rzezi.

(Z Hejnego).

Pierwszy raz kochasz — ciesz się młodzieńcze,
Choć bez podziału — miłość twa święta;
Znowu tak kochać strzeż się szaleńcze,
Będzie to głupstwo i duszy pęta.

Ja znowu kocham i wzdycham daremnie,
I rolę głupca na się przybieram.
Księżyc i gwiazdy śmieją się ze mnie,
Ja sam się śmieję — śmieję — umieram.
(x)

GAWĘDY NAUKOWE.

Tworzenie się samorodne.

(Sprawozdanie p. Louis Figuier).

(Dalszy ciąg ob. N. 52).

Tém łatwiéj nam przychodzi, zdanie nasze objawić, że do dziś dnia nie byliśmy stronnikami samorodztwa, odrzucaliśmy je łącznie ze wszystkimi prawie tegoczesnymi autorami, na mocy zdań fizjologów od dwudziestu lat ogłaszanych, a mianowicie po doświadczeniach *Schultz'a* i *Schwann'a*. Lecz pod względem nauki, nie ma mniemania nienaruszonego. Co było skutkiem doświadczeń ustalone, dowodzenia i fakta przeciwne obalić mogą: takiém jest prawo umiejętności, taką zasada logicznego umysłu. Bez uprzedzenia zatem, roztrząsając wielki proces naukowy, nie sprzeciwimy się tryumfom pognębionéj dotychczas teorji, i bez żalu zapiszemy wyrok ostateczny.

Nie będziemy podawali szczegółów dotyczących dowodzeń, jakie powstały w roku zeszłym, na łonie Akademji nauk, przeciw doświadczeniom, a raczéj mniemaniu P. Pouchet. PP. *Milne-Edwards, Quatrefages, Payen, Dumas,* i inni, ograniczyli się w prawdzie, tylko na powtórzeniu tego co wszyscy wiedzą, a przynajmniéj czytać mogą w dziełach szkolnych, przeciw teorji samorodztwa; zamiast coby właśnie należało w tym wypadku, rozprawić się na czysto, z niezaprzeczalném a ścisłém badaniem pana Pouchet. Zaledwo jedno doświadczenie nieznane dotychczas, było przytoczoném przez p. Milne-Edwards'a; i to nie tak zupełnie nieznane, ponieważ dokonywa je co rok na swoim kursie, chociaż nie ogłasza go publicznie.

Jeden tylko zarzut ważniejszy był zrobiony, przeciw doświadczeniom pana Pouchet, i ten pochodził właśnie od nas, i umieszczony został w *Presse* zaraz w pierwszych dniach po udzieleniu jego noty Akademji. Zwróciliśmy uwagę, że temperatura na jaką wystawił siano, tylko przez pół godziny, nie była dostateczną, do zniszczenia zarodków organicznych. Bowiem jak *pp Milne-Edwards, Quatrefages i Payen* utrzymują, zarodki, jako też i zwierzęta niższego rzędu, mogą znieść bez szkody temperaturę wyższą jeszcze jak 150-o C.? Zaś p. Dumas zapewnia, że *tardigrady* (Tardigrada, les tardigrades secs, nazwy polskiéj nie ma dotąd), nie giną nawet w wyższéj temperaturze jak 150-o C.? i że zarodniki *oidium aurantiacum,* zanurzone w gorącą wodę, także wytrzymują tę temperaturę.

Wspomnieć tu należy, że Dumas, który miał udział w tych rozprawach, był przed dwudziestą laty, stronnikiem samorodnego tworzenia się, które zbija dzisiaj. Zmiana sposobu widzenia, tak znakomitéj umysłowości, dostatecznie wykazuje trudność i niepewność, jakie zachodzą w przedmiocie spornym.

Zatém jedynie tylko niedostateczność temperatury, działającéj na siano, była ważniejszym, na posiedzeniu Akademji uczynionym zarzutem. P. Pouchet odpowiedział nań. Udzielił sprawozdanie z powtórzonych na nowo doświadczeń, w których siano poddał temperaturze 200-o C. wynoszącéj, a jednak niemniéj żyjątka powstawały; tudzież dowodząc za pomocą badań bezpośrednich, że mylném jest twierdzenie, jakoby zwierzęta oprzeć się mogły, temperaturze 150 stopni wynoszącéj, lub działaniu wody wrzącéj,

Pan Pouchet wydał dziełko, pod nazwą *Hétérogénie* (Różnorodztwo) czyli *Rozprawa o samorodném tworzeniu się 1859 r.* zawierające szczegółowy rozbiór téj kwestji, badanéj wszechstronnie, i z całą dokładnością, jakiéj tylko przedmiot naukowy wymagać może. Odsyłamy do tego traktatu osoby, pragnące utworzyć sobie pod tym względem, pojęcie wymotywowane. Dodajmy tyle z naszéj strony, że i z tą książką nawet, nie łatwo jest dojść do niezbitego przekonania. Trudna ta kwestja sama z siebie, nieprzystępna dla badań stanowczych, pozostawiając w niepewności, usposabia nas do przyznania palmy zwycięztwa autorowi, który na ostatku o niéj pisze.

Są w naukach przyrodzonych założenia prawie niedostępne, których lepiéj nie tykać, ponieważ naprzód już możemy być pewni, że nie otrzymamy zadawalniającego rozwiązania. Z liczby podobnych są wszelkie kwestje, do których wchodzi pierwiastek życiowy, do tegoż rzędu należy samorodne tworzenie się.

Przez chwilę jednakże, widząc jak trudność zachodząca dobrze została uchwyconą i żwawo rozbieraną, sądziliśmy, że niebawem nastąpi stanowcze jéj wyjaśnienie. Można było, wyznaczywszy komissję z łona Akademji, wybrać kilka z licznych doświadczeń p. Pouchet, i powtarzając je, sprawdzić ich wartość rzeczywistą. Lecz nadzieja ta, na nieszczęście, zbyt prędko się rozchwiała. P. Pouchet pociągnięty został w rozprawę niewczesną, a na téj ubocznéj drodze, uwaga publiczności jako też i uczonych, prędko go opuściła. Zamiast popchnąć naprzód zbadanie, specjalnego i jedynego przedmiotu samorodztwa, wdał się w długą i płonną sprzeczkę, mającą na celu pytanie, według nas bardzo podrzędne. Pan *Doyere* naturalista nader światły i doświadczony, stanął jako przeciwnik *p. Pouchet* co do rzeczywistéj śmierci tardigradów, poddanych działaniu wysokiéj temperatury lub wysuszeniu; przedmiot który dawniéj wyjaśnił był znakomitemi doświadczeniami. Rozprawa ta, powinna była być tylko ustępem przemijającym, tymczasem skutkiem form zaczepnych obu przeciwników, za nadto przedłużoną została. W pośród podobnego sporu, stracono z oczu pytanie główne, zajmując się jedynie kwestją równie ciemną, zmartwychwstania albo też zupełnéj śmierci tardigradów. Tym sposobem, ci co najwięcéj zajmowali się samorodztwem, w końcu zapomnieli o niém. O ile każdy rad był, doczekać się rozwiązania wielkiéj kwestji, o tyle obojętnym się okazał dla ubocznéj.

Żałujemy, że tardigrady, usprawiedliwiając swe miano, przyczyniły się do opóźnienia postępu nauki, i cofnięcia epoki w któréj przedmiot Heterogenji, że użyjemy nowego wyrazu p. Pouchet, znowu przez Akademję nauk, będzie mógł być rozbieranym. *R. B.*

(Dokończenie nastąpi).

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Ksiądz Podlaszecki i jego maszyna. — Ferma w Vincennes. — Wyścigi wołowe w Bawarji. — Środek przeciw raptownemu zarywaniu mleka u krów. — Cielę żyjące z dwóma głowami. — Prawo ochrony ptastwa dzikiego pożytecznego w gospodarstwie w Prusach. — Wiadomości handlowe.

Boleśne jest zawsze wszelkie postępowanie, zawodzące wiarę publiczną, lecz tém boleśniejsze gdy ono przedstawia się w rzeczach ważnych, bo kraj cały obchodzących, a takim jest obecnie postępek księdza Podlaszeckiego. Ogłosić, zapewnić, wystawić firmę fabryki, poruczyć domom kommissowym przyjmowanie obstalunków, oznaczyć cenę, wziąść nareszcie pieniądze a potem [illegible] najokropniéj zawieść, bo niewygotować na porę maszyn i w dodatku podnieść więcéj jak o połowę ich cenę, jestto lekceważyć i nadużywać wiary publicznéj, i niedbać o opinję ogólną. Czegoż się potem dziwią i krzyczą, że niema współczucia i wsparcia dla swojskich wynalazków i fabryk, kiedy podobne postępki nader często napotkać można, dla czegoż zagraniczni mechanicy i fabrykanci nie mają mieć prawa drwić sobie dowoli skoro podobne fakta wiadomości ich dochodzą. Nie idzie tu już nam o maszynę ks. Podlaszeckiego, czy ona byłaby pożyteczną, lub czy ona kiedykolwiek działać będzie lub nie, bo i bez niéj damy sobie radę, lecz nas oburza i mocno dotyka sam czyn wynalazcy, jako dokonany przez człowieka noszącego polskie nazwisko.

Niedawnemi czasy Vincennes było wydmą piaszczystą, a w części sapowatem bagnem, gdzie się wygodnie odbywały mniejsze manewra i musztry wojenne, dziś Vincennes jest fermą, i to fermą jedną z najobfitszych znajdujących się pod Paryżem.

Nie byłoby to nic dziwnego, gdy by temu przewodniczyła fantazja, boć wiadomo, że nie zwracając uwagi na koszta wszystkiego dokazać można, lecz tu ma się rzecz zupełnie przeciwnie, cesarz Napoleon jest bardzo postępowym ale i praktycznym gospodarzem, i grosza na czcze zabawki wydawać nie lubi. Otoż i w założeniu téj fermy przewodniczyła myśl, dać dotykalny przykład dla ogółu jak kapitał choćby stosunkowo najmniejszy, ale umiejętnie włożony w gospodarstwo, może przynosić znakomite korzyści. Ferma ta posiada 230 dziesięcin gruntu, zkąd pod sianożęcie przeznaczono 167 dz. a tylko 63 dziesięciny zajmuje pole orome.

Na każdą dziesięcinę, aby ją przywieść do stanu rodzajnego wyłożono kapitału w przecięciu 75 rub. sr. a przecież ferma ta przynosi już teraz 10 procentów od kapitału.

Gospodarstwo tu głównie skierowano do utrzymywania obory, jako pod Paryżem przynoszącéj największy dochód. Krów znajduje się 100, owiec 250 angielskiéj rasy z celem chodowli na mięso i 6 koni roboczych.

Najciekawsze jest to, że rozkład prac, budynków, kommunikacji tak urządzony, że 4-ch pastuchów, 3-ch fornali, stanowią całą siłę roboczą fermy i to wystarczającą. Nadmienić wypada, że tu bydło stoi cały rok na oborze, a zatem przygotować karm zimą i latem jak i dojenie krów do pastuchów należy. Każdy odgadnie, że żniwo, sianokos, grabienie, uskuteczniają maszyny, a nawet w tym roku i pług parowy działał; to i samo młocarnie, sieczkarnie i t. p. Zawsze jednak utrzymanie tych maszyn taniéj kosztuje, jak całéj żywéj czeladzi, któraby nigdy tych robót ani w czasie ani tak dokładnie nie uskuteczniła a sam nadzor za niemi pochłaniałby wszystek czas urządzającemu fermę. Do tak oszczędnego użycia ludzi wiele się przyczynia praktyczny rozkład budowli, gdzie wszystko każden ma pod ręką. Właśnie plan mamy przed sobą, np. pojenie odbywa się w parę minut bo woda sprowadzona rurami do obory,— dość pokręcić krana a koryta się napełnią, i znów pozostałą wodę drugim kranem z koryt wypuszcza. Od składu paszy i miejsca gdzie się ona ostatecznie przygotowuje, położona koléj po któréj woz naładowany karmem, popchnięty tylko wjeżdża odrazu na korytarz środkowy obory, tu się karm roz-

dziela do żłobów i drabin i woz próżny drugiemi drzwiami wychodzi. Fermę tą urządza p. Eugeniusz Tisseren.

(*Dokończenie nastąpi*).

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— W Paryżu nowego wydania dzieł Adama Mickiewicza, wyszły III tomy, obejmujące całkowity poemat »Dziady«, tomy IV i V mieszczą Pana Tadeusza, »tomy VII-XI, zawierają przedruk francuzki »Cours de litterature.« Tom II i VI wyjdą w październiku r. b., tom zaś Iszy w styczniu 1860 r. Z wypuszczeniem I-go wydawcy dla tego się opóźniają, ażeby zebrać wszystkie poezje Mickiewicza. Kurs literatury Słowiańskiéj ogłoszony jest w języku francuzkim dla tego, że Mickiewicz w kollegium francuzkiem wykładał po francuzku, a polskie wydanie jest tłumaczeniem p. F. Wrotnowskiego. Z pierwszéj nieznanéj części »Dziadów« Czas ogłosił pieśń młodego pacholęcia, którą śpiewa wnuk dla dziadka swego ślepego. Przytaczamy ją w całości.

Wyłamawszy zamku bramy,
Twardowski błądził śród gmachów,
Biegł na wieże, schodził w jamy:
Co tam czarów, co tam strachów.
W jedném sklepisku zapadłém,
Jak dziwny rodzaj pokuty:
Na łańcuchu przed zwierciadłem,
Stoi młodzieniec okuty,
Stoi, a z ludzkiéj postaci,
Mocą czarownych omamień,
Co raz jakąś cząstkę traci,
I powoli wrasta w kamień.
Aż do piersi już był głazem,
A jeszcze mu błyszczą lica,
Męztwa i siły wyrazem,
Czułością świeci źrenica.
,,Kto jesteś? zaklęty rzecze,
Coś te gmachy zdobył śmiało,
Gdzie tak mnogie pękły miecze,
Tylu wolność postradało?"
—,,Kto jestem! o, drży świat cały,
Przed mą szablą, na me słowa
Wielkiéj mocy, większéj chwały.
Jestem rycerzem z Twardowa."
—,,Twardowa? Za moich czasów,
Nie słyszałem o nazwisku;
Ni śród wojennych zapasów,
Ni na rycerskiém igrzysku;
Nie zgadnę jak długie lata,
Mogłem w więzieniu przesiedzieć,
Ty świeżo wracasz ze świata,
Musisz mi o nim powiedzieć.
Czy dotąd Olgierda ramie,
Naszą Litwę wiodąc w pole,
Po dawnemu Niemcy łamie,
Tratuje stepy Mogole?"
—,,Olgierd? Ach, już przeminęło
Dwieście lat po stracie męża:
Lecz z jego wnuków Jagiełło,
Teraz walczy i zwycięża."
—,,Co słyszę! Jeszcze dwa słowa,
Mów! w twoich błędnych obiegach,
Byłeś, rycerzu z Twardowa,
Na Świtezi naszéj brzegach?
Czy tam ludzie nie mówili
O Poraju silnéj ręki,
I o nadobnéj Maryli,
Któréj on ubóstwiał wdzięki?"
—,,Młodzieńcze, nigdzie w tym kraju,
Od Niemna po Dniepru krańce,
Nie słyszałem o Poraju,
Ani o jego kochance.
Po co pytać? czasu strata!
Gdy cię wyrwę z téj opoki.
Wszystkie ciekawości świata,
Własnemi odwiedzisz kroki.
Znam czarodziejską naukę,
Wiem dzielność tego zwierciadła,
Wraz go na drobiazgi stłukę,
By z ciebie ta larwa spadła."
To mówiąc, nagłym zamachem
Dobył miecza i przymierza:
Ale młodzieniec z przestrachem
,,Stój!" zawołał na rycerza:
Weźmij zwierciadło ze ściany
I podaj je w moje ręce:
Niech sam skruszę me kajdany
I uczynię koniec męce."
Wziął i westchnął, twarz mu zbladła,
I zalał się łez strumieniem,
I pocałował zwierciadła,
I cały stał się kamieniem.

— Rządy francuzki i belgijski zamierzyły zmienić, dla wzajemnéj dogodności, warunki taryfy celnéj; z narad toczących się w tym celu spodziewają się bardzo pomyślnego wypadku dla obu krajów, ekonomja zaś polityczna nowego zwycięztwa na rzecz swobody handlu. O ile przeciwny powyższemu system zakazowy jest bezwładny i idzie wbrew najoczywistszym korzyściom każdego kraju, do tysiąca znanych przykładów, dodamy tu jeszcze jeden z *Przew. ekonomiczn.* W cesarstwie Rossyjskiém wraz z Polską przynajmniéj 20 miljonów osób pije herbatę; a ponieważ każdemu z pijących potrzeba jéj na rok od 2 do 4 funtów, spożywa się więc rocznie około półtora miljona pudów. Tymczasem drogą prawną przez Kiachtę wwozi się daleko mniéj niż połowę rzeczonéj ilości; reszta, przez przemycarzy idzie do nas z Kantonu, szczególniéj przez Prussy do Królestwa Polskiego, a stąd do Petersburga, Moskwy i daléj. Cyfra przywozu herbaty drogą kontrabandy, rok rocznie wzrasta, pomimo najsurowszego zakazu i najwymyślniejszych środków ostróżności. Dla usunięcia téj niepochwytnéj rywalizacji, *Przew. ek.* radzi dać zezwolenie na przywóz herbaty kantońskiéj, nakładając na nię cło o tyle nizkie, ażeby przemycarze niemieli za co się narażać i zmuszeni zostali zaniechać swego przemysłu.

— *Tygodnik illustrowany* w nrze 40 zamieścił artykuł p. t. «Ubiory włościan (właściwie: włościanek) i krzyże na Żmudzi;» są tu dobre wizerunki trzech krzyżów charakterystycznych, jakie stawiają przy drogach, i siedmiu kobiét, przedstawionych szczególniéj dla ubioru głowy. Rysunki są interesujące; tekst zaś do nich niema żadnéj naukowéj wartości,— przyszyty do niego w końcu uszczypliwy wyskok o badaczach litewskiego języka, sam pewno niewié, po co go do ubiorów i krzyżów przyczepiono.

— Cesarz Ludwik-Napoleon ukończył dzieło p. t. «Żywot Juljusza Cezara»; książka ta wkrótce ma się ukazać na świat. Autor usiłuje w niéj dowieść, że Juljusz Cezar był rozprzestrzeniaczem zasad demokratycznych w Rzymie, że chciał przewagi ludu rzymskiego nad senatem. Brutus więc niepoznał się na Cezarze, równie jak Orsini na Ludwiku Napoleonie...

PETROPOLITANA.

Mayhap there is more meant, than is said in't.

Tristram Shandy.

I.

Wiosna—Róża Centifolia—Niewszystko piękne, co wielkie i czerwone.

Wszędzie gdzieindziéj *wiosna* jest prawdziwą porą roku, stale i wybitnie odznaczoną i bezspornie najpiękniejszą. Pod tutejszą szerokością jesteśmy jéj pozbawieni; nie można tego o niéj powiedzieć, co niefortunny *król Frazesów* zwykł był, przed 1848 rokiem, mawiać o swojéj karcie konstytucyjnéj; le printemps ici n'est point *une vérité*. Figuruje ona tylko w kalendarzu; w istocie zaś jest to stan przejścia od zimy do lata, niemający, jak i wszystko przechodnie, własnego charakteru, lecz pożyczający i naprzemian w sobie lozujący cechy obu pór, których jest łącznikiem, aż walka przesili się i stanie do razu na lecie. Tak np. wczora palono u mnie w piecu, a w téj chwili piszę przy rażącym błysku i ogłuszającym huku piorunów, godnych lepszego klimatu; a i to mi nie dowodzi, że jutro znowu do Znicza uciec się nie będzie potrzeba. Tymczasem zieloność ledwo się wykluwa, a najmniéj trzy tygodnie trzeba czekać jeszcze na cień od liści lipowych w letnim sadzie. Niemasz w tém najmniejszéj przesady; wielokrotnie z nowoprzybyłymi wygrywałem zakłady, że w dniu 22 maja (3 czerwca) żadnego całkiem rozwiniętego liścia na lipach tego ogrodu nie będzie, 22 maja, sic!—czy rozumiecie wy to Litwinini, coście wpółnocnéj Palmyrze nie bywali? Daléj już takich zakładów nie trzymam; sumienie na pewno grać nie pozwala.

W braku cech tellurrycznych i atmosferycznych, są niemylne skazówki innego rodzaju: gastronomiczne i merkantylne, zwiastujące wiosnę petersburską. Pierwszemi są *ostrygi*, towar przybywający najwcześniejszemi po zejściu lodów okrętami. Krok w krok za temi, przybywają statki z zamorskiemi ptakami, małpami, psami, szczepani owocowemi i konchiljami. To wszystko wystawia się i szykuje w dwóch allejach skweru, umyslnie urządzonego w okolicach giełdy i gmachów komory celnéj. Z klatek ptasich wznoszą się kilkopiątrowe ściany, po kilkaset kroków długie, tak ważnego handel ten nabiera rozrostu. Można sobie wyobrazić co to za babylonja gwaru, szczebiotu, wrzasku, pisku, rozlega się w tym punkcie ześrodkowania najrozmaitszych organów ptasiego i zwierzęcego głosu. Dźwięczne riturnelle słowików, idylliczne kwilenie skowroków, i aryjki świstane przez uczone ptaszęta, wszystko to zagłuszane skrzekiem i bachicznym świstem papug, wyciem psów, zgrzytem małp, szwargotem hollendrów, duńczyków, szwedów, usiłujących łamaną ruszczyzną dać się kupującym zrozumieć. Zaprawdę jeden to z najoryginalniejszych kiermaszów w świecie.

W tegoroczneéj tych towarów wystawie, jakbyna udowodnienie powszechnéj dążności epoki, element utilitarności, pozytywizmu, przemaga o wiele nad artystycznym. Ptaków—muzyków stosunkowo nie wiele, ale za to, kiedy w przeszłych latach ledwie kilka par kur i kogutów było, dziś całe ich rzędy przesyłają wniebogłosy swych kwoktań i kukuryków. A wszystko takie osobliwe, takie rasowe; i kochinchińskie, podkasałe, na wysokich jak szczudła nogach, i czubate, i włochate i jarzębate... Ten towar najwięcéj pokupny. Papug też i nader pięknych, mnóstwo, wśród pospolitych *żako* i *kakadu*, wyszczególniają się cudném upierzeniem *papugi Aleksandra* (psittacus Alexandri), tak nazwane od wielkiego historycznego wypadku. Podczas kiedy Aleksander Macedoński był jeszcze w Persji i wahał się co ma daléj przedsiębrać, przyniesiono mu jednę z tych papug. To rozwiązało wątpliwość. Bohater tak został nią zachwycony, że wykrzyknął: »Idę podbić Indją! jaki to kraj być musi, co takie ma ptaki;» i dotrzymał słowa. Oto, od czego zależą czasem losy ludzkości. Gęsi kapitolińskie i indyjska papuga, były punktem wyjścia w pasmie najważniejszych wypadków. Zresztą wolno przytoczonéj wersji nie wierzyć; Linneusz wszakże z niéj wziął assumpt do nazwania gatunku. A rzeczywiście, to może najpiękniejsza z papug. Nie tylko że purpura, szafir i szmaragd składają się na jéj sukienkę, ale cała postawa nadobna, dziobek kształtny, ruchy wdzięczne, nie takie zamaszyste i pajacowskie, jak innych współrodzajowych.

Inną jeszcze i świetną inauguracją petersburskiéj wiosny, była dopiero co zamknięta *wystawa roślin cieplarnianych*, urządzona przez towarzystwo lubowników botaniki i ogrodnictwa i w któréj miały też udział słusznie wsławione cieplarnie cesarskie. Żeby nie powtarzać co już było drukowane, odwołam się do artykułu, który był umieszczony o pierwszéj takiéj wystawie w Tygodniku Petersb. z roku 1858 (N. 34—35). Tam autor, p. E. G. z botaniczném zamiłowaniem opisał ten festiwal Flory. Od tego czasu co do samych roślin niewiele do dodania mamy; ale z punktu ogólnego effektu dał się zauważać postęp, urządzono dwa wzgórza, z których oko obejmuje całość wystawy; sadzawka środkowa ożywiona zamorskiemi jakiemiś kaczkami; urządzono kilka *aquarij* i jedno *terrarium*, gdzie przez szklanne dzwony oglądamy dziwy światów pod—i nad-wodnego. W aquarjach mnóstwo rybek, jaszczurek, ślimaków, żabek, dytiscusów; w *terrarium* zgrabne salamandry, i jedna ładna gadzina z rodzaju *Coluber*, zatrzymują uwagę spacerujących.

Wspomniawszy o artykule Tygodnika, nie mogę przenieść na sobie, żebym nie wznowił przedmiotu, który tam dotknięty i w swoim czasie sprawił wrażenie. Autor z niepospolitą cywilną odwagą podniosł rokosz przeciw *królowéj kwiatów;* różę centifolją zdegradował na znaczenie potwornego wyrobu i nazwał—o zgrozo!—roślinną *pulardą*.

Można sobie wystawić hałas, jaki powstał z tak zuchwałego kroku. Przez czas pierwszego wrażenia, gdziekolwiek się autor obrócił, musiał odbyć formalną szermierkę. Przyznam się, że i ja byłem niepospolicie zgorszony. Szczególniéj obchodził mię los tylu poetycznych wystąpień, tylu madrygałów, sonetów, ba nawet od, pisanych do róży; dopieroż miłostek jéj ze słowikiem, kokieterji z motylem... i t. d. I wszystko to miałoby być tylko obłędem, wszystko stosować się do.... *pulardy!*

Po tegoroczneéj wystawie, gdzie też całe lasy róż figurowały, przypomniano sobie tę profanacją i autor znowu musiał bronić swego założenia od gwałtownych attaków.

Jeden z nich tak mię zajął, że muszę tu wypisać całą scenę turnieju, którego byłem świadkiem i uczestnikiem, gdzie rycerze i rycerki kruszyły kopje za królowę kwiatów, przeciw panu E. G. co ją tak nie grzecznie detronizował.

Nie umieszczę tu jego pierwszych argumentów, zapisanych w Tygodniku, wypiszę tylko to, co posługuje do uzupełnienia elementów sporu.

(*d. c. n.*)

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Wiedeń, *d. 26 czerwca 1860.*

(*Dokończenie ob. N. 52*).

Tego tedy stanowiska trzymają się Węgrzy ciągle, i tak przestrzegają prerogatyw swego ,,Królestwa", iż w każdém zdarzeniu, w każdéj dyskussji, naprzód debatują nad tém: czyli przedłożone sprawy, nie należą do attrybucji reprezentacji krajowych—Tak samo np. było przy rozprawie nad prawem ksiąg hypotecznych,—hr. Barkoczy był tego zdania, w kommissji nad tém prawem rozprawiającéj, iż księgi hypoteczne do potrzeb kraju mają być zastosowane, i każda reprezentacja powinna się sama tém zajmować, jak jéj się podoba. Przegłosowany nie poddał się większości—lecz wystąpił z kommissji—Przy wyborze na jego miejsce innego członka, rozpoczęła się i n p l e n o bardzo żwawa dysputa, w któréj Węgrzy z całém zapałem prawdziwego przekonania brali udział w debacie—Bardzo subtelną, ale prawdziwą dystynkcję zrobił hr. Barkoczy i hr. Sechen;—między Niemcami, j a k o n a r o d e m, któremu Węgrzy zawdzięczają cywilizację, postęp, nauki etc: i którzy teraz we wszystkich małych kraikach, domagają się czynnego współudziału w administracji i prawodawstwie; a Niemcami, j a k o u r z ę d n i k a m i A u s t r y j a c k i e m i, którzy dyskredytują i rząd i mowę i naród swój—a w kraju, do którego przyszli, uważani są za intruzów, których interesa kraju nie obchodzą. Niepodobna przytaczać mowy różnych znakomitych mówców; tylko można dodać—że wszystkie są osnute na jedném tle. Prezydentem Rady Państwa jest arcyksiążę Rainer— który z szczególnym taktem i lojalnością prowadzi rozprawy na wpół—parlamentarne.

Z niecierpliwością wyglądają na ogłoszenie Statutow Sejmowych, i na jakich podstawach będą robione wybory?—można być pewnym, że to, co innym prowincjom wydawać się będzie dostateczném, może nie zadowoli Węgrów; bo właściwie tym idzie o stosunek autonomiczny do monarchji mniej więcéj taki, w jakim się znajduje lub znajdować powinien Holsztyn do Danii— a u góry zdaje się na takie rozszerzenie nie chętnieby przyzwolono.

W Węgrzech samych, duch solidarności, współczucia i współcierpienia owionął wszystkie klassy, i wszystkie zdaje się, narodowości, z których się ten kraj składa. Widzą teraz wszyscy, że rozpadnięcie się na kasty, szczepy, partykularne interesa, nie pomaga indywiduom— a szkodzi—ogółowi.

Rząd z chwalebną powolnością, i wyrozumiałością nie stawia przeszkody objawom życia publicznego—ani zgromadzeń, ani stowarzyszeń zabrania— To jest jedyna droga do poznania potrzeb ogółu, czy materjalnych, czy duchowych, i stawia nareszcie—idąc drogą postępu— na równi z narodami najbardziéj cywilizowanemi—Przytoczę tu kilka takich patryotycznych objawów w Węgrzech.

Wiadomo, jak czcili swego ,,Sechenyi'ego" — który żył i umarł dla kraju swego, moralnie i materjalnie chciał go podnieść do najwyższéj doskonałości. Rok 1848 i jego skutki tak go przygniotły, że zbolałe serce oddziałało na rozum, który się powlekł chmurą, ten silny charakter, to pojęcie p i ę k n a i d o b r a, olbrzymich rozmiarów, uległy pod ciężarem wypadków strasznych, dla myślącego.— Nie było to uniesienie narodu z rozkazu, na komendę, tylko dług ojczyzny, oddany najlepszemu synowi; w żałobie ogólnéj brali udział katolicy, protestanci, żydzi, szlachta, miasta, i chłopi Węgrzy: tak Madiary, jak Słowacy, Kroaci, Wołochy, akademja, żegluga parowa, towarzystwa agronomiczne, księża etc. etc.

Teraz postawili pomniki dwóm poetom, którzy się przyczynili szczególnie do podniesienia mowy i ducha literatury Węgierskiéj, Kisfaludy i Berzsenyi, pierszemu w Fyred drugiemu w Mikla nad jeziorem błotnickiem (Platten-See): powiem słów kilka o drugim, to, co mi się charakterystyczném festynu tego wydaje.

Berzsenyi był protestantem. Kaznodzieja sławny tego wyznania, Szekats był powitany przez księży katolickich, uściśnieniami serdecznemi, publicznie. Protestanci toast wychylili na cześć stowarzyszenia katolickiego S. Szczepana. Chłopów z najodleglejszych okolic przybyło na tę uroczystość przeszło 8,000. Z różnych stanów ludzi było przytomnych przeszło 20,000.— Kraj, który i czuje i uczucia objawia w ten sposób, wart losu dobrego. Co do szczegółow: Na czele akademii Węgierskiéj był jéj prezydent, Bar: Eoetvoes, poeta, i powieścio-pisarz, potém Toldy, i Baron Kemeny, redaktor ,,Pesti Naplo" który także reprezentował muzeum Siedmiogrodzkie, Torok redaktor ,,Pesti hirnok" etc. kapituły, i reprezentacje duchowieństwa, i komitatow (szlachta). Wspomnienia godna była deputacja Kroatow, na jéj czele hr. Szczepan Draskovich, znany ze swego słowiańskiego usposobienia tak zwanéj u południowych Słowian, I l l i r y j s k i é j partji.—Z ewangielickiego gymnazium Oedenburga, gdzie Berzsenyi do szkół chodził, było 8 studentów i 2-ch professorów, literatura i piękne sztuki były także reprezentowane, między innymi wirtuoz Remenyi; na wzgórku, na którym pomnik skromny Berzsenyiego stoi, czekała publiczność z różnych klass złożona, tak ściśnięta do kupy, żeby był jak to mówią i szpilki nie przepchał. Uroczystość ujęta była w ramy obrzędu kościelnego.— Naprzód miejscowy proboszcz, Szalay odprawił modlitwę, potém sławny kaznodzieja protestancki Szekats wstąpił na trybunę, na ten cel przyrządzoną, i miał kazanie, które trwało godzinę.—Jakie musiało być wrażenie, można wziąść miarę z tego, że kilka razy musiał się kaznodzieja wstrzymać, bo płacz i łkanie przytomnych słuchaczów nie pozwalały mu mówić daléj, a gdy ku końcowi wzniósł ręce ku Niebu, błogosławieństwa u Twórcy świata dla tego kraju się dopraszając, wtedy młodzi i starzy, kobiety i mężczyzni, mieszkańcy Puszty, i reprezentanci akademji, padli jednocześnie na kolana, i ukorzyli się przed Wszechmocnym, poczém wystąpiły panie, w ubiorze narodowym, na jéj czele hrabina Zichy, i zaczęły przystrajać monument w wieńce i kwiaty, między temi, w trojbarwne wstęgi przystrojonemi kwiaty, figurował jeden kolossalny wieniec, który 3 razy pomnik okolił, poczém udali się wszyscy do ogrodu familii Berzsenych, gdzie niezliczone rzędy stołów dla gości zastawione były.

Przy takich publicznych obrzędach najważniejszą rolę, podług zwyczaju w nówszych dopiéro czasach przyjętego, odgrywają toasty, t. j. mowy krótkie przy nich miane, a w których mieści się, lub mieścić się powinien s e n s m o r a l n y, i tu właściwie: innowacja.

Piérwszy się odezwał Paweł Somsich, starzec 80 letni, powszechnie uwielbiany, który miał sobie polecone zajęcie się wystawieniem pomnika jeszcze w 1843 przez zgromadzenie komitatu w Somogy. Dla różnych przyczyn to dzieło wtedy nie przyszło do skutku, W mowie swojéj starzec chwali wolność słowa, prassy, zgromadzeń. Powiada, bez tych attrybucji żaden naród nie mógł się należycie rozwinąć, i poczuć godność ludzkości. Nasza organizacja dawna komitatów i sejmów była dobra, ludzie się kształcili na obywatełów kraju; mówią, że miała żywotne błędy. P r z y p u s z c z a m, ale nie słyszałem dotąd, by który z krytyków lub coś lepszego zaprowadzić umiał, albo nawet c h c i a ł. Skończył mowę apostrofą do Berzsenyego, Po nim bar. Eoetvoes przemówił: mowa jego najgłębsza. Treść taka: dziękuje on imieniem akademji za wyszczególnienie, jakie się jéj dostało. Akademja ma twardą służbę. Stoi ona bowiem na straży postępu narodu. Naród się składa z pojedyńczych osób, jeśli każdy czasu nie marnując, będzie się starał przykładać do podniesienia duchowego całości, jeśli się sam doskonalić każdy zechce szczerze, to wtedy znajdzie u mety swych usiłowań ludzkość przeobrażoną. W naszéj pięknéj ojczyznie jedno z pierwszych miejsc w Somogy, zajmuje Szigetvar, u którego podnóża bohatér Zrinyi *) krew swoją przelał, i przysięgę wierności złożoną na ołtarzu ojczyzny, swoją bohaterską śmiercią, zatwierdził. Ten sam duch, który natchnął Zrinyego, walecznością śmierci, natchnął Berszenyego donośnością serdecznych ludowych pieśni. Oby ten duch tak téj okolicy Somogy, jak i całemu krajowi na wieki przyświecał. Po tém powitano gości, braci z Kroacji, hr. Draskovich chciał po węgiersku przemówić, ale nie pozwolono, mówił tedy w swojéj mowie, akcent główny kładąc na stosunki wiekowe h i s t o r y c z n e między W ę g r a m i i K r o a t a m i, huczne 3 krotne ,,Zivio" dało się słyszeć jako odpowiedź ryczałtowa zgromadzenia.

Potém mówili baron Kemeny; Karoly dwóch; t. j. Janosz i Erszaki, Kacso ksiadz protestant wniosł toast na stowarzyszenie katolickie ś. Szczepana, Jankowich Lukacs ksiądz katolicki toast kaznodziejowi protest. Szekats.

Profesor Domanowski z Oedenburga, odpowiedział na propozycję przez kogoś uczynioną, by już zaprzestać mów, że już dość długośmy milczeli, nie możemy téj sposobności opuścić, by sobie nie ulżyć sercu.

Baron Frydryk Podmaniczky, członek akademii powiada: Mamy pieśńludową ,,Sza szónak is egy a vége," t. j. że 100 słów jedno jest: końcem, którą by można przemienić na dykcję, że jedno słowo mieści w sobie 100, a tém słowem jest ,,w y t r w a ł o ś ć," jakiéj nam trzeba. Potém oznajmiono, że wirtuoz Węgierski młody Reménji Ede, za godzinę wyprawi koncert. Udał się dobrze. Składka wynosiła 830 f. które artysta w całości oddał na cele dobroczynne i patryotyczne, chociaż sam bardzo jak mówią potrzebny. Tymczasem; t. j. nim koncert się rozpoczął, Szczepan Roboz poeta młody, wiersze do uroczystości dnia tego zastosowane rozdał obecnym, i Prymasowi Węgier, kardynałowi Scitowskiemu, hołd i uszanowanie narodu złożyć zaproponował, czemu cała publiczność przez jednogłośny ,,Eljen" zawtórowała. Wznosząc toast, jako młody Bard, przestroił go w formę fantastyczną, bo jako ciąg dalszy uczczenia szanowanego powszechnie i patryotycznego arcypasterza, miasto mowy, ,,Ojcze nasz" do sytuacji kraju zastosowany, wyrecytował. Jeśli chciał mówca wywołać niezmierny efekt, to mu się to w zupełności udało. Dla ciekawości tylko.... przytoczę ten utwor poety węgierskiego:

,,Arcypasterzu kochany, mów modlitwę za nas:

,,Ojcze nasz, któryś jest w niebie" uświęć ten naród jednością i zgodą.

,,Przyjdź Królestwo Twoje" i dla nas wiek złoty.

,,Bądź wola Twoja," a przez Nią niech się dzieje wola tego narodu tak teraz, jak i za 1,000 lat.

,,Daj nam chleba naszego powszedniego" i uszczęśliwienie.

,,Odpuść nam nasze winy" jeśliśmy niedoli kilku-wiekowéj nie znosili cierpliwie, i szemrali.

,,Jako i my odpuszczamy naszym winowajcom," którzy czy swoi, czy obcy przeciw nam walczyli.

,,I niewodź nas na pokuszenie" byśmy nie przestali kochać ziemi naszéj.

,,Ale nas zbaw ode złego," i nieszczęśliwości doczesnéj, bo Twoje, Boże są niebo i ziema, i ta nasza ziemia, nad którą się zlituj teraz, i na wieki wieków. Amen.

,,Eljen nasz Prymas." — Przytoczyłem by okazać, że Węgrzy, poeci mają upodobanie w wynurzeniach niezwykłéj formy, i często orientalne zacięcie się przebija.

W Węgrzech zaczynają teraz także myśleć o zakładaniu kantorów komisowych, nakształt tych, które już exystują w Królestwie, a zakładają się w kilku miejscach Galicji, ale bliżéj się przypatrzywszy rzeczy niemożna powiedzieć, żeby u nich była tak gwałtowna potrzeba podobnych zakładów. Mają Dunaj, Cisę koleje żelazne, pozycję lepszą bo z Wiedniem bliska dość i dobra kommunikacja a nadewszystko mają swój rodzimy, porządny żywot kupiecki, trudno tedy tym zespoleniom tam, wróżyć szczególnych rezultatów. Jedno wino, którego Węgry dużo produkują, mogłoby być artykułem znacznym exportu, ale tu zacząć by trzeba od uprawy racjonalnéj latorośli w winnicach, i wina w składach, by można konkurować na targach świata, z właścicielami winnic (vignerons) reńskiemi lub francuzkiemi. To zaś należałoby bardziéj do towarzystw gospodarczych jak do biór kommisowych. Do nie dawna była stagnacja w handlu zboża, teraz okazali się kupcy z Francji, Szwajcarji i Niemiec, i znaczne partie zakupili zboża, mianowicie w Węgrzech, i téj części Morawii, która z Węgrami graniczy, do Galicji nie dotarli. Dawniéj, póki dróg żelaznych nie było, musiały produkta przechodzić przez 10 rąk; i ceny dokładnéj kosztów transportu, przeładowania, mamazynu i t. d. nie można było dójść, teraz do pierwszéj ręki producenta, przychodzi kupiec z miejsca konsumpcji. W takich tedy stosunkach stowarzyszenia nie wiele pomogą, u nas rzecz się ma inaczéj i kommunikacji dobréj niema, i pośredników handlowych racjonalnych, którzyby jakie takie mieli wyobrażenie o solidarności interesów w gospodarstwie narodowém, nie znajdzie. U nich momentalne wyzyskiwanie potrzeb indywidualnych producenta, jest summą mądrości; w takim stanie rzeczy, stowarzyszenie producentów musi do lepszych doprowadzić rezultatów jak zależność od tak anormalnego ruchu handlu.

Ci zagraniczni kupcy, którzy tu u właścicieli ziemi wielkie rozbudzili nadzieje, opierają swe kombinacje na wiadomościach, że w Ameryce tego roku urodzaj mierny, że deszcze w Francji każą się obawiać złego zbioru, że nareszcie w Rossji południowéj szarańcza wielkie miała porobić szkody, a nareszcie (co zdaje się być najgłówniejszą przyczyną): disagio papierów austr., zapewnia kupcom zagranicznym przynajmniéj pokrycie kosztów przewozu. Mówiąc o szaranczy, koło Raab (Węgry) i na wyspie Szuett koło Komorna okazała się ona w niepospolitéj ilości, mówią, że zaległa z 10,000 morgów, ale że ją wypłoszyli, i wygubili dymem siana, co się miało okazać skuteczném, w gminie Heteny, koło Raab, nim się mieszkańcy opamiętali, zjadła około 400 morgów zbożem zasianych. Chociaż ten środek, palenia siana, jest prostym; ale nie zdaje się być łatwym do zastosowania, bo wiatr łatwo może dym odnosić w przeciwną stronę, osobliwie, jeśli się zmienia. Inny środek także prosty na księgosusz podał niejaki p. Hoepfner, członek komitetowy, towarzystwa agron. styryjskiego, który się zasadza na smarowaniu olejem, lub osadem oleju, pachwicy piersi, miejsc miękkich bydła; co dnia swoje bydło z 22 sztuk złożone smarował i kiedy w całéj okolicy, i w sąsiedniéj stajni, bydło ginęło, u niego ocalało. On sobie sam wymyślił ten sposób i wpadł na niego przez spostrzeżenie analogiczne, że na wschodzie ci co zapalają latarnie publiczne i wyglądają, jakby ze smoły wyleźli, tak przesiękli olejem, ci nigdy nie dostają żółtéj febry. Dosyć dyplomatyczną rezerwę robi ku końcowi swéj publikacji p. Hoepfner; dodaje bowiem, że on może tylko za fakt powyżéj cytowany zaręczyć, ale czy jego bydło możeby, i bez téj prezerwatywy było zdrowe, tego niewie. Można popróbować, bo ta rzecz ma dużo podobieństwa do prawdy, chociażby życzyć należało, by się nie wydarzyła sposobność robienia prób tego rodzaju. Dużo mówią o wynalazku niejakiego p. Habersang, dyrektora fabryki maszyn w Pradze, który ma na celu przy statkach parowych pokasować koła, lub tak zwane szruby, mają być bowiem zastąpione przez innego motora. Konstrukcja przyrządu spoczywa na użyciu pary wychodzącéj z kotła, a oraz i dymu kominowego, w ten sposób, by je rurami poprowadzić pod tylną część statku w wodę, która wprawiona tym sposobem w ruch, pędzi okręt naprzód. Całe przyrządzenie ma być proste, i da się nim statek dobrze kierować. Korzyść byłaby nie tylko w mniejszości kosztów, ale główn:e w możliwości budowania statków parowych daleko p ł y c i é j i d ą c y c h w w o d z i e, niejako się przesuwających po powierzchni. Wynalazca głównie miał na uwadze r z e k i n i e r e g u l o w a n e, które jak wiadomo żegludze parowéj trudności wielkie, często nie do zwalczenia stawiają. Uczynione próby (ale tylko z modelem małym takiego statku) przez p. Habersang poniżéj młyna parowego w Śmichowie na Mołdawie, koło Pragi, dobrze wypadły. Teraz chce z modelem większym wystąpić. ,,Apparatem orkanowym" nazwał swój wynalazek. Na dokończenie wiadomość lokalna: Wiedeń miał oddzielone starym murem miasto od 34 przedmieść. Nareszcie tamtego roku postanowiono znieść mury i Glacis ciągnące się między miastem a przedmieściami zabudować. Temi dniami ambasador francuzki kupił na Glacis plac wielki na hotel ambassady, mówią, że angielski i rossyjski to samo zrobią. Optimiści tedy, którzy a minori ad majus kalkulują, są tego zdania; że horoskop dla Austrji nie zły, postawiony przez dyplomację, kiedy chcą się tu ufundować.

---

*) Zrynyi z pokolenia Słowiań. hrabiów Brebir, 1518 ur., nieustraszony wojownik, był Banem Kroacji. Turków często bił, w 1562 pod Szigeth, w 1566 z 3,000 przeciw 70,000 Turkom bronił miasta Szigeth walecznie, niemogąc się utrzymać, zamknął się w zamku, i z pozostałemi 600 towarzyszami, chcąc się przebić i niepoddając się, bo byli związani przysięgą, zginęli co do nogi, pod razami Turków, przed wyjściem z zamku podłożył luntę pod skład prochu, przez co dużo nieprzyjaciół zginęło. To dało temat do tragedji Koernerovi niem. a Thonars'owi do trag. hollenderskiéj ,,Zrini".

Suwałki.

(*Dokończenie, ob. N. 52.*)

Ta przecież solidarność i związek wzajemnego wspomagania się, będące jedynie, jak to wspomniałem, skutkiem religijnych instytucyj, nie przeszkadzają im grząznąć w grubéj ciemnocie. Nie widać u naszych żydów najmniejszéj skłonności do postępu. Choć to niby ubior przykroili po Europejsku, zawsze przecież odróżniać się starają długością onego, mężatki mimo surowego zakazu golenia głów wszystkie bez wyjątku noszą pieruczki i załóżki ze sztucznych włosów.—Najzamożniejsi kupcy nasi nie uczuli jeszcze potrzeby urządzić sklepów po Europejsku, żeby je zamykać, i jako tako w ciągu zimy ogrzewać.—A tak przeważnie zabrudzili miasto i zawładnęli całym przemysłem i handlem, że prócz restauratorów i cukierników, jeden tylko chrześcijanin jest kupiec, i to utrzymujący handel win i trunków. Wszystkie nawet hotele są w ręku żydów, a wszystkie prawie domy przy głównéj ulicy (bo nawiasem mówiąc jednę tylko mamy główną ulicę) są własnością żydów.

Zastraszający dla Suwałk jak dla całego kraju liczebny wzrost téj dziwnéj ludności, tego narodu w narodzie, a ztąd zagrażająca przewaga, jaką wziąść mogą żydzi, daje ludziom myślącym przedmiot do głębokiego zastanowienia się nad tą kwestją. Nie wdając się przecież w ostateczny rozwój tych studjów, trudno nie wspomnieć, że przedewszystkiem należy starać się o rozszerzenie oświaty między żydami. Dziwne w tym ludzie jest pomięszanie bystrości, przenikliwości, dążności do życia kommunalnego, (co wszystko właściwe jest ludom cywilizowanym) z grubemi przesądami, przywiązywaniem się do rzeczy nie mających żadnéj wartości jak np. do przyswojonego sobie języka i ubiorów, których używają, a które za narodowe poczytują;— z obojętnością dla rozwijającego się przemysłu, w ogóle dla postępu cywilizacji, tak że dzisiejsze massy narodu żydowskiego u nas nawet pozostały w tyle. Zasadą owych organizacyjnych żywiołów, jakie widzimy u żydów, jest duch starego zakonu Pentateuku;—przyczyną znowu wad powyżéj dotkniętych jest odrębność, w jakiéj się trzymają, i ciemnota. Gdyby więc spożytkować to, co jest dobrem, a działać przeciw temu, co jest u nich złem, można by tę bezwładną a szkodliwą warstwę ludności zrobić użyteczną. Wszak mamy codzienne przykłady, do czego zdolni są żydzi ucywilizowani.—Zdarza się słyszeć samych żydów, że do szkół przystęp trudny; a wreszcie szkoły dla nich musiały by być zastosowane do ich dzisiejszego stanu. Szkoła Rabinów nowo uorganizowana w Warszawie, a w któréj organizacji zastrzeżono, że za lat kilka na rabinów, będą mogli być tylko wychowańcy téj szkoły wybierani, może kiedyś wywierać wpływ bardzo użyteczny, ale wpływ to jeszcze odległy i zbyt pośredni. Gdyby w mieście mającem do ośmiu tysięcy żydów była szkoła, choć tylko nieco wyższa od elementarnéj, możnaby było od takich, którzyby konsens na założenie handlu otrzymać pragnęli, żądać okazania świadectwa z ukończenia takowéj.

Zostawiając sobie nadal dalsze szczegóły o ludności naszego miasta, zakończam udzieleniem kilku nowin:

W dniu 30 kwietnia r. b. odbyły się w Suwałkach wybory urzędników do władz towarzystwa kredytowego, ziemskiego. Rezultat wyborów wiadomy z inych pism. Tu tylko warte wspomnienia inne szczegóły tego zebrania, które było w tym roku liczniejsze niż innych lat. Powodem tego była coraz więcéj uznawana ważność wyborów, tém więcéj, gdy wedle wiarogodnych wiadomości ma być dozwoloną nowa pożyczka, i to na zasadach znacznie rozciąglejszych niż dotąd; a wreszcie celem narad było zawiązanie współki handlowéj rolników. Wiadomo i o tem z innych pism, że są dwa projekta; że jedni pragną połączenia się z domem rolników Płockch; inni zaś są za zawiązaniem oddzielnéj spółki rolników *nadniemeńskich*. W czerwcu ma być rzecz ostatecznie zdecydowaną.— Trudno nie zwrócić uwagi na różnicę dzisiejszych zebrań od dawniejszych. Na pociechę prawdziwą przyznać trzeba, że nasze ziemiaństwo coraz widoczniéj poważnieje i dojrzewa. Kiedy sobie przypomnimy dawniejsze zjazdy, ich hałaśliwość, buńczuczność; kiedy wspomnimy sobie jak te zebrania były rozstrzelone, jak po różnych kątach oddawano się grze i pijatyce, i kiedy porównamy dzisiejsze zebranie tak koncentrujące się i tak poważnie i ciągle zajęte zastanawianiem się nad kwestjami czasu, gdy wspomnimy że dobroczynność mimo krytycznych czasów przeszło 1200 r. s. od naszych ziemian na tém zebraniu zyskała; to jakże się nie cieszyć taką zmianą ku dobremu? Dzisiejszy marszałek szlachty gubernji Augustowskiéj hr. Kazimierz Starzeński pojmując prawdziwie swoje stanowisko, i w istocie przywodząc obywatelstwu, znaczną część zasługi bierze na siebie. Przez cały czas zjazdu, który trwał blisko tydzień, ciągle najgościnniéj przyjmował u siebie zebranych, i w jego salonach odbywały się wszelkie narady. W przeddzień wyborów gubernator cywilny Baron Fersen od kilku dopiero miesięcy zarządzający gubernją, ale którego nalepsze usposobienia dla dobra gubernji mieszkańcy mieli już sposobność poznać, dał u siebie wieczór, na którym tak obywatele jako i miejscowi urzędnicy licznie zebrani najgościnniéj byli podejmowani. W dzień wyborów Henryk hr. Starzeński jako prezes zebrania, wraz ze St. Downarowiczem wice-prezesem tegoż zebrania, dali objad w sali tutejszéj resursy, na którym tak obywatele jako i miejscowi urzędnicy w liczbie 150 osób byli zebrani.

W czasie tegoż zebrania odbył się koncert przez tutejszych artystów i amatorów na korzyść Instytutu muzycznego Warszawskiego urządzony. Mieszkańcom Wilna miło może będzie przeczytać, że w urządzeniu tego koncertu główny udział brał artysta Mikołaj Wąsowski z Wilna tu przybyły i stale osiedlony, i że największa zasługa jemu się w tym względzie należy. Towarzystwo, w gronie którego można szukać amatorów i artystów w naszem mieście jest nader nieliczne, a przecież umiał on złożyć imponującą i harmonijną całość. Sam grał koncert Mozarta z towarzyszeniem orkiestry z kilkudziesiąt osób złożonéj. Z artystów wam znajomych grał na gitarze Zapolski-Downar, który się także w Suwałkach osiedlił. Wąsowskiemu, który tu sobie zjejdnał sympatją, zawdzięczamy znakomite ożywienie muzykalnego życia w Suwałkach. Mieliśmy już kilka zbiorowych koncertów, w których W, i jako dyrektor, i jako wykonawca występuje. Dorobił on muzykę do wierszy Wasilewskiego Edmunda: »Zapomniane skrzypki moje.« choć powiem, że to prześliczna muzyka, to przecież, gdy pozostała ona w tece autora, musicie tylko uwierzyć na słowo. Skomponował także kantatę na uroczystość urządzoną w marcu na korzyść Instytutu muzycznego, która choć bardzo piękna, nie mogła być z powodu różnych przeszkód wykonaną. Napisał także mazura, który został wydanym na korzyść tutejszéj ochrony; a teraz układa mszę na śpiewy z orkiestrą.

Jeszcze jedna okoliczność, któréj nie podobna pominąć. Towarzystwo rolnicze corocznie wyznacza rozmaite nagrody, które przyznają delegacje oddziałowe. Delegacyj takich jest ośm podług dawniejszego podziału na ośm gubernji. Składa się tutejsza delegacja z siedmiu członków korrespondentów, po jednym z każdego okręgu sądowego, na jakie dzieli się gubernja. Każdy członek korrespondent naradziwszy się z innymi członkami w okręgu zbiera wiadomości o kandydatach i sprawdza na miejscu wymagane warunki. Delegacja w komplecie ocenia kwalifikacje przedstawionych kandydatów i przyznaje im nagrody. W ten sposób w gubernji tutejszéj przyznano w r. 1858 medal złoty Fryderykowi Boetcher rządcy folwarku Giełgudyszki w okr. Marjampolskim za lat 42 służby; medal srebrny Janowi Zawadzkiemu ogrodnikowi z dóbr Grajewo w okr. Biebrzańskim, i takiż medal Szymonowi Witkowskiemu ogrodnikowi z dóbr Hołny w okręgu Sejneńskim. W r. 1859 przyznano medal wielki złoty Franciszkowi Łempickiemu dziedzicowi dóbr Wierzbowa w okr. Łomżyńskim za najlepsze gospodarstwo folwarczne, i takiż medal otrzymał Feliks Waga, dziedzic dóbr Grabowo w okr. Biebrzańskim za najlepsze gospodarstwo leśne. W tym roku odbyło się posiedzenie delegacji w d. 24 maja. Medal wielki złoty otrzymał Feliks Niemira dzierżawca folwarku Lipniki w okr. Tykocińskim za najlepsze prowadzenie dzierżawy;—drugi medal wielki za najlepsze urządzenie pomocy lekarskiéj dla włościan przyznano Eugienjuszowi Rembielińskiemu dziedzicowi dóbr Jedwabne w okr. Łomżyńskim, który od lat 11 ma urządzony szpital i aptekę dla włościan, tudzież pomoc lekarską złożoną ze stałego chirurga i dwóch akuszerek. Piękny to fakt, tem piękniejszy, że dotąd nie był głośnym.

Z nowin jeszcze dodać muszę, że w Suwałkach ma być urządzona szkoła rządowa żeńska, a w gubernji szkoła rolnicza niższa. Pan Kazimierz Brochocki z upoważnienia i z pomocą obywateli ziemskich ma założyć w Suwałkach kantor komissowy, który ma ułatwiać nabywanie żelaza i innych towarów.

Roman Wierzchlejski.

List L. Sow.

Uwzględniając świętość obrony, nie odmówisz szanowny Redaktorze zamieścić w Kuryerze kilku słów moich, jako odpowiedzi na pocisk p. Nowosielskiego, wymierzony przeciwko mnie w 46 N-rze pisma twojego.

Autor Ludu Ukraińskiego zarzuca recenzentowi przekładu Nestora złą wolę w ocenieniu pracy p. Kotkowskiego. Zarzut tak zaostrzony powinien się był opierać na pewnych zasadach a nie na widzimi się łaskawém. W ocenieniu krytycznem roboty p. Kotkowskiego wykazałem jak się miał wziąć do rzeczy wydawca, a jak tłumacz zwyczajny. P. Nowosielski zapomniał o odróżnieniu owém, nie pamiętając i o tém, że poprzestałem na końcu na założeniu ostatniém. Usterki tłumaczenia są w oczach p. N. za drobne. Należało je, zdaje się, przytoczyć a następnie okazać ich drobiazgowość. Z artykułu mojego każdy z czytelników wyniósł opinję przeciwną.—P. Nowosielski uniewinnia russycyzmy tłumacza, rozciągając wspólnictwo grzechu do recenzenta;—argument wcale nie przekonywający, tém bardziéj że pochwyconą przez p. N. usterkę wprowadzili najznakomitsi historycy nasi, nazywając Nestorowe kodeksa imionami właściwemi mowie rossyjskiéj. Odwołuję się w téj mierze do pism Joachima L. i Bielowskiego. Tak samo, choć trochę dziwnie, nie nazywamy Iwanów Janami, Igorów Jerzemi i t. p.—Najważniejszy argument pana Nowosielskiego, tyczący się użycia odmiennych tekstów, jest niesumiennym, gdyż recenzent nie tylko, że się trzymał tekstu Ławrentego, lecz przepisywał go z książki samego p. Kotkowskiego. Nareście, co do oglądania się na prace innych, p. N. zwichnął myśl moją, gdyż wyrzucałem tłumaczowi, że nie skorzystał z czynionéj mu propozycji porównania tłumaczenia swojego z przekładem p. Bielowskiego.

Otoż i wszystko. P. Nowosielski, tak słynny z chrześcijańskiéj sprawiedliwości powinien był dokładniéj rozważyć sprawę zanim postawił ją przed ogółem uzbrojoną patentem magistralnéj powagi swojéj.

L. Sow.....

WIADOMOŚĆ BIBLIOG. ZA MIESIĄC CZERWIEC 1860. R.

Przewodnik dla spowiedników, dzieło ułożone przez ks. I. Gauma. Przełożył z Francuzkiego ks. Urban Rokicki. in 8-o str. 295, 18 i pół Tom I nakład Zawadzkiego. —Nauka czytania pisma polskiego dla małych dzieci z różném nabożeństwem i katechizmem katolickim krótko zebrana niegdyś, kilkakrotnie drukowana, i znowu przedrukowana. in 8-o str. 28, 2 ark. druk Zymelowicza.—Sefer Orchat Cadikim czyli ścieżki prawowiernych in 12 str. 91 ark. 2 nakład Romma.—Bowe Mase, czyli powieść o Bowie in 12-o str 86 ark 3 nakład Romma.—Seder Kinot Letisza Beaw, czyli modlitwy na 9-ty dzień miesiąca Aw z tłum. żydowsko-niemieckiém in 8 str. 161 ark, 12, nakład Romma. —Seder Taftilos Mikoł Haszana czyli modlitwy na cały rok in 32-o str. 164 ark. 8 i jedna czwarta nakład Romma.—Chciwość ukarana, powieść przez księdza Stanisława Felińskiego in 12-o str. 70, 3 ark. nakład autora, druk Syrkina. —Piewiec z nad Dźwiny, Poezje Antoniego Krumana. Sposzyt Pierwszy in 16-o str 167, ark. 5 i jedna czwarta nakład autora druk Zawadzkiego.—Swejka Marya ir Gywenimas Panos Szwencziausios in 8-o str. 31 ark. 2 nakład autora druk Syrkina.—Seder Kinosz Letisza Boab czyli smętne modlitwy na 9-ty dzień miesiąca Ab, rocznicę zburzenia Jerozolimy in 8, str. 87 ark. 5 i pół nakład Romma. —Sefer et Sofer Hachadesz czyli nowe pióro pisarza in 12 str 76 ark: 8 nakład Romma.—Seder Techinot ubakuszot, czyli modlitwy dla kobiet hebrajskich in 8 str. 88 ark 5 i pół, nakład Romma. — Kiesuba Deirchesa czyli wzór zobowiązań posagowych w języku chaldejskim in 4-o str 1, ark i jedna czwarta nakład Romma.—Sefer Halile Kesef czyli o synonimach języka hebrajskiego in 8 str. 68 ark 4 i jedna czwarta.—Ministrantura czyli sposób służenia do Mszy świętéj in 16-o str. 15 i pół ark. nakład autora, druk Blumowicza. — Łatwy zposób nauczenia się języków polskiego i litewskiego. Przez Ś. P. in 8-o str. 72 4 i pół ark. nakład autora druk Zymelowicza. — Masechet Bawa Kama, czyli traktat talmudyczny o przewodzie sądowym żydowskim in fol, część V str. 382. ark. 95 nakład Romma.—Rys Geografii powszechnéj na wzór Fr. Xaw. Ansarta. Wydanie dwódzieste drugie podług najnowszych źródeł zupełnie przerobione i znacznie pomnożone. in 16-o str. 270, 9 ark. nakład Zawadzkiego.—Wiersz ofiarowany ukochanym uczenicom kończącym nauki, przez przełożoną pensji, in 16-o str. 16- i pół ark: druk Kirkora. — Karunka Szkaplernos szwęcziauses Pannos Maryos. Ta knigiała par storonie Bałtazara Pakola Panemonie in 12-o str. 12 i pół ark. druk Zawadzkiego. — Głupstwa. Opowiadanie Temma in 16-o str 78, 3 i jedna czwarta ark. nakład Kirkora.—Kucharka Litewska. Zawierająca przepisy gruntowne i jasne, własnem doświadczeniem sprawdzone, sporządzania smacznych, wykwintnych, tanich i prostych rozmaityeh rodzajow potraw tak mięsnych jako i postnych, oraz ciast, legumin, lodów, kremów, galaret, konfitur i innych desserowych przysmaków, tudzież rozlicznych apteczkowych zapasów, konserw i rzadszych specjałow, z przydaniem na początku książki dokładnéj dyspozycji stołu. Przez W. A. L. Z. Wydanie drugie poprawne i znacznie pomnożone, Nakładem autorki in 8-o str. 522 33 ark. druk Zawadzkiego.—Kinot Letisza Beaw czyli Elegje i modlitwy na 9-ty dzień miesiąca Aw in 8 str. 192 ark. 12 nakład Romma.—Machzor czyli szereg świątecznych modlitw in 8 str. 380, ark 16 nakład Romma —Sidur Tefilot Mikoł Haszana czyli porządek modlitw na cały rok in 8 str. 172 ark 10 nakład Romma.—O odkryciach i postępie w dziedzinie dentystyki. Przez Jacowskiego dentystę. Tłumaczone z francuzkiego czwartego wydania in 16-o str. 28, 1 ark. druk Kirkora.—Katechizm mniejszy przez ks. Chwaliboga in 8-o str. 46, 3 ark. druk Kirkora.—Elementarz według nowéj metody z abecadłem ruchomém wielkich i małych liter i wizerunkami królów polskich, ułożony przez Franciszka Barańskiego in 16-o str. 54, 1 i jedna czwarta ark. nakład autora, druk Kwiatkowskiego w Żytomierzu.

ODPOWIEDZI KURJERA WILEŃSKIEGO.

P. B. C, w P... Pierwszy z nadesłanych wierszyków wcale niezły. Późniéj chyba wydrukujemy. Ach, wierszy tak wiele mamy, a miejsca tak mało!

P. O, T: w Telszach. Jaki urząd piastował, czem mianowicie odznaczył się p, S.?—Jakie na to udowodnienia?— Jeszcze raz uprzedzamy szanownych naszych korrespondentów, że redakcja **niema prawa** umieścić żadnego artykułu, jeżeli adres, imię i nazwisko piszącego są jéj nieznane. Dla czytelników może to pozostać tajemnicą, ale **cenzor i redaktor odpowiedzialny** muszą wiedzieć.

P, Felixowi W . . . a. Dziękujemy; ale wydrukować nie możemy,

Przepisywaczowi z Polesia. Dziękujemy za nadesłany artykuł. Dziękujemy i za uwagę, chociaż ta jest zanadto już jednostronną i bezwzględną. Żałujemy że nie mamy adresu.

Autorowi artykułu nadesłanego w sprawie zapisu ś. p. Świdzińskiego. Chętnie wydrukowalibyśmy artykuł pański, gdybyśmy wiedzieli dokładny adres. Przepisy cenzury nie pozwalają ogłaszać artykułów, przez niewiadome osoby nadesłanych.

Panu **Yzemen z gub. Grodzieńskiéj.** Artykułu pańskiego drukować nie możemy. Wytknięcie nadużyć policji słuszne, ale stosowniéj mogłoby znaleźć miejsce w memorjale urzędowym niż w artykule dziennikarskim. Dziękujemy za współczucie i zacne chęci.

— P. Ob, Niew......owi w Rossieńskim. Bóg zapłać za dobre słowo. Nagroda to dla nas najmilsza. Nie inny, tylko ten cel i tę stałą dążność mamy i do osiągnięcia go starać się najusilniéj nigdy nie przestaniemy.

JW. Ludwik Wołodkowicz Kurator rad. dw. i kaw. złożył w ofierze na KOSCIOŁ W CZĘSTOCHOWIE pod wezwaniem SERCA N. M. PANNY rs. 10, na pogorzelców MALATSKICH rs. 5 i na INSTRUMENTA dla orkiestry Wileńskiéj rs. 3, w ogóle rs. 18.

Wykaz dochodów na rzecz zakupienia instrumentów dla orkiestry Wileńskiéj, do dnia 1 lipca 1830 r.

Po 1 czerwca r. b. ogólna summa wynosiła	118 r. 57 k.
Wpłynęło do Red. Kur. Wil. od osób wymienionych w Kurjerze	17 — 14 —
Wpisali do księgi:	
E. Wołodko	3 —
X. N. N.	6 —
Wacław Przybylski	1 —
K. — P.	2 —
Edward Pożerski	5 —

Ogółem rubli sr. 152 k. 71. — Summa ta złożoną została w Prykazie.

W. Jędrzéj Śniadecki ofiarował dla orkiestry Wileńskiéj wiolonczellę wartującą rs. 100, która wkrótce ma być nadesłaną.

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Канцелярія г. Виленскаго Военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго Генералъ Губернатора объявляетъ о выѣздѣ за границу слѣдущихъ лицъ: 1) Супруги Дѣйствительнаго Статскаго Совѣтника Юліи Алексѣевны Кукольниковой съ Племянницею дочерью Статскаго Совѣтника Маріею Александровною Пузыревскою. 2) Графини Ванды Бенедиктовой Тышкевичъ съ сыномъ Венедиктомъ и служителемъ Иваномъ Болюковымъ, а также французскіе подданные: Лудовикъ Евгеній Велю, Викторія Марія Гуасбо и Евгеній Раймондъ Фурнери, а также Прусскій подданный Адольфъ Оскаръ Урбанъ. 3) Князь Александръ Александровичъ Пузына 4) Докторъ Медицыны Коллежскій Ассесоръ Юліанъ Важинскій и 5) Дворянка Констанція Осиповна Лисецкая съ дочерью Зенаидою и Клементиною и 6) Помѣщикъ Трокскаго уѣзда Александръ Ромеръ. (426)

OGŁOSZENIE SKARBOWE.

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza że wyjeżdżają za granicę następujące osoby: 1) Rzeczyw. radcz. stanu Julja Kukolnikowa z kuzynką córką radcy stanu Marją Puzyrewską; 2) hrabina Wanda Tuszkiewiczowa z synem Benedyktem i służącym Janem Botinkowem, tudzież francuzcy poddani: Ludwik Eugenjusz Welu, Wiktorja Marja Guasbo i Eugenjusz Rajmund Furneri, oraz Pruski poddany Adolf Oskar Urban; 3) Książe Aleksander Puzyna; 4) Doktor medycyny Assesor Kollegialny Julian Ważyński, i 5) Szlachcianka Konstancja Lisiecka z córką Zenajdą i Klementyną i 6) Obywatel powiatu Trockiego Aleksander Romer. (426)

ЧАСТНОЕ ОБЪЯВЛЕНІЕ.

1. Агентъ Главнаго Общества желѣзныхъ дорогъ въ Россіи, Коллежскій Совѣтникъ Тиль приглашаетъ нижепоименованныхъ лицъ представить доказательства на принадлежность имъ земляныхъ участковъ, занятыхъ подъ желѣзную дорогу, и вмѣстѣ съ тѣмъ увѣдомить его о мѣстѣ ихъ жительства, дабы можно было заключить съ ними условія о вознагражденіи ихъ за упомянутые участки:

а) Владѣльцы на вѣчно-чиншевомъ правѣ земляныхъ участковъ, принадлежащихъ городу Вильно:
Юрша.
Панфиловъ,
Забѣга,
Буджеѣвичъ,
Іочъ.

б) Владѣльцы помѣщичьей земли, въ Трокскомъ уѣздѣ:
Дрорянинъ Селява, имѣнія Селявишекъ.
Дворянинъ Жуковскій, имѣнія Петковщизна.

Жительство Коллежскаго Совѣтника Тиль въ городѣ Вильнѣ на Остробрамской улицѣ N. 1278. (417)

OGŁOSZENIE PRYWATNE.

1. Agent Głównego Towarzystwa dróg żelaznych w Rossji, Radzca Kollegialny Til, wzywa, iżby niżéj wymienione osoby złożyły dokumenta na własność uczą̨stków ziemi pod drogę żelazną zajętych i zawiadomiły go zarazem o miejscu swego pobytu, ażeby można było umówić się z niemi co do wynagrodzenia ich za rzeczone uczą̨stki:

a) Dziedzice na prawie wiecznego czynszu uczą̨stków ziemi do miasta Wilna należących:
Jursza,
Panfiłow,
Zabiega,
Buderkiewicz,
Jocz.

b) Dziedzice ziemi obywatelskiéj w powiecie Trockim:
Obywatel Sjelawa, majątku Sielawiszek.
Obywatel Zukowski, majątku Pietkowszczyzna.

Mieszkanie Radzcy Kollegialnego Tila w mieście Wilnie przy ulicy Ostrobramskiéj Nr. 1287. (417)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Въ ботаническомъ саду: въ субботу 9-го іюля 1860 г. Фейерверки и музыка.—Въ воскресенье 10 іюля, иллюминація и музыка.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 4-го по 7-го іюля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Пом. Ростовскій. г-жа Янковская. баронесса Беръ. генералъ-интендантъ Синельниковъ. пасторъ Лямбергъ. Іосафатъ Свида. Константынъ Тукалло.

Въ разныхъ домахъ.

Въ д. Пузыны: Ген. Станилевичъ.—Въ д. Пясецкаго: пом. Герк. Хелховскій.—Въ д. Еліясберга: пом. Я. Завадскій. помѣщица Жагеліовя.— Въ д. Геца: пом. Фел. Зеновичъ.—Въ д. Адамовича: пом. И. Казаринъ Въ д. Крассовскаго: пом. Вик. Гедыминъ. — Въ д. Мышковскаго докт, Іосифъ Братковскій.—Въ д. Захватовича: пом. Гер. Миллеръ.——Въ д. Тринтроха: учитель Ксав. Пласковицкій. полк. Сорокинъ.—Въ д. Чарновскаго: док. Ѳедоръ Гейслеръ. — Въ д. Айзенштадта при мостовой улицѣ: поруч. Вас. Голявинскій. пом. Ив. Гинтовтъ.— Въ д. Гурскихъ при Татарской улицѣ: студентъ Стан. Мицевичъ.— Въ д. Пупкина: гр. К. Ожаровскій. г-жи: Гладкова. Бр. Эйсымонтъ. Ал. Рыжовъ. стат. сов. Ясиковскій. г-жа Марія Шпейеръ. колл. асс. Іосифъ Гацкевичъ.

Выѣхали изъ Вильна, съ 4-го по 7-го іюля.

Въ Богданово: Вик. Дмоховскій съ дочерью Аделею. Пом.: Рудомина Гелингъ. Кублицкій. Ельскій. Завадскій. колл. секр. Г. Бѣлинскій. г-жа Чернявская. г-жа Свѣжинская. помѣщица Каспржицкая. Ал. Умястовскій Ант. Лаппа. Ад. Корева. Вал. Моравскій. Ал. Здановичъ. колл. асс. Паркевичъ. тит. сов. Вик. Яковичъ съ фамиліею. колл. сов. Фр. Ходзынскій. маіоръ Каз. Андерсонъ. надв. сов. Вл. Ахшарумовъ. г-жа Ига Велькъ. отст. подполк. Эд. Сальмоновичъ. полк Ст. Адамовичъ. пом.: Іосифъ Жаба. Рудольфъ Грусвицкій.

DZIENNIK WILEŃSKI.

W ogrodzie botanicznym: w sobotę 9 lipca 1860 r. Fejerwerki i muzyka.—W niedz. 10 lipca: illuminacja i muzyka.

Przyjechali do Wilna, od 4 do 7 lipca.

HOTEL NISZKOWSKI.

Ob.: Rostkowski. pani Jankowska. baronowa Ber. jenerał-intendant Sinielnikow. pastor Lamberg. obyw.: Józefat Swida. Kon. Tukałło.

W różnych domach.

W d. Puzyny: ob. Hen. Stanilewicz.—W d. Piaseckiego: ob. Herk. Chełchowski.—W d. Eljasberga: ob. Jak· Zawadzki. obyw. Zagielowa.—W d. Geca: ob. Fel. Zenowicz.— W d. Adamowicża: ob. Jan Kozaryn.—W d. Krassowskiego: ob. Win. Giedymin.—W d. Myszkowskiego: dok. Józ. Bratkowski.—W d. Zachwatowicza: ob. Her. Miller.—W d. Tryntrocha: naucz. Ksaw. Płaskowski. półk. Sorokin.—W domu Czarnowskiego: dok. Teodor Giejsler.—W d, Ajzensztadta przy ulicy mostowéj: porucz. Baz. Holawiński. ob. Jan Gintowt.—W d. Gurskich przy ulicy Tatarskiéj: stud. Stan. Micewicz.—W d. Pupkina: hr. K. Ożarowski. panie: Hładkowa. Brygida Ejsymont. Aleksy Ryżow. radz. stanu Jasikowski. pani Marja Szpejer. ass. koll. Józef Hackiewicz.

Wyjechali z Wilna, od 4 do 7 lipca.

Do Bohdanowa: Win. Dmochowski z córką Adelą. Ob.: Rudomina. Goehling. Kublicki Jelski. Zawadzki. pani Świeżyńska. sekr. koll. H. Bieliński. pani Czerniawska. ob. Kasprzycka. Al. Umiastowski. Ant. Łappa. Ad. Korewa. Wał. Morawski. Al. Zdanowicz. rad. hon. Wiktor Jakowicz z familją. radz. koll. Fran. Chądzyński. major Kaz. Anderson. radz. dworu W. Achszarumow. pani Ida Woelck. dym. podpółk. Ed. Salmonowicz. półk. Stan. Adamowicz. ob.: Józef Żaba, Rudolf Hruświcki.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. / POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. / Miesiąc i dzień.	Средніа за цѣлый день. / Średnia za cały dzień, Баром. по разд. Англ. / Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. / Termometr Reaumura.	Господствующія. / Panujące. Направ. и сила вѣтра. / Kierunek i siła wiatru		Состояние неба. / Stan nieba.
4-го Іюля. / 4-go Lipca.	29	2,4	+ 17,3	Ю. / P.	слабый. / słaby.	пасмурно. / pochmur.
5-го Іюля. / 5-go Lipca.	29	2,0	+ 17,4	Ю. / P.	слабый. / słaby.	облочно. / pochmur.
6-го Іюля. / 6-go Lipca.	29	3.3	+ 18,1	ЮЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	облачно. / pochmur

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 4 до 7 іюля.

	р.	к.
Ржи (прив. 200 четв.)—Żyta (przyw. 200 czet.)	4	50
Пшеницы (прив. 140 чет.—Pszenicy (przyw. 140 czet)	11	—
Ячменя (прив. 80 четв.)—Jęczmienia (przyw. 80 cz.)	3	75
Овса (прив. 240 чет).—Owsa (przyw. 240 czet.)	3	50
Гороху (прив. 40 четв.)—Grochu (przyw. 40 czet.)	4	—
Гречихи (прив. 100 четв.)—Gryki (przyw. 100 czet.)	3	25

Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 4 do 7 lipca.

	r.	k.
Картофеля—Kartofli	2	—
Сѣна пудъ (950)—Siana pud (950)	,,	25
Соломы пудъ (68)—Słomy pud (68)	,,	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмяни льнянаго.— Siemienia lnianego.	7	50
Масла пудъ—Masła pud	7	—